

**T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ANNE - BABA TUTUMLARI İLE 5-10 YAŞ GRUBU ÇOCUKLARIN
DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eda Tuğçe EROL

Psikoloji Anabilim Dalı

Psikoloji Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof.Dr.Uğur TEKİN

Temmuz, 2019

**T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ANNE - BABA TUTUMLARI İLE 5-10 YAŞ GRUBU ÇOCUKLARIN
DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Eda Tuğçe EROL
(Y1612.270014)**

**Psikoloji Anabilim Dalı
Psikoloji Bilim Dalı**

Tez Danışmanı: Prof.Dr.Uğur TEKİN

Temmuz, 2019

ONAY FORMU

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU

Enstitümüz Psikoloji Anabilim Dalı Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı Y1612.270014 numaralı öğrencisi Eda Tuğçe EROL'un "Anne-Baba Tutumları ile 5-10 Yaş Grubu Çocukların Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 19.06.2019 tarih ve 2019/14 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile Tezli Yüksek Lisans tezi 11.07.2019 tarihinde kabul edilmiştir.

<u>Unvan</u>	<u>Adı Soyadı</u>	<u>Üniversite</u>	<u>İmza</u>
ASIL ÜYELER			
Danışman	Prof. Dr.	Uğur TEKİN	İstanbul Aydın Üniversitesi
1. Üye	Dr. Öğr. Üyesi	Şahide Güliz KOLBURAN	İstanbul Aydın Üniversitesi
2. Üye	Prof. Dr.	Ahmet ŞİRİN	Marmara Üniversitesi
YEDEK ÜYELER			
1. Üye	Dr. Öğr. Üyesi	Engin EKER	İstanbul Aydın Üniversitesi
2. Üye	Doç. Dr.	Özden BADEMCİ	Maltepe Üniversitesi

ONAY

Prof. Dr. Ragıp Kutay KARACA
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Anne - Baba Tutumları İle 5-10 Yaş Grubu Çocukların Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.
(...../...../2019)

Eda Tuğçe EROL

ÖNSÖZ

Tez çalışmam boyunca bana verdiği akademik desteklerden dolayı çok değerli hocam Prof. Dr. Uğur Tekin'e teşekkürü bir borç bilirim.

Çalışmanın veri toplama kısmında anketleri organize etmemde bana yardımcı olan, çocukluk arkadaşım Nesrin Delibaş'a teşekkür ederim.

Yabancı kaynakların kullanımında ve çevirisinde bana çok fazla yardımcı olan sevgili kuzenim Zlata Molla'ya teşekkür ederim.

Hayatımın her döneminde olduğu gibi eğitim öğretim dönemim boyunca her zaman beni destekleyen ve arkamda olan canım babam Kaya Bolat'a ve annem Meryem Bolat'a teşekkür ederim.

Tez dönemi boyunca motivasyonumu kaybetmeme engel olan, benimle birlikte sabahlayan ve benimle birlikte birçok şeyden feragat eden sevgili eşim Aykut Birkan Erol'a sabrından ve desteklerinden ötürü teşekkür ederim.

Temmuz, 2019

Eda Tuğçe EROL

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
ÇİZELGE LİSTESİ.....	vii
ÖZET.....	viii
ABSTRACT	ix
1. GİRİŞ	1
1.1 Araştırmanın Amacı	2
1.2 Problem Cümlesi	2
1.3 Araştırmanın Önemi	3
1.4 Varsayımlar	3
1.5 Sınırlılıklar	4
1.6 Tanımlar	4
2. GENEL BİLGİLER.....	5
2.1 Davranış Problemlerine Psikolojik Yaklaşım	5
2.2 Çocukların Davranış Problemleri	11
2.3 Ebeveynlerin Psikolojik Uyumu	14
2.4 Ebeveyn Katılımı ve Tutumlarıyla İlgili Kuramsal Görüş ve Yaklaşımlar	20
2.5 Anne-Baba Tutumları ve Çocuk Yetiştirme İlkeleri	25
2.5.1 Baskıcı ve otoriter anne baba tutumu.....	26
2.5.2 İlgisiz ve kayıtsız anne baba tutumu	26
2.5.3 Serbest anne baba tutumu (çocuk merkezci aile):.....	27
2.5.4 Dengesiz ve kararsız anne baba tutumu	27
2.5.5 Koruyucu anne baba tutumu	28
2.5.6 Mükemmeliyetçi anne baba tutumu	28
2.5.7 Demokratik anne baba tutumu	28
2.5.8 İzin verici anne baba tutumu	28
2.5.9 Güven verici, destekleyici ve hoşgörülü anne baba tutumu.....	29
2.6 Ebeveynlerin Psikolojik Uyumu ve Ebeveyn Tutumları ile İlkokul Çocuklarının Davranış Problemleri Arasındaki İlişki	31
2.7 Türkiye'de ve Yurtdışında Yapılan Çalışmalar	40
2.7.1 Türkiye'de yapılan çalışmalar	40
2.7.2 Yurt dışında yapılan çalışmalar.....	44
3. BULGULAR	48
3.1 Yöntem	48
3.2 Araştırma Modeli	48
3.3 Evren Ve Örneklem.....	48
3.4 Verilerin Toplanması.....	49
3.5 Araştırmanın Bulguları.....	51
4. TARTIŞMA SONUÇ ve ÖNERİLER	74
4.1 Sonuç Ve Tartışma	74

4.2 Aşırı Annelik (Aşırı kontrol) Alt Boyutuna İlişkin Tartışma ve Sonuçlar.....	74
4.3 Demokratik Tutum ve Eşitlik Tanıma Alt Boyutuna İlişkin Tartışma ve Sonuçlar	75
4.4 Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme Alt Boyutuna İlişkin Tartışma ve Sonuçlar ..	75
4.5 Karı- Koca Geçimsizliği Alt Boyutuna İlişkin Tartışma Ve Sonuçlar.....	76
4.6 .Baskı ve Disiplin Alt Boyutuna Göre Tartışma Ve Sonuçlar	77
4.7 Demografik Değişkenler İle Güçler Ve Güçlükler Anketi (GGA) Arasındaki İlişkiye Ait Tartışma Ve Sonuçlar	78
4.8 Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI) ile Güçler ve Güçlükler Anketi (GGA) Arasındaki İlişkiye Ait Sonuçlar	79
5. ÖNERİLER	81
KAYNAKLAR	82
EKLER.....	95
ÖZGEÇMİŞ.....	105

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 3.1: Demografik Değişkenler İçin Sayı ve Yüzde Dağılımı.....	51
Çizelge 3.2: Araştırmanın Açık Uçlu Soruları için Betimleyici İstatistiksel Tablo ..	52
Çizelge 3.3: Araştırmada Kullanılan Ölçeklere Ait Betimleyici İstatistikler	53
Çizelge 3.4: Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Güvenirlik Analizi	54
Çizelge 3.5: Araştırmada Kullanılan Ölçekler ve Açık Uçlu Değişkenler Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine Dair Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları	55
Çizelge 3.6: Güçler ve Güçlükler Anketi ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Puanları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine Dair Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları.....	56
Çizelge 3.7: Güçler ve Güçlükler Anketi ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları	57
Çizelge 3.8: Güçler ve Güçlükler Anketi ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	58
Çizelge 3.9: Güçler ve Güçlükler Anketi ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Çocuk Sırası Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	60
Çizelge 3.10: Güçler ve Güçlükler Anketi ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Planlı Gebelik Yaşama Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları.....	63
Çizelge 3.11: Güçler ve Güçlükler Anketi ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Medeni Durum Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları	64
Çizelge 3.12: Güçler ve Güçlükler Anketi ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Gelir Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	65
Çizelge 3.12: Güçler ve Güçlükler Anketi ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	67
Çizelge 3.13: Güçler ve Güçlükler Anketi ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	70
Çizelge 3.14: Regresyon Modelleri İçin Gerekli Varsayımların İncelenmesi.....	72

ANNE - BABA TUTUMLARI İLE 5-10 YAŞ GRUBU ÇOCUKLARIN DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, anne-babanın çocuklara karşı sergiledikleri yetiştirme tutumları ile 5-10 yaş aralığındaki çocuklarda gözlemlenen davranış tutumları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmanın örneklemini İstanbul İli'nde okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden Bağımsız Anaokulları ve İlköğretim Okulu bünyesinde bulunan, 5-10 yaş grubu çocuğa sahip 129 anne ve babadan oluşmaktadır. Ailelere, Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği(PARİ), Güçler ve Güçlükler Anketi (Ebeveyn Formu) uygulanmıştır. Aşırı annelik gösteren, korkulu, saplantılı, kayıtsız bağlanan ebeveynlerin çocuklarında duygusal problemlere, davranış problemlerine, ve total güçlüklerle rastlandığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: *Davranış Problemleri, 5-10 Yaş Arası Çocuklarda Davranış Problemleri, Anne- Baba Tutumu, Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumu*

RESEARCH OF THE RELATIONSHIP BETWEEN MOTHER-FATHER ATTITUDES AND BEHAVIORS OF 5-10 YEAR-OLD CHILDREN

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate the relationship between parenting attitudes towards children and behavioral attitudes observed in children aged 5-10 years. The sample of this study consisted of 129 mothers and fathers of 5-10 years old children in the Preschool of Independent Preschools and Primary Schools in Istanbul.

It was observed that the children of the parents who showed excessive motherhood, fearful, obsessed, indifferent attachment had emotional problems, behavioral problems and total difficulties.

Key Words: *Behavior Problems, Behavior Problems in 5-10 Years Old Children, Parenting Attitude, Parents (Mother and Father) Child Raising Attitude*

1. GİRİŞ

Son yirmi yılda çocukların dışsallaştırılması ve içselleştirilmesi de dâhil olmak üzere davranışsal sorunları araştırmacılardan büyük dikkat çekmiştir. (Cartwright, 2005). 1991'den beri Achenbach ve öğrencileri, çocukların davranış sorunlarını tanımlamak için Çocukların Davranış Kontrol Listesi'ni (CBCL) kullanarak birçok çalışma yapılmış ve depresyon, anksiyete, çekilme ve fiziksel şikayetler ile ilgili problemler içselleşme problemleri olarak kabul edilirken, şiddet, isyankarlık, itaatsizlik ve uyuşturucu kullanımı gibi problemler dışsallaşma problemleri olarak sınıflandırılmıştır. (Kramer, Bernstein & Phares 2014).

Aile, çocukların davranışları ve karakterlerinin gelişimi üzerinde önemli etkiye sahip olan bir sosyo-kültürel-ekonomik düzenlemedir (Baumrind, 1991). Ebeveynler hakkındaki herhangi bir cehalet, çocukların büyümesinde istenmeyen zararlı etkilere yol açabilir ve daha sonra çocuklarda yanlış davranış sorunları yaratabilir. Ebeveynlik, nihayetinde çocuğun davranışları üzerinde bir etkisi olması için birlikte veya bireysel olarak çalışan birçok özel davranışın toplamı olan bileşik bir aktivitedir.(Baumrind, 1978). Fiziksel cezalar gibi özel ebeveynlik davranışları, çocukların gelişimini etkileyebilir ve sonuç olarak içlerinde davranışsal bozukluklara neden olabilir. Ebeveynlik tarzı modeli, çocuklarını kontrol etmek ve sosyalleştirmek için ebeveynlerin çabalarında normal farklılıklar elde etmek için kullanılır (Baumrind, 1991). Ebeveynlik, Baumrind (1967) ebeveynleri iki boyuta, duyarlılığa ve taleplere göre sınıflandırmıştır. Duyarlılık ve talep, üç farklı ebeveynlik stili yaratır: Yetkili stilin yüksek bir cevap verme ve talepkar olması gerekir. Otoriter tarzın düşük yanıt verme ve talepkar olması ve son olarak yüksek yanıt verme ve talepkar olma ile etiketlenmiş Permissive tarzına sahip olması gerekir. Yetkili tarzda, yüksek duyarlılığın ve ebeveynlik davranışındaki yüksek talebin, daha az çocuğun hatalı davranışı ve semptomları ile doğrudan ilişkili olduğu gösterilmiştir. (Baumrind 1967; Baumrind, 1991). Baumrind ebeveynlik tarzı

model teorisine göre, farklı ebeveynlik tarzı türlerinin çocukların yanlış davranışlarına yol açtığı varsayılmaktadır. Yukarıdakilere göre, ebeveynlik stilinin çocukların davranış problemleriyle ilişkisi vardır. Bu değişken hakkında çok fazla çalışma yapılmış olmasına rağmen, Türkiye'de çocukların davranış sorunlarını ebeveynlik tarzıyla ilişkilendirmek için bugüne kadar yeterli çalışma yapılmamıştır. Bu nedenle, ebeveynlik uygulaması ve çocukların hatalı davranışları arasındaki ilişkiyi anlamak için daha fazla çalışmaya ihtiyaç vardır. Bu çalışmanın odağı yukarıda belirtilen değişkenler arasındaki ilişkidir.

Bu çalışmanın amacı, ilkokula giden 1. kademe çocuklarının anne ve baba tutumlarıyla çocuklardaki davranış problemi arasında gelişen ilişkiyi belirlemektir.

1.1 Araştırmanın Amacı

Tüm bu çalışmalar gözetildiğinde anne ve baba davranışlarının çocukların okula gidip gitmeme tutumlarına olumlu veya olumsuz yansımalar yarattığı gözlemlenmektedir. Yapılan çalışmalar anne baba davranışlarının çocukların psikolojik durumunu etkilediğine yönelik anlamlı veriler ortaya koymakta ancak 5-10 yaş grubu çocuklarda bu konuya ilişkin ülkemizde çalışma yapılmadığı görülmektedir.

Bu çalışmada mevcut araştırmanın hedefi 5-10 yaş grubu çocuğa sahip ebeveynlerin çocuk yetiştirirken takındıkları tutumları ile çocuklarında gözlemledikleri davranış problemlerini belirlemek, bu problemlerin anne ve babanın tutumuna göre nasıl şekillendiğini araştırmak ve farklı değişkenler göz önünde bulundurularak (istenen bir gebelik olup olmama durumu, cinsiyet, kardeş sayısı, annenin yaşı, annenin eğitim durumu, babanın yaşı ve babanın eğitim durumu gibi) bu değişkenlerin etkisi bağlamında incelenerek, problem cümlesi ve alt problemler bağlamında bir sonuca ulaşmaktır.

1.2 Problem Cümlesi

Yaşı 5-10 yaş aralığında olan ilkokul çocuklarında gözlemlenen davranış problemleri ile anne baba tutumu arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3 Araştırmanın Önemi

Çocuğun duygu ve davranışlarının Şekillendiği ilk yer ailedir. Aile kavramı çocuğa sevgi, saygı, güven, irade duygularının aşılandığı, Freud'un bahsettiği İd, Ego, Süper Ego kavramlarının geliştiği ve karakterin olduğu en önemli yaşlar aile tarafından geliştirilir. Freuduna göre; İd, herkeste bulunan dürtüleri oluşturur. Bu dürtüler libido yani cinsellik, yeme ve barınma gibi temel güdüleri kapsamaktadır. Herkes bu güdüler ile dünyaya gelmekte ve daha sonra aile ve çevresel faktörlerin etkisiyle karakter Őekillenip bu dürtüler kontrol edilme durumuna gelmektedir.

Ego, id ile süper ego arasındaki denge görevindedir. Bu durum şu Şekilde açıklanabilir; süper ego çevreden gelen ahlaki baskılar ve içten gelen dürtülerin yoğun kontrolüdür. Yeni dünyaya gelen bir bebek yalnızca id ile hareket eder, irade kontrolü yoktur. Büyüdükçe çevresel faktörler ve aile içerisindeki ahlaki normlar ve kurallar ile id süper ego ile karşı karşıyadır. Bu durumu hafifletmek ve dengelemek amacı ile ego araya girer ve aileden iyi bir güven sevgi bağı almış ve tutarlı bir yapıya sahip ailede yetişmekteyse irade gelişir ve ego dengeyi sağlamaya başlar.

Bu durumda aile id ego süper ego üçlüsünde çok önemli bir yere sahiptir. Tutarlı ebeveyn rolündeki anne babanın çocuğu genelde süper ego ve id arasındaki köprüyü güzel bir Şekilde geliştirir ve dolayısıyla egosu gelişmiş bir birey olarak sağlıklı ruh hali içerisinde büyür. Anne baba tutumları çocuğun gelişiminde bu nedenle çok önemli bir role sahiptir. Bu nedenle davranış problemleri gerçekteşiren çocukların anne baba tutumlarının Şekillendirilmesi adına ebeveynlerin bilinçlendirilmesi davranış problemlerinin azalması ve sağlıklı bir birey olabilmeleri için önemli bir yere sahiptir.

1.4 Varsayımlar

- 1. Ebeveynler üzerinden yapılan bu araştırmada ebeveynlerin ölçekleri tamamlarken objektif davrandıkları varsayılmaktadır.
- 2. Tamamlanan ölçeklerin, hedeflediği ölçümleri açık ve net Şekilde ebeveynlere yansıttığı varsayılmaktadır.

1.5 Sınırlılıklar

- Araştırma internet ortamından yapılan anketlerde 5-10 yaş grubu çocuğa sahip ebeveynlerden alınan bilgiler ile sınırlandırılmıştır.
- Araştırmada incelenen anne baba tutumları ayrıca çocuklardaki davranış problemleri ölçeklerin ölçtüğü maddelerle sınırlıdır.

1.6 Tanımlar

Davranış Problemleri: Genel anlamda, bireyin ruhsal ve bedensel sebeplerle ilintili olarak yaşadığı iç çatışmalarının davranışa dökülmesi sonucunda ortaya çıkan kendi içinde ve toplumsal olarak değerlendirildiğinde uygun bulunmayan davranış örüntüleridir.

Ana-baba tutumları: Tutum, en geniş anlamda bir bireyin belirli bir objeye veya bir kimseye karşı zihinsel açıdan hazır oluş durumu veya belirli bir biçimdeki vaziyet alışıdır (Allport, 1935) Anne babanın çocuk yetiştirirken onlara karşı sergilediği belirli davranış örüntüleri tutum olarak değerlendirilebilir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1 Davranış Problemlerine Psikolojik Yaklaşım

Tüm sağlıklı çocuklar büyümek ve gelişmek için kendi dürtüleriyle çabalar ve bu dürtüler çoğunlukla ebeveynler tarafından yanıtlanır (Mercer, 2006). Çocukların yaşamları genellikle anneleriyle başlar ve bilişsel, duygusal ve davranışsal gelişmeleri çoğunlukla annelerinin psikolojik özellikleri ile şekillenir. Literatürde ebeveynlerin psikolojik uyumları ile çocuklarının davranış sorunları arasındaki ilişkiyi inceleyen birçok çalışma vardır. Bu bağlantı araştırılırken, çocuk yetiştirmeye ilişkin ebeveyn tutumları, çocukların olası bir davranış sorunu kaynağı olarak da kabul edilmiştir (Thompson, Hollis & Richards, 2003). Psikolojik uyum ve çocuk davranış problemlerine yönelik anne tutumunun, çocuk davranış problemlerinin gelişiminde oldukça önemli olduğu anlaşılmıştır.

Çocuk davranış problemleri ile ilgili çeşitli faktörlerin etkisi literatürde genellikle çocukla (yaş, cinsiyet, mizaç, fiziksel durum vb.), ebeveynlerle (yaş, cinsiyet, kişilik, ebeveynlik inancı, psikolojik uyum, medeni durum, vb.) veya ailelerin çevresel özellikleri ile (örneğin, sosyoekonomik durum, sosyal destek vb.) açıklanmaya çalışılmıştır. Her ne kadar bu faktörler arasında karşılıklı ilişkiler olsa da, bazı çalışmalar, çocukların sağlıklı gelişimi ile ilgili olarak bazı ebeveyn özelliklerinin ve bunlarla ilgili spesifik faktörlerin etkilerine önem vermiştir (Middleton, Scott, & Renk 2009). Belsky'ye göre ebeveynlik, ebeveyn-çocuk ilişkisinin olduğu daha geniş bir bağlamdan etkilenir (Belsky, 1984). Bu nedenle, çocuğun özelliklerine ek olarak, diğer faktörlerin de ebeveynlik uygulamalarını etkilemesi beklenmektedir. Bunlardan bazıları şunlardır: Eşler arasındaki çatışma, sosyal destek eksikliği, kişilik ve ebeveynlerin gelişim süreçleri. Bu nedenle, ebeveynlik davranışlarına özellikle bakmak bu konunun çözümü için hayati öneme sahiptir.

Ebeveynlerin çocukluk çağındaki evlatlarına karşı tutumları kişilik gelişimi ve davranışsal uyum açısından önemli bir faktördür. Sosyal ilişkiler ve özellikle çocukların ebeveynleri ile kurdukları bağın niteliği, çocuğun davranışında önemli rol oynamaktadır (Ersoy, 1999). Ebeveyn-çocuk ilişkileri ile ilgili çalışmalar anne-çocuk ilişkisine yoğunlaşmıştır ve bu konunun rolü çocuğun psikolojik gelişiminde vurgulanmıştır (Bowlby, 1976).

Ebeveynlerde olumlu tutum, anne, baba ve çocuk arasındaki etkili iletişim ve huzurlu bir aile ortamı, çocukların gelişiminde yapıcı etkenlerdir. Ergenlik ve yetişkinlikte karşılaşılan sorunların çözümü, etkili aile iletişimi ve ebeveynlik tutumları ile ilişkilidir. Ebeveynleriyle iletişim kurabilecek ve onlardan dikkat çekebilecek çocukların, daha sonraki yaşlarda karşılaştıkları sorunları çözmeye daha başarılı oldukları düşünülmektedir. Bununla birlikte okuldaki akademik başarı eksikliği, akran uyumsuzluğu ve çözülmemiş çatışmalar çocuğun ebeveynlerinin tutumları ile ilişkilidir (Kazdin, 2008).

Bu bağlamda ebeveynler, çocuk büyütürken tutumlarında neden değişiklikler oluyor? (Bakırcıoğlu, 2015) Bu sorunun bir cevabı ebeveynlerin kendi davranışlarını modelliyor olmalarıdır. Zira onlar ebeveynlik sürecinde nasıl ebeveynlik yapılacağını öğrenmişlerdir. Bir diğeri ise, kitaplar, web siteleri veya gayri resmi ve resmi tavsiyeler yoluyla edinilen uygun ebeveynlik bilgileri hakkında bilgi edinmelilerdir. Davranışlarının bir diğeri önemli belirleyicisi de genel tutumlarında olduğu gibi ebeveynlik sırasında aktive olan belirli inanç, düşünce ve duygulardır. Ebeveynler bu faktörlerden habersiz olsalar bile, bunlar davranış üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir. Dolayısıyla çocukların gelişimi ile ilgilenen araştırmacılar, ebeveynlik davranışı ve bu davranışın çocukların sosyolojik ve bilişsel gelişimi üzerindeki etkisi üzerindeki ebeveynlik tutumlarını, bilişlerini ve ortaya çıkan duyguları (öfke veya mutluluk gibi) araştırmışlardır.

Belsky'nin ebeveynlik görüşüyle ilgili olarak, bir annenin çocuklarına yönelik ebeveynlik tutumları duygusal rahatlığından ve ayrıca aile yaşamının daha geniş bağlamından da etkilenebilir (Belsky, 1984). Örneğin, annelerin çocuk sahibi olmaya hazır olmadığı, çocuklara sorun yaşama konusunda yardım almak için destekleyici bir ortamları bulunmadığı veya çocukların aşırı kontrol edilmeleri gerektiğine inandıkları yerlerde, reddedilme, sertlik veya aşırı katılım gibi

olumsuz tutumlar geliştirmeleri kaçınılmaz olabilir. Sonuç olarak bu, davranışsal ve duygusal problemler geliştiren çocuklarla sonuçlanabilir. Bu nedenle, annelerin ebeveynlik tutumlarını göz önünde bulundururken, anne-baba olarak yetkinlikleriyle ilgili inançları, eř ilişkilerini veya zamanlarını ayırabilmeleri ve çocuklarıyla bir yaşam paylaşabilmeleri gibi diğer katkıda bulunan faktörlerin farkında olunmalıdır. Dolayısıyla, bu çalışmada aile bağlamında ebeveynlik tutumlarının çocuklar arasında davranışsal ve duygusal sorunların gelişimi üzerinde kritik öneme sahip olabileceği varsayılmaktadır.

Baumrind (1971) ebeveynlik tarzlarını üç ana başlık altında ele alır: otoriter, yetkili ve demokratik. Otoriter ebeveynlik tarzında ebeveyn, çocuğun kendi isteklerini ve kişiliğini göz ardı ederken tamamen uyguladığı kurallara uymasını bekler. Kontrol kaybı veya kurallara uymama cezası verilir. Anne-baba tutumunun çocukdaki saldırganlık düzeyleriyle ilişkilerine bakmış ve otoriter tutumlara sahip anne-babanın çocuğunun ilgisiz-demokratik tutumlara sahip anne-babaların çocuğuna göre çok daha saldırgan oldukları bulunmuştur. Diğer yandan alt-orta sosyo ekonomik aileden yetişen çocuğun üst sosyo-ekonomik düzeydeki çocuğa göre çok daha saldırgan olduğu gözlenmiştir (Dizman, 2003).

Günümüz de gitgide artma eğiliminde olan saldırganlık davranışı, erken yaş öğrenilme sonucu kazanılarak, fiziki boyutunda olduğu kadar ilişki boyutunda da yaygın olarak görülen bir davranış sorunudur. (Uysal & Dinçer, 2013). Saldırganlık davranışa anlam yüklemek, saldırganlığı tanımlamak için çok eski tarihten günümüze araştırmalar yapılarak kuramcılarca farklı kuram oluşturulmuştur. Bu kuramdan biri sayılan İçgüdüsel Saldırganlık Kuramı, kendi içinde psiko-analitik ve etiyolojik yaklaşımlar şeklinde ikiye ayrılmıştır. Freud'un görüşüyle temellenmiş psiko-analitik yaklaşımda saldırganlık, doğumdan itibaren olunan bir içgüdüsel ve beden tarafınca devamlı üretilmiş evrensel olgulardır. Bu düşünceleri savunan kişiler, saldırganlıkların biriken ve belirli dönemde dışa atılması gerekli olan enerjiye dikkat çekmişlerdir (Öztürk, 2008). Etiyolojik olarak yaklaşan Lorenz ise saldırganlığı, asıl olarak dış uyarana karşı yapılan bir tepki olarak değil, insanların içlerinde gömülü, serbestliğe çabalayan ve dış dürtünün yeterli olup olmadığına bakmadan anlatım bulunabilecek uyarılmalar olarak tanımlamıştır (Fromm, 1993). Biyolojik Temelli Kuramlarda ise merkez sinir sistemi ve endokrin sistemlerin

saldırıcılık davranışa yol açtığı savunulmuştur (Güleç, 2002). Sosyal Öğrenme Kuramlarında ise saldırganlık temelinde, ne şiddet içerikli içsel istekler, nede engellenmelere bağlı bir şekilde açığa çıkan saldırganlık dürtüleri bulunur. Bu kuram, insanın birbirine karşı saldırgan tutum göstermesinin temeli olarak, geçmiş deneyimi sonucu saldırgan davranış kazanması ve bu davranışın pekiştirilmeleri, özel toplum ve çevre şartları tarafından teşvik edilmesi olduklarını ileri sürmüşlerdir (Çelik, 2006). Sosyal öğrenim kuramları, bir birey davranışlarının bireyin diğer kişilerle ilişkilerinin, çevredeki insan ve özellikle çevre faktörünün incelenmesi ile anlaşılacağı üstünde durmuştur. Bu yaklaşımlar, yeni davranışların öğrenimini; yeterli model gözlenmeleri, istenilen davranışların uygulaması, doğru performanslar için pozitif pekiştirmelerin alınması gibi koşullara bağlar. Böylelikle kişi hem çevreyi etkiler hem de çevreden etkilenir (Kabakçı & Korkut, 2010). Bu kurama göre anne-babanın uygulamış olduğu disiplinlerin türü çocukların küçük yaşdaki kontrolü içselleştirme gibi yetenekte merkez rolü oynamaktadır. Davranışların neden onaylandığını ya da onaylanmadıklarını açıklayan ana ve baba çocukların ne istediklerini anlamasını kolaylaştırarak kendi davranış sonuçlarını tahmin etmelerini sağlamaktadır (Sarı, 2007). Sosyal-duygusal öğrenme becerisi fazla becerileri içerir. Bu becerinin çoğu sosyal modelleri almasıyla oluşmaktadır. Çocuk, kendisiyle kurulmak istenen iletişim şekliyle, davranışlardan ve tutumdan etkilenip sosyal-duygusal öğrenmeleri gerçekleştirmektedir. Bilişsel kuramcılar, olayın kişi üzerindeki etkisi ve kişinin olaya yüklediği anlam ile yaşanılmış olumsuz duygunun saldırganca davranışa dönüşmesine neden olduğunu savunmaktadır. (Uğur & Murat, 2014).

Çocukların yaşamlarındaki en önemli çevre faktörü ise çocuklara model yaşantısı sunan ve çocukların en çok içinde buldukları topluluk sayılan ailelerdir. Çocuk için birinci rol model sayılan ebeveynin davranışı kadar çocuğuna karşı tutumuda çok önemli görülmektedir. Yavuzer (2008), Bütün ailelerde farklılıklar gösteren ebeveynlerin tutumunun, çocukların temel davranışlarının ve kişilik özelliğinin oluşmalarında etkilerinin büyük olduklarını belirtmektedir. Olumlu-dengeli-demokratik tutumun gösterildiği ailede yetişen çocuğun daha pozitif kişilik özelliğine ve davranışlarına sahip oldukları, negatif

tutumun gösterildiği ailede yetişen çocuğun ise, olumsuz kişilik özelliğine ve davranışına sahip olduğu görülmektedir (Erdinç, 2009).

Yetkili ebeveynlik tarzı, çocuğu kontrol altında tutan anne ve babaların tarzıdır. Ebeveynlerin kendileri çocuğun yapabileceği şeylerin çoğunu yapar ve çocuğun deneyimle öğrenmesi engellenir. Bu genellikle çocuğu güvenlik bağlamında koruma isteği ve kötü alışkanlıklardan korunmasını sağlamak amacıyla gelişir. Genelde annelerin, çocuğun yeterince yemek yemesine rağmen onları daha fazla besleme eğiliminde olduğu gözlenmektedir. Demokratik ebeveynlik tarzı, ebeveynlerin çocukları için az sayıda sınırlamaların olduğu, çocuklarıyla bol miktarda fikir alışverişinde buldukları, çocukların dikkatli ve aktif olarak desteklendiği biçimdir. Bu bağlamda hem denetleme hem de sevgi, demokratik ebeveynlik tarzında mevcuttur. Böyle bir stile sahip olan ebeveynler, çocuklarını birey olarak görür ve çocuklarda bağımsız bir kişiliğin gelişimini destekler. Bu bağlamda Durmuş (2006) ebeveynlerin kişilik özelliğini ve anne-baba tutumunu incelemiş olduğu araştırmada ebeveynin eğitim düzeyinin yükseldikçe “aşırı koruyucu” ve “baskı-disiplin” arzeden tutumunun azaldıklarını, ilköğretim mezunları olan anne-babaların aşırı koruyucu tutumları benimsediği gözlenmiştir. Genel anlamda eğitimlerinin düzeyleri arttıkça anne-babanın çocuğuna karşı daha eşitlikçi, paylaşımcı ve demokratik davrandığı tespit edilmiştir. Kavramsal olarak çocuk yetiştirme tutumları, bir ebeveyne, çocuğuna olumlu ya da olumsuz şekilde davranmasını engelleyen bilişlerdir (Mevlüt, 1997). En sık düşünülen tutumlar, ebeveyn-çocuk ilişkisinde var olan sıcaklık ve kabul ile soğukluk ve reddedilme derecesinin yanı sıra ebeveynlerin yavruları için belirledikleri sınırlarda izin verme veya kısıtlayıcı olma derecelerini içerir. Araştırmacılar aynı zamanda duruma özel düşünceler veya şemalar üzerinde de çalışmışlardır. Bu çalışmalarda ebeveynlerin olayları yorumlayıp tepki verdiğini, özellikle de belirsiz olanları filtreledikleri bulgulanmıştır. (Baumrind, 1991).

Ebeveyn tutumları, çocuklarda kişilik gelişimi ve sosyal davranışlar açısından önemli bir faktördür. Bu nedenle bu araştırmanın amaçlarından biri ebeveynlerin benimsedikleri ebeveynlik stillerini ve 5-10 yaş çağındaki çocuklarda gözlemlenen problem davranışlarını belirlemek ve annelerde

ebeveynlik stilleri ile çocuklarda davranışsal problemler arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır (Tatlilioğlu, 2012).

Tutum, en geniş anlamda bir bireyin belirli bir objeye veya bir kimseye karşı zihinsel açıdan hazır oluş durumu veya belirli bir biçimdeki vaziyet alışıdır (Allport, 1935). Ayrıca tutum, bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir (Kağıtçıbaşı, 1998). Tutum, çocukların gelişiminde başarı veya başarısızlık için hayati önem taşıyan bir unsurdur. Tutum yapısı üç ayrı bileşen olarak tanımlanıp incelenebilir.

- Duygusal bileşen (Affective component): Bu, bir kişinin tutum nesnesiyle ilgili duygularını içerir. Örneği: “Örümceklerden korkuyorum”.
- Davranışsal (ya da konvansiyonel) bileşen (Behavioral (or conative) component): Sahip olduğumuz tutum, nasıl davrandığımızı ya da nasıl davrandığımızı etkiler. Örneğin: “Örümcekleri görmekten kaçınacağım ve birini görürsem çılgınlık atacağım”.
- Bilişsel bileşen (Cognitive component): bu, bir kişinin tutum nesnesi hakkındaki inanç / bilgisini içerir. Örneği: “Örümceklerin tehlikeli olduğuna inanıyorum”.

Bu bağlamda ebeveynlerin tutum ve davranışlarının gerçek ihtiyaçları ile ilgili düşünceleri yansıtmayı yansıtmadığı veya yalnızca acıma veya parasal sınırlamalarla teşvik edilip edilmediği çocuklar için büyük bir fark yaratır. Bu bir davranış belirleyicisidir. Davranışımız, herhangi bir konseptle ilişkin olumlu ve olumsuz inancı tutumunuza bağlıdır. Davranış tutumdan oluşur. Dolayısıyla bu üç bileşen de ebeveynlerin çocuklarının eğitimine karşı tutumlarını etkilemektedir.

Yukarıdaki bu model, *ABC Tutum Modeli* olarak bilinir. Üç bileşen genellikle bağlantılıdır. Ancak, bilişsel ve duygusal davranış bileşenlerinin her zaman davranışlarla eşleşmediğine dair kanıtlar vardır. Bu, LaPiere (1934) tarafından yapılan bir çalışmada gösterilmiştir. Bu bağlamda ebeveynlerin tutumu, çocukların sosyal ve eğitimsel entegrasyonu üzerinde derin bir etkiye sahiptir.

2.2 Çocukların Davranış Problemleri

Çocukluk dönemi davranış problemleri 1700'lerden beri kabul edilen bir fenomendir (Ollendick & Hersen, 1989). 1960'larda çocuklar, psikiyatri kliniklerine % 70'e varan oranlarda gidiyorlardı (Hirshfeld, 1997). 1975-1996 yılları arasında, ilkokul çocuklarında ebeveyn tarafından bildirilen sosyal-duygusal ve davranışsal sorunların görülme sıklığı % 10-15 arasında değişmiştir (Briggs-Gowan & Carter, 1996). Çocuklarda davranış bozukluğunun görülme oranı genel olarak %10 civarındadır (Arıkan & Besti, 2009). Çocuk yetiştirmesine elverişli olmayan çevrelerde ise bu oran artmakta ve her üç çocuktan birinde davranış problemleri görülebilmektedir. Bu görülme sıklığındaki en temel sebepler şunlardır; üvey anne veyahut üvey bir babaya sahip olmak, o çocukların sabıka kaydının olması, suç işlenen bir çevrede bulunmaları, sadece anne veya babadan oluşan tek ebeveynle bir aile olması, çocuğun istismar edildiği veya eşe karşı şiddet uygulandığı aileler, ebeveynler arasındaki evlilikle ilgili uyuşmazlıkların olduğu aileler, anneleri veya babadan meydana gelen depresyon, olumsuz ebeveyn tutumları, ailenin sosyo ekonomik düzeyinin düşük olması, işsizlik, stres, sosyal yardım ve destek yetersizliği, ailenin geniş olması, mesleğinin yetersiz şartlara sahip olması, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımı gibi faktörler çocuklardaki davranış bozukluğunu yaklaşık iki kat artırmaktadır (Sanders & Woolley, 2005; Sanders, 2007). Çocuklardaki davranış bozuklukları ergenlik dönemine kadar devam edebilir lakin görülme sıklığı bu dönemden sonra çok azalır. Bu dönemden sonra görülen davranış bozuklukları ise kişilerin antisosyal kişilik bozukluğu tanısı konulmasına sebep olabilecek bir olgu haline gelir (Prinz & Dumas, 2004; Herbert, 2008).

Bu bağlamda çocuk problemleri kategorileri şunlardır: hiperkinetik hareket bozuklukları, geri çekilme, sosyalleşmemiş agresiflik ve suçlu grup tepkileri (McConaughy, 1992). Çocukluk problemlerini sınıflandırma çabaları yıllar boyunca sürdürülmüş ve DSM'nin (1994) dördüncü ve son baskısında devam edilmiştir: dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluğu, yaygın gelişimsel bozukluk, duygu durum bozuklukları, öğrenme bozukluğu vb. Bu geçerli kategorilerin yanı sıra, birçok araştırmacı diğer semptomatik sınıflandırmalar üzerinde de çalışmıştır. Başlangıçta Eysenck & Himmelweit (1947) (Eysenck,

1953'te de bahsetmiştir), çocukluk problemlerinin genel anormallik ve dışa dönüklük boyutlarına karşı içe dönüklük olarak geniş bir sınıflandırma yapmıştır. Campbell (1989) ayrıca okul öncesi çocuklarında belirli problem davranışları üzerinde çalışmış ve bu davranışları iki kategoride ele almıştır; içselleştirme ve içselleşme problem davranışları. Bu çalışmalar boyunca küçük çocuklar, okul öncesi ve okul çocukları için davranış problemi boyutları hakkında genel bir fikir birliği ortaya çıkmıştır (Griffith, 2008).

Genel popülasyonda ise çocukların klinik olarak önemli içselleştirici veya dışsallaştırıcı davranışlarının görülme sıklığı %7 ile %22 arasında değişmektedir (Erol & Şimşek, 2005).

Çocukluk sorunları gelişim yolları ile araştırılmalıdır. Campbell (1989) problem davranış tanımının çocuğun yaşına bağlı olduğunu belirtmiştir. Örneğin, meydan okuma davranışının 8 yaşından büyük (ilkokul) çocuklar arasında daha yaygın olduğunu veya kaygı ya da ayrılma sıkıntısının 1 ya da 2 yaşındaki çocuklar için tipik olabileceği gibi, bunların ergenler arasında da sorunlu davranışlar olarak görülmesi gerekir. Gelişimsel konularla ilgili olarak, çocuk bireysellik ve bağımsızlık duygusu geliştirmeye başladığında, ebeveynlerle mücadele başlar. Ebeveynlerin endişeleri, çocukları için sınır koyma konusunda görünür ve bu endişe en fazla 2-3 yaş arasında artar (Campbell, 1982). Bebek bağımsızlık kazanmaya başlarken sadece anne duyarlılığına ve sıcaklığına değil aynı zamanda sınır koymaya da ihtiyaç duyar. Anne babanın duyarlılığı ve çocuk taleplerine karşılık gibi anne yaklaşımının yolu, çocuğun güvenli bir şekilde bağlanması için bu aşamada kritik öneme sahiptir. Bu nedenle, ebeveyn-çocuk ilişkileri, herhangi bir zamanda çocukların davranışsal gelişimini şekillendirmenin birincil gücüdür (Moore & Arthur, 1989).

İlkokul çağında dışsallaştırma sorunları, içselleştirme sorunlarıyla karşılaştırıldığında daha yaygındır. Çoğunlukla zorlayıcı ebeveyn-çocuk ilişkileri tarafından sürdürülebilen agresif ve uyumlu olmayan davranışları içerir. Dışsallaştırıcı davranış problemleri olan çocuklar, yönlendiren çocukların önemli bir bölümünü oluşturur (Morgan, Robinson & Aldridge, 2002).

Campbell (1989) muhalif, meydan okuyan, düşmanca veya olumsuz davranışları içeren okul öncesi ve ilkokul çocuklarının yıkıcı davranışlarının psikiyatri

kliriklerine katılmanın birincil nedeni olduğunu söylemiştir. Bununla ilgili olarak, Velez, Johnson ve Cohen (1989), üzerinde durulan çalışmaların içselleştirici sorunlardan ziyade dışsallaştırma ile daha fazla ilişkili olduğu sonucuna varmıştır. Çocukluğun dışsallaştırıcı davranışlarını araştıran çalışmalarda dışsallaştırıcı davranışların okul öncesi ve ilkokul çağlarında (Zahn-Waxler, 1990) oldukça istikrarlı olabileceğini ve ergenlik ve yetişkinlikte suçluluk riskini artırdığını, mesleki, sosyal ve medeni uyum sorunları çıktığını göstermiştir (Farrington, 1995). Diğer yandan sorunların içselleştirilmesi, dışsallaştırıcı sorunlardan daha düşük oranlarda ortaya çıkmaktadır; ancak daha genç yaşlarda görülen sorunların içselleştirilmesi ergenlik çağındaki ve ötesindeki psikolojik sağlık üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Örneğin, anksiyete bozukluğu olan küçük çocuklar, daha fazla bir anksiyete bozukluğu için yüksek risk altında kalır (Bernstein & Borchardt, 1991).

Her ne kadar erken yaşlarda ortaya çıkan davranış ve dikkat problemleri daha ısrarcı bulunsa da (Hemphill, 1996), genel popülasyondaki sorunların istikrarını içselleştirip sonrasında dışsallaştırmanın oranı göreceli olarak yüksektir (McConaughy, Stanger & Achenbach, 1992).

Söz konusu testler bağlamında Çocuk Davranışı Kontrol Listesi (CBCL, Child Behavior Checklist), 4-18 yaş grubundaki çocukların ve gençlerin yetkinlik alanlarını ve problem davranışlarını, anne ve babadan elde edilen bilgiler ışığında değerlendirmek amacıyla Achenbach ve Edelbrock (1978) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 20 yeterlik ve problem maddesinden oluşmaktadır. Sorunlu davranışlar önceki 6 aydaki yaygınlığına bağlı olarak 0, 1 veya 2 olarak puanlanmış ve maddeler çeşitli alt gruplara ayrılmıştır (Achenbach vd, 2000). Sorunları içselleştirme ve dışsallaştırma olmak üzere iki ayrı davranışsal belirti puanı ortaya çıkmıştır. İçselleştirme sorunları grubu, birleştirilmiş 'Sosyal İç içe Geçme, Somatik Şikâyetler ve Kaygı / Depresyon' alt testlerinden ve Kural Koyma ve Agresif dışlayıcı sorun grubundan oluşur. Ek olarak bu ölçek, her iki grubun bir parçası olmayan Sosyal Sorunlar, Dikkat Problemleri ve Düşünce Sorunları alt ölçeklerini de içermektedir. Bu alt ölçeklerin toplamından "Toplam Sorun" puanı alınmıştır (Achenbach vd, 2000). Türkçe dil sınama tekrar testi güvenilirliği toplam sorunu % 84 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin iç tutarlılığı Toplam Probleme % 88'de Cronbach alfa katsayısı ile hesaplanmıştır. Bu

sonuçlar ölçeğin değerlendirilen yaş ve cinsiyet gruplarında güvenilir bir şekilde kullanılabileceğini göstermektedir (Dumenci, 2004).

CBCL'nin gelişmesi, ebeveynlerin herhangi bir ocuk değerlendirme sisteminde önemli bir bilgi kaynağı olduğu iddiasına dayanır. CBCL ebeveynler veya öğretmenler tarafından tamamlanır ve çok çeşitli davranışsal ve duygusal sorunları ölçer. Öğretmen versiyonu, davranışsal ve duygusal sorunların yanı sıra akademik performans ve uyarlanabilir işlevsellik üzerine odaklanmaktadır. CBCL altı ölçek hakkında bilgi sağlar: duygusal sorunlar, dikkat eksikliği / hiperaktivite, kaygı, muhalif meydan okuma, somatik sorunlar ve davranış sorunları. Ebeveynler veya 1.5-5 yaş arası çocukların bakıcıları için de ek bir versiyonu mevcuttur (Coulacoglou, 2017).

2.3 Ebeveynlerin Psikolojik Uyumu

Ebeveynlerin psikolojik uyumu ile ocuk ve ebeveyn uyumu konusunun daha önce tartışılan rolü nedeniyle, uyum sorunu çocukluk ağı kronik hastalıklarının etkilerinden biri olması nedeniyle endişe vericidir (Thompson vd, 2003). Değerlendirme yöntemleri, genel olarak uyum ve belirti boyutları, özellikle de depresyon ve endişe anlamında psikolojik sıkıntı konuları bu konudaki en önemli ölçütlerdir. Çalışmalarda ele alınan ilk soru, uyum problemlerinin sıklığı ve türleri ile ilgilidir. Ebeveyn uyumu için korelasyon arayışı ilk aşamadır. Bu bağlamda bir epidemiyolojik araştırma olan Ontario ocuk Sağlığı alışması, sağlık sorunu olan çocukları olan ailelerin duygusal dengesi açısından ebeveyn uyumunun değerlendirilmesini içermektedir (Hirshfeld vd, 1997). Bulgular, kronik problemi olan çocukların ebeveynleri arasında annelerin (% 29) ve babaların (% 8) sinirlilik durumları sonucu ebeveynlerin bildirdiği ruh sağlığı tedavisinin rapor edilenden 2-3 kat daha yüksek olduğunu göstermiştir. Bununla birlikte, sosyal izolasyon ve alkol problemleri de dahil olmak üzere diğer önlemlerde anlamlı bir fark yoktur. Bazı klinik görüşlerin aksine, bu genel topluluk örneğinde, kronik sağlık sorunu olan çocuklu ailelerin genel popülasyondaki ailelere göre daha farklı işlev grdğu inancını destekleyen hiçbir kanıt bulunamamıştır (Watson, Clark & Carey, 1988).

Tek veya birleşik hastalıkların klinik çalışmaları, ebeveyn uyumuyla ilgili bilinenlerin çoğunun temelidir. Kronik hasta çocukların kendileri tarafından

bildirilen ayarlamalarını, sağlıklı çocukları ile karşılaştıran ve bazı farklı değerlendirme ölçütlerindeki ortalama puanlar açısından karşılaştıran araştırmaların sonuçları karışık sonuçlar vermiştir. Bazı çalışmalar normatif verilerle karşılaştırıldığında artmış fakat bunlar klinik belirtiler vermeyen semptom seviyelerini bildirmiştir. Duke Üniversitesi'ndeki bir araştırma programı, kronik hastalığı olan çocukların annelerinde uyum problemlerinin türü, sıklığı ve zaman içindeki uyum değişikliği ile ilgili soruları ele almıştır (Thompson vd, 2003). Psikolojik uyum, depresyon, anksiyete ve düşmanlık dahil olmak üzere semptom boyutları boyunca belirten 90 maddelik bir psikolojik stres ölçüsü olan SCL-90-R ile değerlendirilmiştir (Derogatis, 1977). Az sayıda çalışma yapılmış olmasına rağmen, biyopsikososyal çerçevede ebeveyn psikolojik uyumunun korelasyonları ile ilgili bulguları entegre etmek için de faydalıdır. Hastalık parametreleri açısından maternal (anne tarafından olan) düzenlemenin genellikle çocuğun tıbbi durumu (Kupst ve Schulman, 1988) veya çocuğun fiziksel bozukluğunun derecesi ile önemli ölçüde ilişkili olmadığı bulunmuştur (Wallander vd. 1995). Bununla birlikte, kişisel parametrelerin anne tarafından olan psikolojik süreçler ve sosyal-çevresel parametreler açısından anne tarafından olan uyumla ilişkisi için güçlü destek sağlanmıştır.

Duke Üniversitesi çalışmalarındaki stres ve başa çıkma modelinin rehberliğinde yapılan araştırmalar, anne tarafından olan düzenlemenin, günlük stresin daha düşük seviyelerde değerlendirilmesi, genel olarak daha az palyatif yöntem kullanımı ve adaptif başa çıkma yöntemleri ile ilgili olduğunu göstermiştir (Thompson ve Gustafson, 1996). Engellilik-stresle başa çıkma modelinin (Wallander vd, 1995) yönlendirdiği araştırmalar, faydacı aile kaynaklarının (yani ailenin yapısal özellikleri) ve psikososyal aile kaynaklarının (ailenin karakteristik algı biçimi ve anne tarafından olan uyum içinde sosyal dünya ile etkileşim) incelenmesi sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca aile yaşam stresinin anne tarafından olan sıkıntıya katkısı için destek sağlanmıştır (Mullins vd, 1991).

Çalışmalar sürekli olarak depresyondaki ebeveynlerin çocuklarıyla etkileşimlerinde maternal duyarlılık ve olumsuzluk ifade ettiğini göstermiştir (Campbell vd. 1995). Ayrıca, çocuklarına karşı düşük pozitif etkilerini (örneğin, zevk) ve yüksek duygusal acıyı (örneğin üzüntü) ifade ederler (Trapolini, 2008). Bu nedenle, bir annenin olumsuz duyguları, olumsuz ebeveynlik tutumlarıyla

ilişkili gibi görünmektedir ve bu, çocukları arasında duygusal veya davranışsal sorunların gelişmesine neden olabilir (Downey, 1990).

Psikolojik uyum, duygusal ya da davranışsal depresyon belirtileri, anksiyete, vb. olarak tanımlanabilir. Hem depresyon hem de kaygı semptomlarının ciddiyetinin çok çeşitli olduğu bilinmektedir. Eğer kişinin majör depresyon veya anksiyete bozukluğu tanısı koymak için önemli ancak yeterli belirtileri yoksa psikolojik uyum sorunları olduğu kabul edilebilir.

- Depresyon

Beck ve Emery (2005) göre, depresyonda olan kişi, geçmişe ve geleceğe yönelik kendini ve olumsuz tutumu hakkında olumsuz düşüncelere, yorumlara ve görüşlere sahiptir. Dobson (1985) aynı zamanda depresyonun genel yapısını kaçınma, geri çekilme ve azalan faaliyet unsurları olarak ifade eder. Depresif insanlar, yalnızlık ve üzüntü olan yüksek olumsuz etki yaşar ve çevre ile daha az etkileşime giren düşük pozitif etki, düşük memnuniyet ve düşük enerji belirtileri gösterirler (Watson, Clark & Carey, 1988). Olumlu etki, bir insanın hayattan zevk alma arzusunu temsil ederken olumsuz etki de kişinin üzgün veya hoşnutsuz hissettiğini ifade eder (Watson & Tellegen, 1985).

Depresyon yaygınlığı, dünyadaki farklı kültürlerle bağlı olarak farklılık gösterir (Boer vd, 2003). Bu bağlamda depresyonun yaşam boyu yaygınlığı, farklı ülkelerdeki normal popülasyonda % 1,5 ile % 19 arasında değişmektedir. En yüksek oranlar Lübnan'da (% 19), ABD (% 17), Fransa (% 16,4), Batı Almanya (% 9) ve Kanada'da (% 8,6) bulunmuştur. Bu yüksek oranlar, dünyada depresyon yaygınlığının oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. Ek olarak, rapor edilen 1 aylık depresyon yaygınlığının en yüksek oranı, 25 ila 44 yaşları arasında yani orta yaşlıdır. Cinsiyet farklılıklarına göre, kadınlar erkeklerden yaklaşık iki kat daha fazla klinik olarak anlamlı depresyon yaşamaktadır (Blehar & Oren, 1995). Kadınlar arasında annelerin % 8'i herhangi bir zamanda klinik olarak teşhis edilmiştir (Fendrich, Warner & Weissman, 1990) ve anneler arasında yakın zamanda doğum yapıldığında bu yaygınlık % 12'ye yükselmektedir (O'Hara, 1986).

- Anksiyete

Anksiyete odaklanmamış uyarılma, ilgili kişiye rahatsızlık verme ve kaçınılması gereken bir durum olarak tanımlanmaktadır (Dobson, 1985). Anksiyete gelecekte kayda değer bir tehlike ile ilgili düşünceler ve görüntüler içerir ve bu tehditle ilgili düşünceler ve endişelerle depresyondan farklıdır (Hisli, 1988). Anksiyete sahibi bir kişi psikososyal tehdidi fazla abartır ve bekler ya da ihtimalinden daha fazla zarar verir (Beck & Emery, 2005).

Anksiyete, tüm psikolojik bozukluklarda en sık görülen bir psikiyatrik bozukluktur. Herhangi bir anksiyete bozukluğunun yaşam boyu yaygınlık oranları için, özellikle kadınlarda panik bozuklukları, sosyal fobi ve spesifik fobi en sık görülen nedendir. Cinsiyet farklılıklarına göre, (Carey, 1981) kadınların kaygı durumlarını erkeklerden 2,17 kat daha fazla yaşadıklarını belirtmiştir.

Temel olarak, eşlik eden depresyon ve anksiyete belirtileri; olumsuz düşüncelere ve algılara sahip olmaktır (Clark, Beck & Beck, 1994). Clark, Beck ve Stewart'ın (1990) çalışmasında, depresif alt örneklemin, daha ağır bir psikolojik rahatsızlığı gösteren belirtilere sahip olduğu bulunmuştur. Bu çalışmanın sonucuna göre, komorbid¹ depresyon ve anksiyetesi olan grupta kişiler arası bağımlılık, genel uyumsuzluk ve mükemmeliyetçilik her iki gruba göre daha yüksektir. Depresyon ve anksiyete birlikteliğinin yanı sıra, aralarında bazı farklılıklar da vardır. Örneğin, depresyonda olumsuz bilişler ve duygular kendine ve çoğunlukla geçmişe yönelikken endişe duyulduğunda tehditle ilgili bilişler ve duygular çevreye ve geleceğe yöneliktir (Clark, Beck & Beck, 1994). Endişe kaynaklı depresyonun ayırt edici bir diğer faktörü ise depresyonun yüksek negatif etkililik ve düşük olumlu etkililik ile ilişkili olurken anksiyete belirtilerinin yalnızca yüksek olumsuz etkililik ile ilişkili olmasıdır. Olumlu etkililik kaygı ile ilişkili değildir (Watson & Tellegen, 1985). Bu nedenle, düşük memnuniyet, düşük enerji ve daha az bağlantı anlamına gelen düşük pozitif etkililik, depresyon ve kaygı arasında ayırt edici bir faktördür.

*Komorbidite veya komorbid, tıpta bir ve daha çok bozukluk veya hastalıkların temel hastalıklara veya bozukluklara ek olarak aynı anda görülmeleri durumlarıdır. Türkçede ise Eşlik Eden Hastalık olarak bilinir.

Bu bağlamda annelerin psikolojik uyumlarını değerlendirirken, depresyonun ve kaygının niteliği daha ayrıntılı bir değerlendirmeye ihtiyaç duymaktadır. Bu duygusal bozuklukların yaygınlık ve komorbidite oranları oldukça yüksek olduğundan ve yalnızca annelerin kendi kişisel ve sosyal yaşamlarını değil aynı zamanda çocuklarıyla olan benzersiz ilişki kalitesini de etkilediğinden, depresyon ve anksiyetenin anne-çocuk ilişkisi üzerindeki etkisi çok önemli hale gelmekte ve daha fazla ilgi gerektirmektedir (Downing & Rickels, 1974).

Goodman (1987) anneden çocuğa bulaşan depresyonun risk faktörlerini araştırmıştır. Çocuklarda psikopatoloji geliştirmek için önemli ancak sınırlı bir sebep olarak kabul edilen olası genetik ve fizyolojik faktörlerin yanı sıra, iki faktör daha dile getirilmiştir: “Olumsuz anne bilişlerine, davranışlarına ve etkilerine maruz kalma” ve “çocukların yaşamlarının stres bağlamı”. Bu faktörler çoğunlukla psikopatolojiyi geliştirmek için çevresel faktörlerle ilgilidir ve anne psikolojik uyumunun ve stresli aile özelliklerinin çocukların huzuru üzerindeki önemini ifade eder.

Buna karşın depresyonda olan ebeveynler genellikle çocukları davranış problemleri geliştirmeye yönlendiren tutarsız ve etkisiz ebeveynlik uygulamaları sergilerler (Zahn-Waxler, 1990). Ebeveynler çocuklarına bazen en az çaba harcanan disiplin ve öğretim stratejilerini kullanırlar ve çatışmalardan kaçınırlar, ancak bazen doğrudan ve güçlü kontrol stratejileri kullanırlar. Bu tutarsız ve gevşek ebeveynlik, çocukların uyumsuz olmalarına, saldırgan davranışlar sergilemelerine veya düzenlemeyi etkileyen zorluklar yaşamalarına neden olur.

Depresif ebeveynlerin ilkökul çocuklarını inceleyen araştırmalar, bu çocukların, kendileri de dâhil olmak üzere farklı kaynaklardan gelen problemleri içselleştirme ve dışsallaştırma düzeylerinin daha yüksek olduğu bildirilmiştir (Breslau, Davis & Prabucki, 1988; Lee ve Gotlib, 1989). Bununla bağlantılı olarak, depresyonlu ebeveynlerin bebekleri ve küçük çocuklarının da bundan kötü bir şekilde etkilendiği tespit edilmiş (Connell ve Goodman, 2002), depresyon ve anti sosyal davranış belirtileri diğer ebeveynlerden daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır (Gaensbauer vd, 1984).

Bazı çalışmalar ise eşzamanlı olarak anne kaygısını ve bunun çocuklara bulaşmasını araştırmıştır. Bu çalışmalar endişeli ebeveynlerin çocuklarının, diğer çocuklardan daha fazla kaygı geliştirmelerinin muhtemel olduğunu göstermektedir (Messer & Beidel, 1994). Çocuklarda kaygının artması ve korunmasında birçok potansiyel katkı vardır. Depresyona benzer şekilde, genetik ve fizyolojik kalıtımın yanında, model alma gibi diğer birçok psikososyal özellik de anksiyete bulaşmasında bir miktar farklılık göstermektedir. Örneğin, endişeli ebeveynler endişeli/anksiyetik bilişsel bir tarza sahip olma eğilimindedir ve bu tarz kaygı geliştirme riski altındaki çocuklar tarafından gözlemlenebilir ve taklit edilebilir (Moore, Whaley & Sigman vd, 2004).

Endişeli/Anksiyetik kişilik dünyaya ve geleceğe yönelik olumsuz ve tehditle ilgili beklentileri içerdiğinden, kaygılı annelerin çocuklarını tehlikeli yerlerden ve durumlardan aşırı korumaları beklenir. Barlow'un (2002) belirttiği gibi, endişeli ebeveynler çocuklarına yüksek eleştiri ve düşük yakınlık gösterebilirler de, onlar üzerinde yüksek kontrol sergilemektedirler. Benzer şekilde, Moore (2004), endişeli ebeveynlerin çocuklarını şiddetle eleştirdiklerini bildirmiştir. Çözüm olarak ise onlara daha fazla sıcaklık ve pozitiflik göstermek ve onlara daha fazla özerklik vermeyi savunmuştur.

Ebeveynlerin kaygı durumları ve yıkıcı davranışlarının pozitif olarak ilişkili olduğu, tutarlı bir şekilde, Moore ve arkadaşlarının (2004) çalışmasında bulunmuştur. Bu tür tutumlara maruz kalan çocuklar, dünyanın tehlikeli ve güvensiz bir yer olduğuna inanmaktadır ve bir çatışma ile karşı karşıya kaldıklarında kaçınma ve geri çekilme davranışları geliştirerek ebeveynlerini taklit etmektedirler (Marchand & Hock, 2003). Bu yüzden bu etkileşimler çocuğun bazı içselleştirici ve endişeli davranışlara sahip olmasına neden olabilir.

Buna paralel olarak çocukların yaşı bağlamında ebeveynlerin psikopatolojisinin özellikle ergenlikten daha erken dönemdeki çocukları etkilediği bulunmuştur. Bu bağlamda erken çocukluk dönemi ileri derecede öğrenme ve büyüme zamanı olduğundan, küçük çocuklar ebeveynlerin etkisine büyük çocuklardan daha duyarlı olabilirler (Goodman, 1987). Bu nedenle ebeveyn kaygı ve anksiyetesinden büyük çocuklara kıyasla küçük çocuklar daha fazla etkilenirler.

2.4 Ebeveyn Katılımı ve Tutumlarıyla İlgili Kuramsal Görüş ve Yaklaşımlar

Ailenin çocuklar üzerlerindeki etkisi anne karnında başlar. Ailelerin çocukların doğumlarına karşı isteksiz olmaları veya annelerin bebeklerin gelişlerine duygusal olarak olumsuz tepkisinin yoğunlukları, kızgınlıkları, fiziki ve ruhsal yorgunlukları ve mutsuzlukları gibi bilinçli veya bilinçsiz düzeylerde anne adaylarını etkilemektedir. Anne öylesine devamlı öfke, kızgınlık, düş kırıklıkları ve huzursuz duygularla doluysa, aşırı şekilde korkuları var ise, bu heyecan annenin kan ve hormonuyla bebeklere geçmektedir. Böylece annelerin duygusu ve tepkisi çocukları daha anne karnındayken etkiler. Bu gibi bilinçli veya bilinçsizce duygu ve heyecan uzun süreliyse, doğumlardan sonra bebekleri olumsuz etkilemektedir (Yavuzer, 1993).

Çocuklarda kişilik oluşumları, karakterlerinin şekillenmesi ve benlik saygılarının gelişimleri büyük oranda özdeşim modeli olan anne-babaların kişilik yapısına ve çocuklara yaklaşımına bağlı olur. Kendine güvenleri bulunan anne-baba, bu özgüvenini çocuğuna da yansıtarak güvenli bir şekilde olmalarını sağlar. Anne-babaların davranışını kendilerine model olarak alan çocuklar, istenenle istenmeyen davranışı ailelerden öğrenecek, kendilerini bu yönde yönlendireceklerdir. Fakat çocukların, anne-babasının tavrını benimsemesi için ana, baba ve çocuk üçgeni arasında, sevgi, saygı ve güven olması gerekmektedir. Anne ile babaların birbiriyle olan ilişkisinin sevgi-saygı temellerine dayandırılması, gerek çocukların cinsiyetlerine özgü rolleri benimsemeleri, gerekse de özdeşleşmesi açılarından büyük önem taşımaktadır (Yavuzer, 1993).

Huzursuz aile ortamları, bazı durumda dağılmış aile ortamları gibi çocukları negatif şekillerde etkiler ve çeşitli uyumla davranış bozukluğuna sebep olmaktadır. Sağlıklı anne, baba ve çocuk ilişkilerinde, bireyin birbirini sevmesi ve sayması, birbirinin düşüncesini hoşgörü ve saygı ile karşılması, birbirine güven duyması ve desteklemesi söz konusudur (Gençtan, 1993). Ancak anne-babaların kişiye ilişkin tavırları ve kararları ile çocukların sosyal etkileşimi, deneyimi ve çevresi benlik kavramlarını geliştirecek şekilde düzenmiş olursa arzu edilmiş sağlıklı davranışlar kazandırılır.

Aile, çocuğun girdiği ilk toplumsal çevredir ve çocuğun benlik saygısına etkisi açısından önem taşımaktadır. Ailenin yapısının ve çocuğa karşı tutumlarının, çocuğun kişilik gelişimi üzerinde oldukça büyük bir rol oynadığı değişik kuramlar tarafından bilinen bir konudur. Farklı yetiştirme tutumları nedeniyle, bireyde farklı kişilik yapılarının oluşması doğaldır. Bu nedenle farklı aile tutumlarının çocuğun kişilik yapısının oluşmasındaki rolü çok büyüktür. Örneğin aşırı hoşgörü ve disiplin eksikliği, çocukta bencilliğe veya antisosyal davranışlara sebep olurken; aşırı otorite ve baskılı katı disiplinde ana babaya karşı korku ve öfke ile nefret duygularının geliştirilmesine, bağımlı bir bireyin ya da başkaldırıcak tutumlar içerisinde isyankar bir bireyin oluşmasına sebep olabilir (Yavuzer, 1993).

Ebeveynlerin, çocukları için onların gelecekteki akademik planlarına katılımı, bir ebeveynin çocuğunun belirli bir eğitim alanında kendi kaynaklarını ve enerjisini tahsis etme derecesi olarak tanımlanır. Bazı araştırmacılar, ebeveynlerin bu katılım seviyelerinin sosyoekonomik ve psikolojik durumları ile ebeveynlerin okuldaki rolü ve yeri hakkındaki inançlarla ilgili olduğunu belirlemiştir (Delvecchio, Riso & Salcuni 2016).

Bu bağlamda ebeveynlerin katılımı, 1980'lerden bu yana önemli bir eğitim ve araştırma konusu haline gelmiştir. Okulda büyüyen ve yetişen çocuklar, uyanık saatlerinin yaklaşık yarısından fazlasını okulda geçirdikleri için, ebeveynlerin katılımı ve etkisi çocuk gelişimi için çok önemli olabilir (Cotton & Wikelund, 2001). Ebeveynlerin katılımı evde öğrenme amaçlı etkinliklerde rol almayı, model olmayı ve öğrenme sürecinde çocuklara rehberlik etmeyi içerir. Çocukların zamanlarını nasıl organize ettikleri, evde elverişli ortamlar sağladıkları, okul dışındaki faaliyetleri takip ettikleri, öz disipline odaklandıkları, yüksek beklentileri dile getirdikleri ve okuldaki gelişmeleri teşvik ettikleri konusundaki endişeler de ebeveynlerin katılımına örnektir (Epstein, 2018).

Katılım sağlayan ve ilgili ebeveynlerin, öğrencinin akademik başarısını ve okul performansını geliştirmedeki temel bileşenlerden biri olduğu bilinmektedir. Ebeveynlerin katılımlarının ve katılım türlerini etkileyen ana faktörlerin etkisi alanında yapılan bir çalışmaya göre ABD'de Kolej Kurulu Sanat ve Bilim Grubu tarafından yapılan ve SAT'ı hedef alan 1778 lise son sınıf öğrencisinin katıldığı

bir işbirliği çalışması, genellikle koleje bağlı lise son sınıf öğrencilerinin ebeveynlerinin kolej arayışlarına katılmasından memnun olduklarını tespit etmiştir. Ankete katılanların % 30'unun daha fazla ebeveyn katılımı beklediğini bilmek rahatlatıcı olmuştur. Harvard Family Research Project tarafından yapılan bir araştırmada ise ebeveyn beklentilerinin K-12 sınıflarının başarılarında büyük etkisi olduğunu göstermektedir. Ebeveynlerin katılımı, daha az motive olmuş öğrenciler için daha uygundur. Araştırmanın bir başka bulgusu, katılımın yönleriyle ilgilidir. Bulgular, televizyon programları, giyilen kıyafetler veya okunan kitaplar gibi günlük meselelerle karşılaştırıldığında kolej meseleleri ile ilgili konulardaki endişelerin ebeveynlerin en fazla katıldığı alan olduğu görülmektedir. Bununla birlikte ankete katılanların % 50'si, ebeveynlerinin üniversite meseleleriyle ilgili kararlara çok fazla dâhil olduğunu belirtmiştir (Carter, 2002).

Bu noktadan hareketle ebeveynlik, çocukla karşılıklı ilişki gerektiren bir süreçtir. Gelişimsel bir süreç olarak yaşam boyunca devam eder; çocukluk ve ergenlik aşamalarında çocukların kişilik gelişimi ve psikolojik durumları üzerinde büyük bir etkisi vardır. Her iki ebeveyni karşılaştırırken annelerin babalara oranla çocukları üzerinde çok fazla rolü olduğu açıktır. Anne-bebek ilişkisi babalardan daha erken başlar. Çocuklarını taşıma ve büyütme, destekleme ve sevme yetenekleriyle doğal olarak donatıldıkları için, bebeğe temel bağlanma ve kabul süreci anne tarafından sağlanır. Çocuk doğduktan sonra, babaların da çocukla yakın ilişkileri vardır ve çocuk büyürken, büyük ebeveynler, kardeşler ve diğerleri çocuğun hayatına katılır ve hayatını büyütür. Bununla birlikte, çocuk başkalarının onun üzerindeki etkisi ile şekillenirken, ebeveynlerin tutumu, özellikle annenin ebeveynliği çocukların davranışları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Dolayısıyla Sosyal öğrenme teorisi bağlamında davranış bozukluğunun tedavi edilmesi ile ilgili çocuklar sadece kendilerini değil ebeveynlerinin davranışlarının şekillendirilmesi de gerekmektedir. Çünkü ebeveyn tutumları çocuğun davranış bozukluklarının gelişmesinde önemli bir yere sahiptir (Ralph vd, 2003). Belsky'nin ebeveynlik modeli göz önüne alındığında, bir annenin psikolojik iyi oluşunun çocuk sorunları konusunda uygunsuz ebeveynlik inançları, tutumları veya davranışları ile bir arada bulunması önerilebilir (Yurduşen, 2013). Örneğin ebeveyn kaygısı,

yüksek ebeveyn sahiplenmesi ile ilişkilidir (Johnson, 2006). Ayrıca, endişeli anneler daha az sıcak, pozitif, özerklik veren tutumlara sahiplerdir (Whaley vd. 1999). Olumsuz ebeveyn duygularına (öfke, kaygı ve depresyon gibi) maruz kalmanın, yalnızca çocukluk çağında değil, sonraki yıllarda da kaygı duyarlılığı ile ilişkili olduğu bulunmuştur (Woodruff-Borden, 2002).

Bu bağlamda birçok yazar çocuklara yönelik anne tutumlarını incelemiştir. Örneğin, Anthony ve Benedek (1970), anne tutumlarını; 1-reddedilen anneler, 2-anne tarafından olan aşırı korunma ve 3-anne tarafından olan karışıklık olarak sınıflandırmıştır. Reddeden anneler Freud (1970) tarafından da incelenmiştir. Freud reddetme tutumunu; fiziksel ya da zihinsel hastalıklar, ebeveynlerin kendi evlerinin olmaması, maddi zorluklar, çok sayıda diğer çocuğun yükü gibi faktörlere bağlamıştır.

Reddetmenin sebebi ne olursa olsun, anne isteksiz davranır ve çocuğa karşı daha az sevgi duyduğunu ve taleplerine karşı daha az duyarlı olduğunu ifade eder. Beklendiği gibi, bu çocuğun kaçınılmaz tepkilerine yol açar. Anne reddi ile karşı karşıya kalan çocuk, kendisinin iyi olmadığını ve bu yüzden annenin saldırganlıkla tepki verdiği inancını geliştirir. Ayrıca endişe, suçluluk duygusu, davranıştaki gerileme veya sosyal geri çekilme gibi diğer davranışsal problemleri de geliştirebilir. Çocukların aşırı anne bakımı, aşırı temas, çocuklaşma, bağımsız davranışların önlenmesi, aşırı anne kontrolü ve bağımlılığı gibi annelerin aşırı korumacı davranması da Freud'a göre, aşırı korumacı annelerin sadece çocukları için yaşamalarına benzemektedir. Bu durumdaki anneler kocaları ile olan sosyal ve cinsel yaşam da dâhil olmak üzere tüm sosyal evrenini çocuğuna bağlamaktadır ve ötekiler ihmal edilir. Anne, çocuğundan uzaklaştığı zaman kendini rahatsız hisseder; çocuğun yalnızca kendisine ait olduğunu ve çoğu zaman kocasının çocuklarını eğitmesine izin vermediğini düşünür. İlginç bir şekilde Levy (1970) bazen aşırı korumanın güçlü reddetmeyi maskeleydiğini veya telafi edici olduğunu savunmuştur.

Annelerin ebeveynlik rollerini reddettikleri, aşırı bağımlılık gösterdikleri ve çocukları üzerinde kontrol sahibi oldukları birçok durum vardır. Bu tutumun bir sonucu olarak, anneleri reddettiği gibi, aşırı korumacı anneler de güvensizlik, kaygı veya saldırganlık gibi birçok uyumsuz çocuk reaksiyonu gösterebilirler. Anthony ve Benedek (1970), anne tarafından olan karışıklık faktörünü ebeveyn

tutumlarını değişiminde üçüncü faktör olarak ele almışlardır. Anne, çocukla olan ilişkilerde çoğunlukla şüpheli ve kararsız davranır ve kendini pasif ve kararsız hisseder. Spontanlık ve çocuğun ihtiyaçlarıyla ilgili derhal doğal farkındalık geliştirme konusunda yetersizdirler. Çocuğun bu tutuma karşı tepkisi ise gayretli, sebatkâr, kafası karışmış ve kontrolsüz olacaktır.

Baumrind (1967) ise ebeveyn kontrolü temelinde üç farklı ebeveynlik tutumu tanımlamıştır. Bunlar 1-hoşgörölü, 2-otoriter ve 3- yetkili ebeveynlik stilleridir. Baumrind'e göre, hoşgörölü anne çocuğun ihtiyaçlarına, dürtülerine ve eylemlerine karşı kabul edilebilir, saygılı ve olumlu davranır. Çocuğun sorumlulukları ve düzenli davranışları için çok az talepte bulunur. Bunun yerine, çocuğun kendi davranışlarını düzenlemesini sağlar, kurallara ve standartlara uymayı teşvik etmez ve davranışlarını kontrol etmekten kaçınır. Baumrind'in belirttiği gibi, erken çocukluk döneminde böyle bir tavırla karşı karşıya kalan çocuk, güvensiz, tehdit edici ve düşmanca davranır. Yeterlilik ve yetkinlik duygularıyla ilgili sürekli endişe yaşar. Baumrind, otoriter bir ebeveynin çocuğun davranışını mutlak ebeveyn davranış standartları doğrultusunda şekillendirdiğini, kontrol ettiğini ve düzenlediğini belirtir. Ebeveyn çocuğun özerkliğini kısıtlar ve kurallara itaat edilmesini bekler. Standarta yönelik herhangi bir çelişkili davranış meydana gelirse, güçlü ve cezai disiplin pratiği kullanır. Çocukla aile kuralları hakkında sözlü konuşmaz ve çocuğun doğru olanı için sözünü kabul etmesi gerektiğine inanır.

Maccoby & Martin (1983) ebeveynliği, "ebeveynlerin çocukların taleplerini kabul etmeden, pazarlık etmeden ve tartışma olmadan kesin olarak uyguladığı kurallar ve düzenlemeler" şeklinde tanımlamıştır. Bu düzenlemeler: sevmek, düşmanca geri çekilmek, düşmanca davranmak, bağımlılık, kişilik sorunları ve sinirliliktir. Bu bağlamda Baumrind'in tanımında yetkili/otoriter anne, anneliğin en demokratik prototipi olarak görülür. Yetkili annenin çocukla sözlü konuşmayı teşvik ettiğini, kendi bakış açısını zorladığını, ancak çocuğun kişisel çıkarlarını ve görüşünü tanıdığını belirtmiştir. Anne, çocuğun niteliklerini onaylar ancak aynı zamanda gelecekteki davranışlar için standartlar koyar. Yaptıklarının gerekçelerini paylaşarak, zevk ve görev arasındaki özgürlük ve sorumluluk dengesini sağlar. Bu bağlamda yetkili ebeveynlik tarzı en yetkin çocukları üretir (Rohner, Khaleque ve Cournoyer, 2005). Başka bir çalışmada da

ebeveynlik tarzları olarak yine otoriter, hoşgörölü ve yetkili ebeveynlik tarzları test edilmiştir. Bu doğrultuda araştırmacılar, yetkili ebeveynleri olan çocukların, görüşlerini ifade etmekte kendilerini rahat hissedebilecek sorumlu yetişkinler olma ihtimalinin yüksek olduğunu bulgulamışlardır (Hauser ve Grych, 2013).

2.5 Anne-Baba Tutumları ve Çocuk Yetiştirme İlkeleri

Günümüzde, her şey hızla değişip gelişmekte ve buna bağlı olarak da yaşam koşulları daha da karmaşık bir hale gelmektedir. Bu durum bireyin sahip olabileceği sağlam bir ruh sağlığı ve dengeli bir kişiliğin önemini arttırmaktadır. Kişiliğin yaşamın ilk yıllarında biçimlenmeye başladığı dikkate alınarak, bireyin doğumundan itibaren tutarlı, dengeli, sevgi ve saygı gösterilerek eğitildiği aile ortamı, ilerdeki davranışlarının ve kişiliğinin sağlam temellerinin oluşturmasında önemli bir etkindir.

Çocukların yetiştiği ailelerin genişliği, sosyo, ekonomik ve kültür düzeyi;’ çocuğun ilk deneyimini, dolayısı ile toplumsal ve duygusal olarak gelişmesini etkilemektedir (Yavuzer, 1984).

Çocuk gelişiminde aile; duygusallık açıdan güçlü olma özelliğini kazandırır, güven duygusu aşılayıp kabul görebilmesi için uygun bir ortamı hazırlar, sosyalleşme için modeller oluşturup rehberlik eder, hayatla alakalı farklı beceriler kazandırır ve mevcut becerisini destekleyip pekiştirir, çocuğun kendini denetleme ve kontrol mekanizmasını geliştirir, çocuğun zihinsel, duygusal, sosyal ve fiziki gelişimlerini destekler ve etkili bir rol oynar (Yavuzer, 1987; Ulusavaş, 1990).

Anne ve babaların çocuğa karşı olan tutumları genelde, anne ve babaların kendi çocuğuyla ilgili hatırasından ve kendi anne-babalarının davranışından etkilenmesi sonucunda oluşur (Yücedağ, 1994).

Aile olgusu çocuk için duygusal, fiziksel, sosyal ve zihinsel her türlü gelişimde temel ortamdır (Ekşi, 1990). Anne, baba ve çocuklar arasındaki etkileşmeler bir yandan çocuğun davranışını şekillendirirken diğer yandan gelecekteki davranışların üzerlerinde de etkili olmaktadır (Yeşilyaprak, 1989).

Anne-baba çocukları yetiştirirlerken gösterdiği tutum ve davranışıyla çocukların davranışını etkilemekle kalmaz, aynı zamanda da bu tutum ve davranışıyla çocuk için bir özdeşim modeli oluşturmaktadırlar (Eripek, 1882).

Annenin, bebeğin temel güven duygusunun gelişiminde önemli bir yeri vardır (Geçtan, 1986). Annenin çocukla ilişkisinin en önemli evresi doğumdan hemen önce başlayıp, doğumdan sonraki aylarda süregelen ilişkidir. Özellikle, annenin beden kokusu, ısı, çocuğu alış biçimi gibi fiziksel temaslar büyük önem taşır ve anne ile çocuk arasında bir iletişim ağı oluşturur (Yavuzer, 1991).

Çeşitli araştırma bulguları, babanın çocuğa gösterdiği ilgi ve sevgi ile, çocuğun yaşıtlanıyla iyi ve uyumlu ilişkiler kurabilmesi ve olumlu cinsel kimlik gelişimi arasında ilişkiler olduğunu göstermiştir (Ekşi, 1990).

Sonuç olarak araştırmacıların yaptıkları gruplamalar doğrultusunda ebeveyn tutumları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

2.5.1 Baskıcı ve otoriter anne baba tutumu

Çocukların kendilerine olan güvenlerini ortadan kaldırarak onun kişiliklerini önemsemeyen bir tutumdur. Geleneksel aile yapısında bu tutumlara çok sık rastlanır. Bu tutum şeklinde anne ve baba katı bir şekilde disiplin uygulayarak çocukları bütün kurallara uymak zorunda bırakmaktadır. Bu çocuk sessiz, uslu, dürüst ve dikkatli olmasına karşın küskün çekingen ve hassas bir yapıya sahip olabilmekte ve genellikle isyankar davranışlarıyla beraber aşağılık duygusu da geliştirebilmektedir. Cezaların gösterildiği bu tutumlarda ebeveyn, çocuğuna katı kuralları koymaktadır. Çocukların davranışı üzerlerinde anne-babaların kontrolleri daha fazladır. Bu tutumu sergileyen ailede olan çocuk; boyun eğmiş, korkak, otoriteden çekinen, kendinden istenilmiş herşeyden fazlasını yapan, otoritenin kalkmasıyla isyankâr ve güçsüz karşılarında saldırgan bir yapıya sahip olabilirler (Yıldız, 2004).

2.5.2 İlgisiz ve kayıtsız anne baba tutumu

İlgisiz ve kayıtsız tutum, anne-babanın çocuğu yalnız bırakması, görmezlikten gelerek dışlaması anlamına gelir. Böyle bir' ortamda anne-baba-çocuk arasında iletişim kopukluğu gözlenmektedir. İlgisiz ve kayıtsız anne-baba tutumu çocuğun saldırganlık eğilimini güçlendirmektedir. İlgisiz ana babalar,

çocuklarını aşırı ihmal ederler ve onların ilgi ve gereksinimlerine karşı kayıtsız davranırlar (Kaya, Bozarıslan & Genç 2012). Çocuğa karşı bu tutumu gösteren anne ve baba çocuğu yalnız bırakmakta, onu görmezlikten gelmekte ya da çocuğu dışlamaktadır. Bu tutumlar sonucunda ise, çocuk kendini yalnız hissetmekte ve güven duygusu sarsılmaktadır.

2.5.3 Serbest anne baba tutumu (çocuk merkezci aile):

Çocuk merkezci aileye genellikle orta yaş üzerinde çocuk sahibi olan ya da tek çocuk olan ailelerde rastlanır. Bu ortamda çocuğun isteklerine diğer aile bireyleri kayıtsız şartsız uyarlar. Çocuk aile ortamında söz sahibi olan tek kişi durumundadır. Abartılmış bir sevgi gösterisi ile büyüyor olması ve şımartılması, yaşamının ilk günlerinden itibaren her ihtiyacının karşılanacağı ve isteklerinin buyruk niteliği taşıyacağı beklentisi geliştirir. Bu çocuklar sosyal açıdan uyum göstermede yetersiz kalmakta okul ve toplumdaki kurallar karşısında hayal kırıklığına uğrayarak, kolay uyum sağlayamamaktadırlar. Bu tutumdaki anne baba, çocuğun doğru veya yanlış hiçbir hareketine karışmaz, yanlışlarına bile kızmaz (Aydın, 2002). Anne babanın isteklerinden çok çocuğun istekleri ön plandadır. Bu durum genellikle ailenin tek çocuğa sahip olması durumunda daha sık rastlanır (Kaya, Bozarıslan & Genç 2012). Bu tür aile ortamında yetişen çocuklar kendi istedikleri olmayınca hayal kırıklığına uğrarlar.

2.5.4 Dengesiz ve kararsız anne baba tutumu

Bu tür anne babaların verdikleri kararlar birbiri içinde tutarsızlık göstermektedir. Ebeveynlerin verdikleri kararlar farklılık göstermektedir (Aydın, 2002). Ayrıca değişik zaman dilimlerinde verdikleri kararlarda da tutarsızlıklar görölmektedir. Anne baba bazen aşırı hoşgörölü ve serbest, bazen engelleyici, baskıcı ve cezalandıran bir tutum içindedir. Bu aile tutumu ile yetişen çocuklar hangi durumlarda ne şekilde davranışta bulunacağı konusunda ikilem yaşarlar. Anne-babanın dengesiz ve kararsız tutumu, çocuğun gelişimini ve eğitimini olumsuz olarak etkiler. Buradaki dengesizlik ve tutarsızlık, anne-baba arasındaki görüş ayrılığında olabildiği gibi, anne veya babanın gösterdiği değişken davranış biçiminde de görölebilir. Bu da çocukta bazı iç çatışmaların, huzursuzlukların ardından da dengesiz ve tutarsız bir yapının oluşmasına neden olabilir.

2.5.5 Koruyucu anne baba tutumu

Bu tutumda çocuk gereğinden fazla kontrol altındadır ve çocuğa aşırı özen gösterilir. Anne babalar çocukların üzerlerine titrerler. Bu çocuklar, olaylara seyirci kalmakta, kararlar almada güçlük çekmekte, amaçlarına ulaşmada başkalarından destek beklemekte ve problemleri onun yerine bir başkasının çözümlemesini alışkanlık haline getirmektedir (Alisinanoğlu, 2003). Anne-babanın aşın koruması, çocuğa gereğinden fazla kontrol ve özen göstermesi anlamına gelmektedir. Bunun sonucu olarak çocuk, diğer kimselere aşın bağımlı, güvensiz, duygusal açıdan aşırı hassas bir kişi olabilir.

2.5.6 Mükemmeliyetçi anne baba tutumu

Bu tür tutumu sergileyen anne babalar kendilerinin beceremediklerini, yapamadıklarını ve içinde kalan ukdeleri çocuklarında görmek isterler (Yamanoğlu, 2009). Bu tutumda anne babalar, çocukların kapasitesinin üstündeki hedeflere onların ulaşmalarını katı bir tutumla isterler. Çocuktan her şeyi mükemmel yapması beklenir. Çocuk bu baskılar içerisinde istenileni yapamadığında başarısızlık ve güvensizlik duygusu yaşar.

2.5.7 Demokratik anne baba tutumu

Bu tutumda çocuk bir birey olarak kabul edilir. Aile içi ve çocuğa özgü kararlarda onun fikirleri alınır. Çocuğun duygu ve düşüncelerine değer verilir. Bu tür aile ortamında yetişen çocuklar girişimci, yaratıcı, fikirlerini özgürce ifade edebilen, kuralları sorgulayıp alternatif çözüm yolları üretebilen, benlik algısı yüksek ve paylaşımcı gibi özelliklere sahip olurlar (Pekşen, 2012).

2.5.8 İzin verici anne baba tutumu

Bu tutumda çocuğa sınırlama getirme veya çocuğun kontrolü konularında bir eksiklik söz konusudur (Sak vd. 2015). Çocuk bu tutumda özgür bir şekilde hareket etmektedir. Herhangi bir denetime tabi değildir. Çocuğun davranışlarına herhangi bir tepki gösterilmemesi, çocukta anne babasının kendisine karşı ilgisiz oldukları düşüncesinin yer almasına neden olabilir. Bu tutumla yetişen çocuklar girdikleri her ortamda bu rahatlığı bulamayacağından tedirginlik ve huzursuzluk yaşarlar.

2.5.9 Güven verici, destekleyici ve hoşgörölü anne baba tutumu

Bu tutumda anne-babalar çocuklarına karşı hoşgörü sahibidirler, onları desteklerler ve bazı kısıtlamalar dışında isteklerini diledikleri biçimde gerçekleştirmelerine izin verirler. Evde kabul edilen ve edilmeyen davranışların sınırları belli olup, çocuk bu sınırlar içinde özgürdür. Söz hakkı vardır, sevgi ve destek görür. Böyle bir ortamda yetişen çocuklar, gelecekte girişim yeteneğine sahip, özgüven düzeyi yüksek, kendi kendine kararlar alıp sorumluluk taşıyabilen ve bağımsız davranabilen bir yetişkin olma şansına sahiptirler. Aile içi etkinlikler ve her türlü etkileşim doğrudan bilinçaltına seslenir. Bu sesleniş kesintisiz ve sürekli dir. Çocuklarını önemle dinleyip, onlarla konuşan, dertleşen, anlaşılan, işbirliği ve iş bölümü yapan aileler güven verici, destekleyici ve hoşgörölü bir tutum sergilerler (Doğan, 1990).

Sıralanan çok sayıdaki ebeveyn tutumlarının ortaya çıkması, ebeveynlerin sahip oldukları özelliklerden kaynaklanmaktadır. Ebeveyn tutumlarını etkileyen en önemli faktörlerden biri, içinde bulunulan kültüre ait özelliklerdir (Gonzalez, Greenwood & WenHsu 2001). Bununla birlikte anne babaların beklentilerine uygun çocuğa sahip olup olmamaları, çocuklarının sayısı, cinsiyeti, çocuğun özellikleri, anne babanın çocukluklarında kendi anne babalarıyla olan deneyimleri ebeveyn tutumları etkilemektedir (Yavuzer, 1990). Ebeveyn tutumlarını ve ebeveynin çocuk yetiştirme uygulamalarını etkileyebilen diğer faktörler arasında; ebeveynin eğitim düzeyi, yaşı, içinde bulunduğu sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel koşullar, anne babaların ebeveynliğe duygusal, zihinsel ve sosyal açılarından hazır olup olmaması, ebeveyn, olmadan önceki dönemde eşler arası ilişkilerin kalitesi, doğum sonrasında ebeveynlik rollerinde eşlerin birbirini destekleyip desteklememeleri, ebeveynlik konusunda zihinlerinde daha önceden oluşmuş şemalar ve evlilik ilişkilerindeki tatmin düzeyleri sayılabilmektedir (Yıldız, 2004).

Yörükoğlu (1987) çocuk yetiştirme tutumlarını “disiplin” açısından ele almıştır. Yörükoğlu’na göre disiplin geniş anlamıyla öğretici düzenli ve yetkinlik kazandırıcı davranış demektir. Disiplin yönünden ele alınan tutumlar aşağıdaki gibidir:

Sıkı Tutum: Anne-baba çocuğunu kendi belirlediği bir kalıba göre yoğurma amacındadır. Çocuk sürekli kontrol altında tutulmaktadır. Eğitimde ceza ön plandadır. Çocuğa tanınan haklar alt düzeydedir.

Gevşek Tutum: Bu tutumda disiplin yok denecek kadar azdır. Çocuğun en olumsuz davranışları bile aşın hoşgörü ile karşılanır. Çocuk davranışlarında sınırsızdır.

Tutarsız Tutum: Tutarsız tutumda ise, disiplin var olmakla beraber ne zaman ve nerede uygulanacağı belirsizdir. Anne-babanın tutumu tutarlılık göstermemekte ve aşın hoşgörü ile sert cezalandırma arasında belirsizliktedir.

Anne-babası tarafından sevilmeyen bir çocuk, kendini olumlu bir açıdan göremez. Sevilmeyen çocuk, başkalarına karşı devamlı kendini koruma zorunluluğu duyarak, sağlam ilişkiler kuramaz. Kendini dışlanmış olarak görür ve güvensizlik duygusu geliştirir (Yavuzer, 1993).

Sevgi gösterimini anne-baba tutumları açısından iki aşırı uçta ele alacak olursak, birinci grupta sevgilerini çok aşırı ve abartılmış bir biçimde açığa vuran anne-babalar; ikinci grupta ise çocuğun ruhsal gereksinimlerini çok yetersiz olarak karşılayan, yaklaşımlarında sıcaklıktan yoksun ve verici olmayan anne-babalar bulunur (Yörükoğlu, 1987).

Sevgi gösterimindeki aşın uçlardan biri olan, aşın koruyucu anne-baba tutumu, çocuğu gerektiğinden fazla denetlemeyi ve ona özen göstermeyi içermektedir (Yavuzer, 1987). Daha çok anne-çocuk ilişkisinde görülen aşın koruyuculuğun temelinde annenin duygusal yalnızlığı yatmaktadır. Çocuğa aşın düşkünlük ve aşın koruma davranışı da çocuğa kendi gücünü geliştirme ve kendini savunma yeteneğini sağlamlaştırma fırsatını vermemektedir. Anne-babanın çocuğa gereğinden fazla kontrol ve özen göstermesi, çocukta diğer kimselere aşın bağımlılık, güvensizlik ve hayal kırıklıklarına, zaman zaman toplum dışı ve isyankar davranışlara neden olabilir. Çocukluk yıllarından başlayan bu özellikler, bireylerin gelecekte de bağımlı bir kişi olmasına yol açar (Yavuzer, 1991). Sinirlilik, huzursuzluk, dikkatsizlik gibi özellikler aşırı korunan çocuklarda belirgin olmaktadır. Bu çocuklar olgunlaşmamış görünürler. Duygusal kontrolleri yoktur ve sorumluluk almayı kabul etmezler. İleride

kendine güveni olmayan, aşırı bağımlı, karasız, sorumluluk almaktan kaçan, çekingen bir kişilik yapısı geliştirmektedirler (Oktay, 1986).

Disiplin bakımından aşın tutumlar gevşek, tutarsız ve sıkı disiplin olarak incelenebilir. Gevşek disiplinde, çocuğun olumsuz davranışları bile hoşgörü ile karşılanır. Bu tutum sonucunda çocuğun duygu, istek ve dürtülerini denetleyebilme yeteneği olumsuz etkilenerek, agresif artmasına neden olur (Ekşi, 1990).

Baskı-disipline dayalı anne-baba tutumunda, çocuk denetim altında tutularak, kurallara sıkı sıkıya uyması beklenir, hata ve yaramazlıklara izin verilmez (Yörükoğlu, 1987). Bu tutum çocuğun kendine olan saygı ve güvenini azaltarak, mutsuzluğa ve içe kapanıklılığa neden olur (Ekşi, 1990). Diğer yandan fiziksel ceza, çocuğun anne-babasına karşı korku, öfke, kızgınlık, düşmanlık duyguları beslemesine neden olmaktadır. Kısacası, dayak çocuğun anne-babasına karşı öfke, korku ya da kızgınlık duymasına, saldırganlaşıp sorunlarını şiddet yoluyla çözümlemesine, zayıf vicdan ve ahlak gelişimine yol açar (Yavuzer, 1993).

Türkiye'deki gözlem ve araştırmalar sonucunda, özellikle geleneksel aile düzeninde fiziksel cezaya sıkça başvurulduğu belirlenmiştir. Çocukla konuşarak onu ikna etmek, konuşup-tartışabilmek, çocuğa doğruyu yanlış göstermek çok az anne-babanın gösterdiği bir tutumdur (Kağıtçıbaşı, 1989).

Sonuç olarak ebeveyn tutumlarının en belirgin iki özelliği, “duygusal ilişki boyutu” ile “denetim boyutu”dur. Duygusal ilişki boyutu incelendiğinde, bu boyutun çocuğu merkeze alan kabul edici tutumdan, reddedici tutuma kadar uzanan bir yelpaze içinde farklılaştığı görülür. Aynı şekilde “denetim boyutu” da kısıtlayıcı tutumdan hoşgörülü tutuma kadar geniş bir alanı kapsar (Yavuzer, 2005).

2.6 Ebeveynlerin Psikolojik Uyumu ve Ebeveyn Tutumları ile İlkokul Çocuklarının Davranış Problemleri Arasındaki İlişki

Kimelberg ve Billingham (2013) tarafından yapılan Boston Devlet Okulları yerleştirilmiş karma bir yöntem çalışmasında, ebeveynlerin, çocuklarının okullarındaki öğrenci çeşitliliğine ilişkin olumlu tutumları olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca, bazı ebeveynler, çocuklarını okulun güvenliği ve öğretmenlerin

kalite göstergelerini dikkate alarak çocuklarını farklı bir çevreye sokma fırsatına daha fazla değer vermişlerdir. Çeşitliliğe değer verdiğini ifade eden ebeveynler şu faktörlerden motive edilmişlerdir:

- Çocuklarına, ebeveynlerin kendi çocukluklarının klasik deneyimlerinden önemli ölçüde farklı bir eğitim deneyimi verme arzusu,
- Bir çocuğun sınıfının “gerçek dünyayı” yansıttığı inancı²
- Farklı bir öğrenme ortamının pozitif bir değere sahip olduğu fikri.

Buna karşın her ebeveynin okullara karşı olumlu tutumu yoktur. Bu durum, Rodriguez, Blatz ve Elbaum'un (2014) engelli öğrencilerin ebeveynlerinin karma yöntem çalışmasında ve McKenna ve Millen'in (2013) bir kent okulundaki düşük gelirli K12 öğrencilerinin annelerinin niteleyici çalışmasında tespit edilmiştir. Rodriguez ve arkadaşlarının çalışmasında, ebeveynler okula karşı olumsuz tutumlarını ifade etmişlerdir; çünkü okul yönetimi ebeveynleri, çocuklarının yetişmesi ve eğitimi için hayati bilgi kaynağı olarak gördüklerini ifade etmiştir. Dolayısıyla ebeveynler okuldan bekledikleri görevlerin büyük kısmının kendilerine düştüğü algısına kapılmışlardır. McKenna ve Millen'un (2013) çalışmasında anneler, okulun ebeveynlerle iletişime, ebeveynlerin karar alma süreçlerine dâhil olmalarına ilişkin olumsuz algılarını dile getirmişlerdir. Çalışmada hem siyahi hem de beyaz anneler kendilerini endişeli olarak tanımlamaya ihtiyaç duymuşlardır. Siyahi anneler, öğretmenlerin kendileriyle ırkları nedeniyle daha az ilgilendiklerinden endişe duyuyorlarken hem siyahi hem de beyaz anneler öğretmenlerin, kendilerinin sosyoekonomik şartları düşük olduğu için onlarla daha az ilgilendiklerinden endişe duyuyordu.

Çocukların yaşamlarının birkaç yılı ebeveynin davranışlarından önemli ölçüde etkilenir (Tronick, 1989). Her ne kadar küçük çocuklar ve ilkokul çocukları bağımsızlıklarının başlangıcında olsalar da, ebeveynlerinin koruma, kollama ve hatta zorlamalarını onlardan talep etmektedirler (Lovejoy vd, 2000). Bununla birlikte, hem depresif hem de kaygı semptomlu annelerin çocuklarına yeterli destek, koruma ve etkileşim sağlaması genellikle mümkün olmamaktadır. Bu

*Bu çalışmada ebeveynler, gerçek dünya fikrini, öğrencilerin yetişkinlik dönemlerindeki iş, sosyal ve aile çevrelerinde başarılı bir şekilde yönlendirilmelerine yardımcı olacak öğrenme olarak tanımlamaktadırlar.

durum ise çocukların birçok psikolojik semptom, uyumsuz gelişme ve duygusal zorluklar ile başa çıkamaması nedeniyle çocukların gelişimini büyük bir riske sokabilir (Beardslee vd, 1983).

Bu noktadan hareketle, yukarıda bahsedildiği gibi, psikolojik olarak rahatsız bir ana babaya sahip olmak, annelerin ilkökul çocuklarına bu semptomları bulaştırmasına neden olur. Davies ve Cummings (1994) depresyondaki annelerin, çocuklarıyla olan olumsuz etkileşimlerini sürdürdüğünü, ancak bu bağlantının açık olmadığını, çünkü bazı depresyondaki ebeveynlerin, çocuklarına yönelik davranışlarında ya küçük bir bozulma olduğunu ya da hiç bozulma göstermediğini belirtmiştir.

Depresyonda olan anneler diğer annelerden daha fazla stres sahibi olduklarını düşündükleri için bağlanma, ebeveyn rolündeki kısıtlanma, düşük yetkinlik duygusu, sosyal izolasyon gibi sağlık ile ilgili bazı problem yaşadıkları da bildirilmiştir (Webster-Stratton & Hammond, 1988). Bu tür ebeveynler çocuklarıyla olumlu ve uygun şekilde etkileşimde bulunma, çocuklarının optimal gelişmesini teşvik etme ve onların ihtiyaçlarını doğru şekilde karşılama konusunda güçlük çekerler (Campbell, 1989).

Buna paralel olarak, annelerin doğumdan 2, 4 ve 6 ay sonra bebekleriyle etkileşimlerini araştıran gözlemsel bir çalışma, depresyonu 6 ay boyunca devam eden kadınların yüz yüze etkileşimde daha az olumlu olduğunu, bebeklerini beslerken diğer annelerden daha az yetkin oldukları gözlenmiştir (Campbell, 1989). Bu belirtilere anne tarafından verilen cevap; çocuk davranışını dışsallaştırıcı olarak yorumlanabilecek öfke, kaygı, yüksek hareketlilik, fizyolojik uyarılma ve diğer düzensiz duygusal tepkilerdir. Bu aynı zamanda çocuk davranışlarını içselleştiren sosyal geri çekilmeye de neden olabilir.

Araştırmalar, depresyonlu ebeveynlerin bebekleri ve küçük çocuklarının, kaçınma ile yüksek güvensiz ve düzensiz bağlanmalar gösterdiğini bulgulamıştır (Beardslee vd, 1983). Bununla birlikte Connell ve Goodman'ın (2002) değerlendirmesine göre ise küçük çocuklar zihinsel ve motor becerilerde daha az gelişmiş oldukları için depresyonun olumsuz sonuçlarına yanıt olarak daha az gelişmiş olumsuz tutumlara sahiptirler.

Bu bulguların altında yatan varsayım, ebeveyn ile çocuk arasındaki erken bağlanma sorunlarının gelişim aşamalarını takip ederek birçok içselleştirme ve dışsallaştırma sorununun çocuğu etkileyebileceğidir. Bu noktadan hareketle çocuk davranış problemlerinin boyutlarını araştıran araştırmalar, depresif ebeveynlerin çocuklarında davranış bozukluğu, dikkat eksikliği bozukluğu gibi dışsallaştırma sorunlarının daha yüksek olduğunu göstermiştir (Boyle ve Pickles, 1997). Bu bağlamda davranışsal ve duygusal problemler iki kategoriye ayrılmıştır: içselleştirme ve dışsallaştırma problemleri. İçselleştirici problemler duygusal reaktivite, endişeli veya depresif ruh halleri, somatik şikâyetler ve sosyal geri çekilme gibi problemleri içerir. Dışsallaştırma ise diğer insanlarla çatışma yaşama, saldırganlık, hiperaktivite ve dikkat problemleri gibi sorunları içerir. Bu çalışmada, bu sorunların ebeveyn tutumlarıyla yakından ilişkili olduğu varsayılmıştır.

Bu noktadan hareketle depresif annelerin telaşlı, zorlu, aşırı bağlı ve davranışsal olarak problemlili çocukları olma olasılığı daha yüksektir (Goodman ve Gotlib, 1999; Querido, Eyberg & Boggs 2001).

Benzer şekilde endişeli ebeveynlerin de endişeli çocukları olma olasılığı daha yüksektir (Ginsburg, Grover & Ialongo 2005; Whaley, Pinto & Sigman 1999). Araştırmalar, hafif düzeyde depresyon veya endişe düzeylerinin bile çocukların karşılaştığı problemlerde kritik öneme sahip olduğunu göstermiştir. Hafif depresyon biçimleri, kişilerarası problemlerin artmasıyla ilişkiliyken, hafif kaygı biçimleri, çocuğun odaklanma ve / veya dikkatini sürdürme becerisi de dahil olmak üzere, çocuğun mizaç ve duygu düzenlemesi ile ilişkilidir (West & Newman, 2003). Bir izlem çalışmasında, depresif annelerin 2 yaşındaki çocuklarının, otokontrolsüz annelerin çocuklarına göre bile daha düşük düzeyde öz kontrol gösterdikleri ve 5-6 yaşlarında dışsallaştırıcı davranış problemleri yaşadıkları bildirilmektedir (Cummings, Iannotti & Zahn-Waxler, 1989). Depresif ebeveynler ve ilkokul çocukları ile yapılan çalışmalarla karşılaştırıldığında ebeveynlerin kaygısının çocuklarının sorunları üzerindeki etkisini inceleyen az sayıda çalışma bulunmaktadır (Natsuaki vd, 2014). Bu çalışmalar, endişeli annelerin çocuklarının diğer çocuklara göre daha endişeli davrandıklarını ortaya koymuştur. Bu tür çocuklar aynı zamanda ailelerini, daha

az uyumlu, daha çatışmalı, daha az bağımsız ve daha fazla kontrol sahibi olarak algırlarlar.

Anne ve çocuk arasındaki samimi ve uzun süreli ilişki annelerin, çocuklarının olağandışı davranışlarını diğer dış gözlemcilerden önce tanımalarına izin verdiği için onları bir psikiyatri kliniğine götürme kararı çoğunlukla kendileri tarafından verilir. Bu gerçeğe dayanarak, çocuk davranışlarını inceleyen klinik olmayan araştırmaların çoğunda, yalnızca anne tarafından olan raporlar kullanılmıştır (Gelfand ve Teti, 1990). Bununla birlikte annelerin duygusal durumları çocuklarının davranış problemlerinin güçlü bir yordayıcısı olmasına rağmen, bu algıların doğruluğuna dair bazı şüpheler de vardır. Bu bağlamda Beck (Hisli, 1988), depresyonda olan kişinin bu durumları çarpıttığını ve çocuk davranış problemlerini abarttığını öne sürmüştür.

Ayrıca, özellikle depresyondaki ebeveynlerin, çocuklarının sorunlarını, engelli çocuğu olmayan ebeveynlerden önemli ölçüde fazla rapor edebileceği belirtilmektedir (Boyle ve Pickles, 1997). Bununla birlikte Conrad ve Hammen (1989), çocuklarının sorunlarını içselleştirme ve dışsallaştırmanın değerlendirilmesinde, depresyonda olan ebeveynlerin çocukları hakkında bildirdikleri belirtilerin diğer annelerden daha doğru olduğunu iddia etmiştir. Bu çelişkili durum, kendi depresyonunun farkında olan ebeveynlerin çocuklarını korumadaki titizliği ve ön alması ile açıklanabilir. Hem depresif hem de endişeli anneleri inceleyen araştırmalar, bu annelerin hem içselleştirme (geri çekilme, somatik şikayetler, endişe / depresyon) hem de dışlayıcı (suçlu ve agresif) sorunları bildirdiğini belirtmiştir.

Ebeveynlerin diğer gözlemcilere göre önyargılı algılarını inceleyen bazı araştırmalar; iki bilgi kaynağı kullanarak sonuçlara ulaşmışlardır. Bu bilgi kaynakları, anne-baba, anne-öğretmen veya anne-çocuk raporlarıdır. Diğer bilgi veren annelere kıyasla hem depresyon ve/veya anksiyete hem de çocuklarının ilgisi arasında kalan anneler, çocukların belirtilerinin bildiriminde çok fazla tutarsızlık göstermişlerdir. Hem depresif hem de endişeli anneler, çocuklarının dışlayıcı davranışlarını öğretmenlerinin raporlarına kıyasla daha fazla dışavurma eğilimindedirler. Ek olarak, endişeli anneler öğretmenlerden daha fazla sorun bildirmiş ve depresyonda olan anneler çocuklarının davranışlarını içselleştirmek için, eşlerinden daha fazla sorun bildirmişlerdir (Briggs-Gowan,

Carter & Schwab-Stone, 1996). Bu bulguyla tutarlı bir şekilde, Webster-Stratton ve Hammond (1988), depresif annelerin, çocuklarını içselleştirme, dışsallaştırma ve depresyon ölçeklerinde eşlerinden daha önemli olarak algıladıklarını bulmuşlardır. Bununla birlikte, annelerin algılarının yanlı olup olmadıkları, etkililikleri nedeniyle objektif olarak ölçülebilmesinde sorun vardır.

Araştırmacılar otuz yılı aşkın bir süredir, çocukların davranışsal ve duygusal sorunlarını anlamada ebeveynlik davranışlarına odaklanmışlardır. Bu bağlamda araştırmacılar ebeveynlikle ilgili çocuk davranış problemlerinin oluşumunu, çocukla ilgili faktörleri (çocuğun mizaç, cinsiyet, yaş, vb.), ebeveynleri (ebeveynlerin yaşı, eğitimi, evlilik durumu, ruh hali vb.) ve ebeveynliğin iletimini (onların sosyal bilgileri işleme, gözlemsel öğrenme deneyimi, özel koşullandırmaları vb.) araştırmak suretiyle incelemeye çalıştılar. Geniş bir alanda çeşitli ebeveyn tutum ve davranışları gözlemlendi ve otoriterlik, çocuk merkezlilik, müdahaleci olmama, sahiplenme, düşmanca kopma, katılık, sevgi ifadesi, ihmal gibi kategoriler ortaya çıkmıştır (Hudson ve Rapee, 2001).

Literatürde ebeveynlik tutumları, bu tutumların bulaşma durumları, çocuk ve anne ile ilgili faktörleri farklı karışımlarda incelenmiştir. Bu nedenle, ebeveynliği anlamak için bu değişkenlerin net etkileşimini resmetmek mümkün değildir. Zira araştırmalarda, çocukların davranış problemlerini anlamak için çoğunlukla etkisiz ve olumsuz ebeveynlik uygulamaları incelenmiştir. Bu noktadan hareketle en yaygın olumsuz ebeveyn tutumu, otoriter ebeveynliktir. Cezanın eşlik ettiği bu tutumda ebeveynler, çocuklarına katı kurallar koyarlar. Çocuğun davranışları üzerinde anne babanın kontrolü fazladır. Bu tür tutum sergileyen ailelerde yetişen çocuklar; korkak, boyun eğen, otoriteden çekinen, kendinden istenilenden fazlasını yerine getiren, otorite kalktığında isyankâr, güçsüzler karşısında saldırgan kişiler olabilirler (Yıldız, 2004).

Bu tür ebeveynlik sergileyen anne, çocuklarından, doğru olduğuna karar verdiği kurallara sıkı bir şekilde uymalarını bekler. Bu yüzden çocuk annesiyle ve kurallarla çatırırsa anne zorlayıcı ve cezai disiplin uygulamaları kullanır. Bu tür ebeveynlikte; fiziksel saldırganlığı içeren düşmanlık, aşırı eleştiri, koşullu sevgi, suçluluk duygusu, kısıtlayıcı iletişim ve duyguların geçersiz kılınması yoluyla gizli saldırganlığı içeren psikolojik kontrol hâkimdir.

Baumrind (1967), bu ebeveynlik stili ile karşılaşan okul öncesi çocukların, stres altındaki diğer çocuklardan daha az içerik ürettikleri, daha az güvenli hissettikleri ve daha çok düşmanca davranışlar gösterdiğini belirtmiştir. Thompson ve arkadaşları da (2003) 5 yaşlarında otoriter ebeveyn tutumlarıyla karşılaşan çocukların yaklaşık 10 yaşlarında dışsallaştırıcı sorunları ortaya çıkmaya başladığını bildirmişlerdir (Thompson, Hollis & Richards vd. 2003).

Reddetme aynı zamanda çocukların davranış problemlerini etkileyen önemli bir ebeveyn tutumu olarak tanımlanır. Bu tutumda isteksizlik, çocuğa karşı daha az hassaslık, çocuğun taleplerine karşı daha az sevgi dolu ilgi ve çocuğa yönelik olumsuz ve hatta düşmanca duygular gözlemlenebilir. Bu bağlamda ebeveynler çocuklarını kabul edemezlerse, bu çocuklar düşmanca davranan, saldırgan, bağımlı, duygusal olarak tepkisiz, dengesiz ve dünyaya olumsuz bakan, öz saygı ve öz yeterliklerden yoksun olma tehlikesiyle karşı karşıyadırlar. Bu durumdaki çocukların davranış problemleri ve bozuklukları, depresif etkileri, uyuşturucu ve alkol sorunları ortaya çıkar. Dolayısıyla ilkokul çocuklarıyla ilgili bu çalışmalar, ebeveyn reddinin tipik olarak içselleştirme davranışı ile ilişkili olduğunu ileri sürmüştür (Barling, MacEwen & Nolte 1993).

Birçok araştırmacı, evlilik çatışmasının çocukların davranış problemleri üzerindeki potansiyel rolü üzerinde de çalışmıştır. Literatürde evlilik çatışması temel olarak dört teorik çerçeveden incelenmiştir. Bunlar; çocukların ebeveynlerinin uyumsuz davranışlarını taklit ettiği gözlemsel öğrenme teorisi, çocuğun ebeveyn-çocuk ilişkisindeki değişimlerle dolaylı olarak etkilendiği bir aile sistemi bozulması olarak çatışma, çocuk bilişlerine odaklanan bağlamsal çerçeve teorisi, çocuklar arası çatışmaya maruz kalmanın neden olduğu stresi anlama ve bunlarla başa çıkma bağlamında çocuk duyguları üzerindeki doğrudan ya da dolaylı etkilere odaklanan duygusal güvenlik hipotezidir (Synder, 1998). Bütün bu yaklaşımlar, çatışmanın çocukların davranış problemlerini anlamadaki potansiyel katkılarını açıklamıştır.

Evlilik çatışmasının yaşandığı aile ortamı çocuk davranış sorunları üzerinde olumsuz etkiye sahiptir (Fendrich, Warner, & Weissman, 1990). Ebeveynlerle olan etkileşimlerinin yanı sıra, çocukların da ebeveynlerinin etkileşimlerini gözlemesi ile etkilendiği kabul edilir (Cummings ve Zahn Waxler, 1992). Dolayısıyla ebeveynlerin ebeveyn etkileşimlerine maruz kalmanın çocukların

uyumsuz gelişimi için büyük bir risk olduğu kabul edilir. Çocuk davranış problemleriyle ilgili evlilik çatışmasını araştıran araştırmalar, bunun hem içselleştirme hem de dışsallaştırma problemleri ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Sorunların boyutlarını karşılaştırırken dışsallaştırıcı sorunların (davranış bozuklukları, suçluluk ve saldırganlık) evlilik çatışmasıyla ilişkisinin yüksek olduğu da görülmüştür (Grych & Fincham, 1990).

Ebeveynlerin psikolojik uyum sorunlarına ek olarak, annelerin ebeveynlik konusunda da sorunları varsa, bu zorlukların her ikisinin de çocukları üzerindeki olumsuz etkisi artmaktadır. Daha önce de belirtildiği gibi, annelerdeki depresyon, çocuğa karşı sinirlilik ve düşmanlıkla en kuvvetli olarak ilişkilidir. Bu anneler, babalardan daha olumsuz ve daha kritiktir. Bu bakımdan, ilkökul çocuklarının davranış problemleri çoğunlukla reddedilen ve otoriter ebeveynlik kullanma eğiliminde olunan ailelerde yaşanmaktadır.

Öte yandan, endişeli anneler çocuklarına karşı düşük sıcaklık, yüksek eleştiri ve yüksek kontrol göstermekte ve yaşlarına uygun aktivitelere katılımlarını engellemektedirler (Ollendick, 2013). Reddedilen ve korumasız ebeveynlik olarak kabul edilebilecek bu tutumlar, dünyanın güvenli olmadığı ve çocuğun zorlu durumlarla başa çıkamayacağı mesajını vermektedir. Daha önce de belirtildiği gibi, otoriter ve reddedilen ebeveyn tutumları davranış sorunlarının hem içselleştirilmesine hem de dışsallaştırılmasına yol açabilir, ancak aşırı korumacı ebeveynlik yalnızca çocuklarda içselleştirme davranış sorunlarına yol açabilir.

Bu açıklamalara dayanarak, ebeveyn davranışları ile ebeveyn kaygısı arasında doğrudan bir ilişki olduğu görülmesine rağmen, çocukların davranışsal sorunları arasında doğrudan bir ilişki olduğu hipotezi tutarlı bir şekilde kurulamaz. Bazı ebeveyn tutumlarının çocukların davranış problemleri üzerindeki etkisi, annelerin duygusal ve davranış problemleri olabilir; bununla birlikte, ebeveynlerin psikolojik uyumları, çocuklarda duygusal ve davranışsal problemlerin gelişiminde ebeveynlik stillerinden çok daha fazla bir role sahip olabilir. Bu nedenle, ebeveyn tutumlarının etkileşimi ve çocuk davranışlarına ilişkin psikolojik uyum, daha açık bir incelemeye ihtiyaç duymaktadır.

Ebeveyn uyumu konusundaki bu zıtlık farklı çalışmalarda ortaya çıkmaktadır. Richters'in (1992) yaptığı çalışmada hem depresif hem de depresif olmayan ebeveynlerin çocuk sorunlarını bildirme konusunda oldukça benzer olduklarını bulgulamıştır. Bununla birlikte, Webster-Stratton & Hammond (1988), yüksek depresyon düzeyi olan annelerin, çocuklarını babalarınınkine göre hem içselleştirmede hem de dışsallaştırmada daha büyük problem olarak algıladığını bulmuştur. Daha spesifik olarak, annelerin ve babaların algılarına ilişkin, Jensen vd. (1988), annelerin değerlendirmelerinin babalarının değerlendirmelerine kıyasla çocukların yalnızca içselleştirici davranış problemleri için farklı olduğunu belirtmiştir.

Depresif annelerin ilkökul çocuklarının içselleştiren ve dışlayan belirtileri diğer anne ve babalarının çocuklarından daha yüksek düzeyde olduğu bildirilmiştir (Richters, 1992). Ek olarak, Webster-Stratton ve Hammond (1988), depresyondaki annelerin, 3-8 yaş arasındaki çocuklarının diğer annelerin çocuklarını değerlendirmesine kıyasla daha içselleştirici ve dışsallaştırıcı problemleri olduğunu bildirmiştir. Buna karşın öğretmenler depresif ebeveynlerin çocuklarını, diğer ebeveynlerin çocuklarından daha az problemi olarak bildirme eğilimindedir. Öte yandan, annelerin ve babaların tutarsız raporlarına benzer şekilde, Treutler ve Epkins (2003) de psikolojik belirtileri olan annelerin, sadece oğulları için olan sorunları daha içselleştirdiğini ve dışsallaştırdığını bildirmiştir.

Bazı araştırmalar annelerin psikolojik uyumuna dayanarak anneler ve diğer bilgi verenler arasında önemli bir fark göstermesine rağmen birçok araştırmada, anneler ile diğer bilgi verenler arasındaki tutarsız raporlar olması durumunda, bu tutarsızlığın çarpık algıdan kaynaklanabileceği konusunda kuvvetli bir kabul vardır. Bu sorun psikolojik olarak rahatsız olan ebeveynlerin olumsuz tutumlarına yanıt olarak çocuklar tarafından geliştirilen gerçek uyum sorunlarının çatışmasından kaynaklanmaktadır (Treutler ve Epkins, 2003).

Bu bağlamda literatür, ebeveynlerin psikolojik uyum düzeyleri ile çocuklarının davranışlarını içselleştirme ve dışsallaştırma problemlerini diğer bilgi verenlerle karşılaştırmalı olarak değerlendiren birçok çalışma olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, ebeveynlerin depresyon ve kaygı düzeyine dayalı raporlama farklılıklarını inceleyen çok az sayıda araştırma vardır. Dolayısıyla genel olarak

literatür karışık bulgulardan oluşmaktadır. Bazı araştırmalar, bilgi verenler arasında düşük bir anlaşma olduğunu bildirirken (Grietens vd, 2004) bazıları ise aralarında yüksek bir anlaşma olduğunu bildirmiştir (Richters, 1992). Sonuç olarak ebeveynlerin psikolojik uyum sorunlarına dayanan konuları netleştirmek için daha fazla araştırma yapılması gerekmektedir.

2.7 Türkiye'de ve Yurtdışında Yapılan Çalışmalar

Bu bölümde, Türkiye'de ve yurtdışında çocukların okula yönelik ebeveyn tutumlarıyla ilgili yapılan çalışmalar açıklanmıştır.

2.7.1 Türkiye'de yapılan çalışmalar

Gök (2010) tarafından yapılan bir çalışmada anne baba tutumlarıyla çocuklarının yetenekleri ve okul başarıları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırmanın temel amacı, okuldaki başarıyı ve lise öğrencilerinin ebeveyn tutumlarıyla yeteneklerini karşılaştırmaktır. Araştırmanın evreni, 2010-2011 eğitim öğretim yılında Erzurum il sınırları içindeki liselerdeki öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini, Erzurum il sınırları içindeki beş devlet lisesinden toplam 296 (172 erkek ve 124 kız) öğrenci oluşturmaktadır. Verilerin analizinde Regresyon analizi, t testi, Mann Whitney U testi, tek yönlü ANOVA ve Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Tüm analizler için anlamlılık düzeyi 0,05'tir. Standart sapma, ortalamadan sapma ve ortaokul 10. sınıf erkek ve kız öğrencilerin ortalamasının puanları PARI alt ölçeklerinden alınmıştır. PARI 1 (aşırı koruyucu anne tutumu) PARI 2 (demokratik ve eşit tutum sergiliyor), PARI 3 (annenin “ev hanımı rolünü reddetme” tutumu), PARI 4 (aile tutumunda çatışma) ve PARI 5 (katı disiplin tutumu) Alt ölçek çocuğun okul başarısını etkilemektedir. Bulgular, yalnızca ortak ebeveyn tutumlarının doğrudan veya dolaylı olarak çocuğun okuldaki başarısını ve yeteneklerini etkilediğini değil, aynı zamanda çocuğun eğitim sürecinde ebeveyn tutumlarının önemini anlamamıza yardımcı olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, çocuğun hayatında önemli bir rolü olan ebeveynler ve öğretmenler için, çocuk yetiştirme konusunda daha bilinçli ve dikkatli olmaları çok önemlidir, çünkü ebeveynlerin daha olumlu bir rol oynaması ve bir model olarak davranması gerekir. Ayrıca, ebeveynlerin çocuklarını yaşadıkları gibi büyütmemeleri, bunun yerine bugünün

şartlarına göre yeni ve daha olumlu bir yaklaşım geliştirmeleri tavsiye edilmektedir.

Hanımoğlu (2011) tarafından bildirilen bir çalışmada ikinci kademe düzeyinin mükemmeliyetçi kişilik seçenekleri ile anne-baba tutumlarının sınav kaygısı araştırılmıştır. Bu çalışmanın temel amacı, mükemmeliyetçi kişilik özelliklerinin ve ortaöğretim öğrencilerinin ebeveynlerinin tutumlarının test kaygılarını öngörüp ön görmediğini belirlemektir. Çalışmada Test Kaygı Envanteri; Ebeveynlik Stilleri Ölçeği; Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu uygulanmıştır. Araştırmada ebeveynlerin tutumlarının mükemmeliyetçi kişilik özellikleriyle birlikte olup olmadığına bakılarak öğrencilerin test kaygıları çok doğrusal regresyon analizi kullanılarak belirlenmiştir. Sonuçlara göre, olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçiliğin, annenin gösterdiği kabul ve kaygıların, toplam puanların anlamlı olduğunu ve test kaygısı ölçeğinden elde edilen yanılısama alt boyutuyla ilgili puanların anlamlı olduğunu göstermiştir. Bununla birlikte, çalışmada olumsuzluk mükemmelliğinin, test kaygısı ölçeğinden alınan duygusal alt boyut puanlarının anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmüştür.

Yurduşen (2004) ise annelerin ebeveyn tutumlarının okul öncesi çocukları üzerindeki etkilerinin davranış problemlerini içselleştirme ve dışsallaştırma çalışmalarının olduğunu bildirmiştir. Bu çalışmada, annelerin ebeveyn tutumları ile okul öncesi çocuklarının davranışsal problemler arasındaki psikolojik uyumunun medikal rolünün ortaya konması amaçlanmıştır. Katılımcılar 204 evli anne, 64 baba, 195 başöğretmen ve Ankara'nın farklı semtlerinde kreşlere katılan 1-5 yaş arası okul öncesi çocuklarından 25 asistan öğretmendir. Ana analizlerden önce Çocuk Davranış Kontrol Listesi - 1½ - 5 (CBCL - 1½ - 5) ve Bakıcı-Öğretmen Rapor Formu (C-TRF) güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Bu analizler birçok önemli katsayı sağlamıştır, ancak korelasyonların gücü düşükten yükseğe değişmiştir. Güvenirlik analizlerinin ardından, annelerin ebeveyn tutumlarıyla çocukların içselleştirme, dışsallaştırma ve toplam davranış sorunları ilişkilerinin psikolojik uyumunun medikal rolünü test etmek için Hiyerarşik Regresyon Analizi yapılmıştır. Bu analizler için, çocukların ve annelerin demografik özelliklerinin açıkladığı varyanslar kontrol edilmiştir. Sonuçlar, “Ev Yapma Rolünün Reddedilmesi”nin PARI ve Sürekli Kaygı

Ölçütlerinin ölçülmesinde, çocukların davranış sorunlarını ön görürken en büyük varyans miktarını açıkladığını ortaya konulmuştur. Hiyerarşik regresyon analizlerine göre, annelerin çocuklarının içselleştirmesi, dışsallaştırması ve toplam davranış problemleriyle anlamlı şekilde ilişkili olduğu tutumlarını reddetmektir. Ayrıca, annelerin, sürekli olarak çocukların davranış problemleriyle ilişkili olan sürekli kaygıları ile ilişkili tutumlarını reddetmeleridir. Ancak, sürekli kaygının etkisini kontrol ettikten sonra, annelerin reddetme tutumları ile çocuklarının davranış sorunları arasındaki ilişki ortadan kalkmıştır. Bu nedenle, annelerin sürekli kaygılarının, reddetme tutumlarına ve okul öncesi çocuklarının içselleştirme, dışsallaştırma ve toplam davranış problemlerine aracılık ettiği bulunmuştur.

Bolattekin'in (2014) çalışmasında da anne-babanın bağlanma stilleri, anne-baba tutumları ve 4-6 yaş grubu çocuklardaki davranış problemleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini özel anaokullarında ve özel kolejlerde eğitim alan 4-6 yaş grubu çocuğa sahip 200 anne veya babadan oluşmaktadır. Anne veya babalara İlişki Ölçekleri Anketi, Güçler ve Güçlükler Anketi (Ebeveyn Formu), Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel analizleri SPSS programı kullanılarak yapılmıştır. Veriler değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotlar (Frekans, Yüzde, Ortalama, Standart sapma) ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA), t-testi ve Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizi kullanılmıştır. Tek yönlü varyans analizleri sonucunda farkın anlamlı olduğu durumlarda hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak için LSD analizi kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına bakıldığında, çocuklarda gözlemlenen davranış problemlerinde, akran sorunlarında ve total güçlüklerde cinsiyete göre anlamlı farklılaşma görülmüştür. Erkek çocukların kız çocuklara göre daha fazla davranış problemi gösterdiği görülmüştür. Sosyal davranışlarda kızlar erkeklerden daha başarılı olmuştur. Anne babanın bağlanma stiline göre çocuklarında gözlemledikleri davranış problemleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Güvenli Bağlanan anne babaların çocuklarında davranış sorunlarına, duygusal sorunlara, dikkat eksikliği ve hiperaktiviteye, akran sorunlarına ve total güçlüklerle rastlanmamıştır. Korkulu bağlanan anne babaların çocuklarında akran sorunlarına rastlanmıştır. Saplantılı bağlanan anne

babaların çocuklarında ise davranış sorunları, duygusal sorunlar, akran sorunları, sosyal davranış sorunları ve total güçlükler görülmüştür. Son olarak kayıtsız bağlanan anne babaların çocuklarında akran sorunları ve total güçlükler anlamlı farklılaşma göstermiştir.

Kaya (2003) çalışmasında çocuklardaki davranış problemleri, evlilik uyumu ve çocuk yetiştirme tutumları ile ilgili yaptığı araştırmasında babaların annelere göre daha fazla baskı ve disipline dayalı çocuk yetiştirme tutumu benimsedikleri bulmuştur. Ayrıca çalışmasında anne baba tutumları ile çocuklarda görülen davranış problemleri arasında ilişki bulamamıştır.

Çocukların cinsiyetlerine göre davranış sorunlarını gösterme sıklığı üzerine birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmaların çoğu erkek çocuklarda kız çocuklara oranla daha çok davranış sorunları ortaya çıktığı söylene de bu durum ilköğretim öncesi döneme kadar netlik kazanmamıştır. Bu duruma örnek olabilecek bir çalışma da 162 erkek ve 176 kız çocuğunun davranış sorunlarına bakılmış ve çocuklar arasında yaş ve cinsiyet bakımından herhangi bir anlamlı bir fark görülmemiştir (Kargı ve Erkan, 2004).

Özyürek (2004) araştırmasında kırsal kesimde ve kentte yaşayan anne babaların tutumlarını incelemiş sonucunda anne babanın tutumlarının yaşa bağlı olarak değişmediğini fakat anne babanın eğitim düzeyinin arttıkça aşırı koruyucu ve sıkı disiplin davranışlarının azaldığını bulmuştur. Ayrıca annelerden çalışanların daha demokratik tutuma sahip olduğunu, çalışmayan annelerin daha katı ve koruyucu bir tutuma sahip olduğunu bulmuştur.

Gürşimşek, Girgin, Harmanlı ve Ekinci (2004) çalışmalarında annenin ruhsal belirtileri ile okul öncesi dönemdeki çocukların davranış problemlerini incelemişlerdir. Anneye ait ruhsal problemlerin çocuklarda davranış problemlerine neden olduğunu bulmuşlardır. Ayrıca bu çalışma kapsamında erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha saldırgan ve daha hareketli olduklarını annelerden demokratik tutuma sahip olanların çocuklarda davranış problemleri görülme sıklığının otoriter annelere göre daha az rastlandığını görmüşlerdir.

Sertbaş (2006) araştırmasında çocuklardaki davranış problemlerini yordayan değişken açısından incelemiştir. Araştırma sonucunda anne baba arasındaki

çatışmanın çocuklarda davranış problemlerine yol açtığını, kız ve erkek çocuklarında görülen davranış problemlerinin farklılaşmadığını ve çocuklardaki davranış problemlerinin anne baba tutumlarına göre şekillendiğini bulmuştur.

Tabak (2007) ilköğretim birinci kademedeki davranış sorunları olan çocukların anne baba tutumlarını incelediği araştırmasında saldırganlık, içe kapanıklık, kekemelik, dikkat eksikliği ve hiperaktivite sorunu yaşayan çocukların anne babaların aşırı koruyucu olduklarını bulmuştur.

Kaya (2010) ilköğretim öğrencilerinin anne babalarının çocuk yetiştirme tutumlarını incelediği araştırmasında anne babaların tutumlarının birbirine benzediğini, genç ve eğitim düzeyi yüksek anne babaların aşırı koruyucu ve otoriter tutumlarının daha düşük olduğunu bulmuştur. Anne baba tutumları ile ailenin sosyo- ekonomik düzeyi arasında herhangi bir ilişki bulamamıştır.

Şendoğdu da (2000) araştırmasında çocukların anne baba tutumlarını algılayışı ile anne babanın yaşı, eğitimin durumu, mesleği, çocuk sayısının etkili olduğunu bulmuştur. Anne babanın eğitim seviyesinin yükseldikçe anne baba tutumlarının daha olumlu olduğunu bulmuştur.

2.7.2 Yurt dışında yapılan çalışmalar

Yurt dışında çocukların davranış problemleri ve ana baba tutumlarıyla ilgili seçilmiş bazı araştırmalar aşağıda sunulmuştur:

Elings (1988) 'in "Ebeveyn Tutumlarının Çocukların Davranışları Üzerindeki Etkileri" adlı çalışması, üç farklı gelişim dönemi ele alınarak incelenmiştir: okul öncesi, ilköğretim ve ergenlik. Bulgular şu şekildedir; okul öncesi dönemdeki çocuklarda, özellikle babanın otoriterliği çocukların davranış bozukluğu ile ilişkili olduğunu, ilköğretim çağında, hem anne hem babanın müsamahakarlığı ve annenin güvenilirliğinin erkek çocukların davranışlarıyla ilişkili olduğunu göstermiştir. Katı kontrol altında olmayan, yüksek destek ve iletişimin eşlik ettiği tutumlar ise, ergenlerde olumlu davranışlar ile ilişki içindedir.

Nass (1991), "Çocuğun davranışları Üzerinde Ailesel Etkiler" adlı araştırmasında 89 aile ve bunların 6-12 yaş arası okula giden çocuklarını ele almıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, yüksek derecede kontrol ile çocuğun davranış bozukluğu arasında bir ilişki bulunamamıştır. Ancak,

çocukların olumlu davranışları üzerinde ailelerin bağımsız etkisinin olabileceği de ileri sürülmüştür. Araştırmaya göre, anneler sıcaklığın önemli olduğunu, babalar ise çocuk yetiştirmede, kontrol ve sıcaklığın her ikisinin de çok uygun olduğunu ileri sürmüşlerdir.

York (1994) 'un "Çalışan ve Çalışmayan Annelere Sahip 4 ve 6. Sınıf Çocuklarının davranış bozuklukları" adlı çalışması, 210, 4 - 6. Sınıf öğrencilerinde araştırılmıştır. Dört ölçme aracı kullanılmıştır. Bulgular şunları içermiştir; Mutlu aileleri olduğunu bildiren çocuklar, mutsuzluk yaşayanlara göre daha yüksek olumlu davranış skoru almışlardır. Düşük kaygılı çocukların, yüksek kaygı bildirenlere kıyasla daha olumlu davranışa sahip oldukları saptanmıştır.

Baumrind, 1991 yılında, yetkili ebeveynlerin, özellikle ergenlerin uyuşturucularla ilgili sorunları önlemek için yardım etmelerinde, otoriter ebeveynlerden daha başarılı olduklarını bildirmiştir. Ayrıca, dış pekiştirmelerin tutarlı bir şekilde kullanılması ve otoriteye uygunluğa çok fazla odaklanması, ergenlerin yeterlilik, kendi kendine yeterlilik ve ulaşma konusundaki coşku farkındalıklarını azaltmaktadır.

Fletcher, Walls, Cook, Madison ve Bridges (2008), bir annenin yetkili ebeveynlik tarzının içselleştirici semptomlarla negatif bir ilişkisi olduğunu bildirmiştir.

Harper (2010), yetkili babalık artışının artan içselleştirme sorunları ile ilişkili olduğunu bildirmiştir.

Williams ve diğ. (2009), yetkili ebeveynliğin çocuklarda semptomların içselleştirilmesinde daha az eğilimle ilişkili olduğunu iddia etmiştir.

Wu (2009), annenin izin verilen ebeveynlik tarzının, çocukları arasındaki anti-sosyal davranışla ilişkili olduğunu göstermiştir.

Sommer (2007), izin verilen ebeveynlik tarzının çocuğun dışsallaştırıcı davranış sorunlarını olumlu yönde ilişkilendirdiğini bildirmiştir.

Brar (2003), otoriter ebeveynlik stiline davranışsal problemleri dışsallaştırma ile anlamlı bir korelasyonu olduğunu belgelemiştir.

Odubote (2008), otoriter ebeveynlik stilinin suçluluk davranışı ile yüksek derecede ilişkili olduğunu bildirmiş, otoriter ebeveynlik stilinin olumlu sonuçlarla ilişkili olduğunu eklemiştir. Buna karşılık, izin verici ve otoriter ebeveynlik tarzı suçlulukla ilişkilendirilmiştir.

Palmer (2009), yetkili ebeveynliğin çocuk uyumu ile pozitif korelasyon gösterdiğini ve otoriter ebeveynliğin çocuk uyumu ile negatif korele olduğunu tespit etmiştir. Ek olarak, ebeveyn öz kontrol becerilerinin yetkili ebeveynlik ile pozitif korelasyon gösterdiği bildirilmiştir.

Darling, McCartney ve Taylor (2006) tarafından yapılan bir başka araştırmada, ebeveynlik stilleri ile depresyon arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu çalışma, otoriter ebeveynlerin çocuklarının, çözülmeyenlerin çocuklarına göre daha fazla depresyona sahip olduğunu göstermiştir.

Pellerin (2005) bir çalışmada Baumrind'in otoriter, otoriter ve izin verici ebeveynliklerini sosyalleşme müzakerecileri olarak liselere uygulamıştır. Bu çalışmanın bulguları okul stillerinin ebeveynlik stilleriyle aynı sonuçları verdiğini göstermiştir. Sonuç olarak, otoriter okullar en iyi sonuçları ortaya koymuş ve kayıtsız okullar ayrılma için en kötü sonuçları ortaya koymuş, otoriter okullar okuldan ayrılma için en kötü sonuçlara sahiptir.

Lackovic, G. ve arkadaşları (1990) ortalama yaşı 13.4 , 15.5 ve 17.5 olan 3 gruptan oluşan 399 genç öğrenci üzerinde yaptıkları araştırmanın konusu "önemli diğer kişilerin", bu öğrencilerin özgüven düzeylerinin oluşumuna katkısını saptamaktır. Bulgulara göre; öğrencilerin özgüven düzeyleri, yaşa ve cinsiyete göre değişmektedir. Kızlar erkeklere göre ve yaşı ufak olanlar yaşı büyük olanlara göre daha yüksek özgüvenlidir; önemli diğer kişilerin özgüven üzerindeki etkisini yaş büyüdükçe azalacağı sayıltısı kısmen doğrulanmış; önemli diğer kişilerin değerlendirmelerinin özgüven üzerindeki etkisinin, öğrencilerin yaş ve cinsiyetine göre farklılık gösterdiği saptanmıştır..

Nelson, G. (1984) 7 ve 8. sınıf öğrencisi olan 196 genç üzerinde yaptığı çalışmada okul ve aile çevresi ile benlik kavramı, doyum ve başarı arasındaki ilişkileri incelemiştir, anne-baba-çocuk arası etkileşimin yüksek olduğu aile ortamında yetişmiş çocukların, genellikle yüksek özgüvenli oldukları

saptanmıştır. Aile çevresi ve akademik başarı arasındaki ilişkinin anlamlılık düzeyi ise düşüktür.

olumlu , aile içi çatışmalar ise olumsuz etkilemekte; ilişkilerinde içten ve kabul edici olan anne-babaların çocukları yüksek özgüvenli olmaktadır.

3. BULGULAR

3.1 Yöntem

Çalışmanın bu bölümünde, sırası ile araştırmanın modeli, verilerin elde edildiği örneklem grubu, veri toplamada kullanılan araçlar, veri toplama işlemi ve verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel tekniklere ilişkin gerekli açıklamalara yer verilmiştir.

3.2 Araştırma Modeli

Bu çalışmada, 5-10 yaş grubu çocukların ebeveynlerinin çocuk yetiştirme tutumlarının bu yaş çocuklarının güçler ve güçlükler düzeyine etkisi incelenmiştir. Çalışmada var olan durum olduğu gibi betimlenmek istenildiğinden genel tarama modeli türlerinden birisi olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modelleri, iki ya da daha çok değişken arasında birlikte değişimin varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2003, s.81–82). Bu çalışmada değişkenlerin birlikte değişip değişmediği araştırıldığı için ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

3.3 Evren Ve Örneklem

Araştırmanın evreni, İstanbul İl sınırları içindeki okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden Bağımsız Anaokulları ve İlköğretim Okulu bünyesinde bulunan öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini İstanbul İl sınırları içindeki Bağımsız Anaokulları ve İlköğretim Okulu bünyesinde bulunan, 5-10 yaş çocukların toplam 118 ebeveyni oluşturmuştur.

3.4 Verilerin Toplanması

PARİ (Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği)

PARİ(Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği)Anne ve babaların çocuk yetiştirme tutumlarını ölçen bir ölçektir ve 5 alt testen oluşmaktadır. Bu alt testte;

1.Aşırı Koruyucu Annelik(16 madde):Burada aşırı kontrol, müdahalecilik, çocuktan çalışkan ve bağımsız olmasını isteme annenin fedakârlığı ve çocuğun bunu anlaması gerektiğine inanma yer almaktadır.

2.Demokratik Tutum Ve Eşitlik Tanıma(9 madde):Çocuğa eşit haklar tanıma, fikirlerini açıkça belirtmesini destekleme, onunla arkadaşlık etme birçok şeyi paylaşma ile ilgili maddeler bulunmaktadır.

3.Annenin Ev Kadınlığı Rolünü Reddetmesi(13 madde):Çocuklarla uzun süre kalmaktan hoşlanmamak, sinirlilik, yeni doğan bebeğin bakımından korkmak gibi konular yer almaktadır

4.Aile İçi Geçimsizlik çatışma(6 madde):Bu alt test karı koca arasındaki anlaşmazlığın çocuk yetiştirmedeki rolü, kocanın düşüncesizliği anneye yardımcı olmayışı gibi maddeleri içermektedir.

5.Sıkı Disiplin(16 madde):Sıkı disipline inama çocuğu zorlama anne babanın kesin hâkimiyetine inanma gibi konuları içermektedir.

Görüldüğü gibi PARİ 'nin 5 alt testi vardır(Toplam 60 madde).Testi alan kişi "Hiç uygun bulmuyorum 'dan 'Çok uygun buluyorum 'a kadar giden 4 puandan birisini seçer her puan o alt ölçek için toplanarak alınan puanlar belirlenir. Her alt testteki puanın yüksekliği o alt teste yansıtılan tutumun onaylandığını gösterir. Schaefer ve Bell (1958) tarafından geliştirilmiştir. Le Compte ve Özer tarafından çevirisi yapılmıştır. İlk çevirisindeki test retest güvenilirliği $r=0.58$ ile 0.88 arasında bulunmuştur (Öner, 1997).

Güçler ve Güçlükler Anketi (GGA) (The Strengths and Difficulties Questionnaire- GGA)

Goodman tarafından 4-16 yaşları arasındaki çocuk ve ergenlerin bazı olumlu yönleri ile duygusal ve davranış problemlerini sorgulama amacıyla geliştirilmiş

25 maddeli likert tipi ankettir. Ölçekte sorular ebeveyn, öğretmen ve ergenin kendisi tarafından “doğru değil”, “kısmen doğru” ve “kesinlikle doğru” şeklinde yanıtlanmaktadır ve sırasıyla ”0”, “1”, “2”olarak puanlanmaktadır. Ölçeğin 7., 14.,11., 21. ve 25. sorularının tersine çevrilip puanlanması gerekmektedir.

Duygusal problemler, davranım problemleri, arkadaş ilişkilerinde sorunlar, hiperaktivite ve sosyal davranışlar olmak üzere beş alt ölçekten oluşmaktadır. Duygusal problemler, davranım problemleri, arkadaş ilişkilerinde sorunlar ve hiperaktivite alt ölçeklerinin puanları arttıkça klinik sorunlara yatkınlık artmaktayken sosyal davranış alt testinin puanı arttıkça klinik sorunlara yatkınlık azalmaktadır. Her alt başlık kendi içinde değerlendirildiği gibi, ilk dört başlığın yani duygusal problemler, davranım problemleri, arkadaş ilişkilerinde sorunlar ve hiperaktivite alt ölçeklerinin toplamı ‘toplam günlük puanı’ nı vermektedir. Ölçekten alınan toplam puan 0-40 arasındadır ve toplam puan arttıkça çocuk ya da gençteki sorun davranışların arttığını göstermektedir. Sosyal davranış alt ölçek puanının artması çocuğun klinik sorunlara yatkınlığının azaldığı gösterir bu yüzden diğer alt ölçek ve toplam puandan farklı olarak sosyal davranış alt ölçek puanını artması olumlu bir göstergedir. Bu anketin, 4-16 yaşlar için anne-baba ve öğretmen formu ile 11-16 yaşlar için ergenin kendisinin doldurduğu formları yaklaşık beş dakika içinde işaretlenebilmektedir. GGA’nın Türkçe tercümesi ile geçerlik ve güvenilirlik çalışması Güvenir ve arkadaşları tarafından yapılmıştır.

3.5 Araştırmanın Bulguları

Çizelge 3.1: Demografik Değişkenler İçin Sayı ve Yüzde Dağılımı

Değişken	Kategori	n	%
Cinsiyet	Kız	71	60,2
	Erkek	47	39,8
	Toplam	118	100,0
Çocuk Sayısı	1	43	36,4
	2	53	44,9
	3	22	18,6
	Toplam	118	100,0
Çocuk Sırası	1	63	53,4
	2	42	35,6
	3	13	11,0
	Toplam	118	100,0
Medeni Durum	Evli	100	87,7
	Bekar	14	12,3
	Toplam	114	100,0
	Hayır	97	82,2
	Toplam	118	100,0
Planlı Gebelik	Evet	78	66,1
	Hayır	40	33,9
	Toplam	118	100,0
Ekonomik Durum	1000-3000	17	14,4
	3000-4000	23	19,5
	4000 ve Üstü	78	66,1
	Toplam	118	100,0
Anne Eğitim Durumu	İlkokul/Ortaokul	26	22,0
	Lise	27	22,9
	Üniversite	65	55,1
	Toplam	118	100,0
Baba Eğitim Durumu	İlkokul/Ortaokul	14	12,1
	Lise	30	25,9
	Üniversite	72	62,1
	Toplam	116	100,0

Tablo x'de katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular verilmiştir. Araştırmada, 71 kız (%60,2) ve 47 erkek (%39,8) kişi yer almıştır. Bir çocuğu olan 43 kişi (%36,4), iki çocuğu olan 53 kişi (%44,9), üç çocuğu olan 22 kişi (%18,6) bulunmaktadır. Ölçekleri ilk çocuğu için dolduran 63 kişi (%53,4) ikinci çocuğu için dolduran 42 kişi (%35,6) ve üçüncü çocuğu için dolduran (%13) katılımcı bulunmaktadır. Evli olan 100(%87,7) ve bekar 14 (%12,3) kişi vardır.

Planlı biçimde gebelik yaşayan 78(%66,1) ve planlanmayan gebelik yaşayan 40 (%33,9) kişi vardır. Aylık geliri 1000-3000 TL arasında olan 17 kişi(%14,4), 3000-4000 TL arasında olan 23(%19,5) ve 4000 TL ve üstü olan 78(%66,1) kişi bulunmaktadır. Annesi ilkokul ve ortaokul mezunu 26 (%22), lise mezunu 27(%22,9) ve üniversite mezunu 65 (%55,1) kişi vardır. Babası ilkokul ve ortaokul mezunu 14(%12,1), lise mezunu 30(%25,9) ve üniversite mezunu 72 (%62,1) kişi vardır.

Çizelge 3.2: Araştırmanın Açık Uçlu Soruları için Betimleyici İstatistiksel Tablo

Değişken	Min	Max	\bar{x}	Ss
Emzirme Süresi	2	36	13,01	7,74

Tablo x'de araştırmanın açık uçlu demografik soruları için en küçük-büyük değerler, ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir.

Emzirme süresi için aralık 2-36 arasında, ortalama=13,01 ve standart sapma=7,74 olarak hesaplanmıştır.

Çizelge 3.3: Araştırmada Kullanılan Ölçeklere Ait Betimleyici İstatistikler

Ölçekler	Min	Max	\bar{x}	Ss	Çarpıklık	Sh	Basıklık	Sh
Güçler ve Güçlükler Anketi	12	33	18,36	4,88	1,429	,223	1,612	,442
PARI-Aşırı Annelik	19	60	36,88	12,29	,303	,223	-,977	,442
PARI-Demokratik Tutum ve Eşitliği Tanıma	16	36	27,05	5,18	-,279	,223	-,656	,442
PARI-Ev Kadınlığını Reddetme	17	49	29,69	8,21	,572	,223	-,529	,442
PARI-Karı- Koca Geçimsizliği	8	22	13,56	4,30	,540	,223	-,945	,442
PARI-Baskı ve Disiplin	22	55	33,81	8,43	,747	,223	-,223	,442

Tablo x'de Güçler ve Güçlükler Anketi ile Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği puanları için en küçük-en büyük değerler, çarpıklık-basıklık değerleri ve standart hataları, ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir

Güçler ve Güçlükler Anketi için aralık 12-33 arasında, çarpıklık= 1,429 olarak ve standart hatası=,223 olarak, basıklık=1,612 ve standart hatası=,442 ortalama=18,36 ve standart sapma=4,88 olarak hesaplanmıştır.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Aşırı Annelik altboyutu için aralık 19-60 arasında, çarpıklık= ,303 olarak ve standart hatası=,223 olarak, basıklık=-,977 ve standart hatası=,442 ortalama=36,88 ve standart sapma=12,29 olarak hesaplanmıştır.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitliği Tanıma alt boyutu için aralık 16-36 arasında, çarpıklık= -,279 olarak ve standart hatası=,223 olarak, basıklık=-,656 ve standart hatası=,442 ortalama=27,05 ve standart sapma=5,18 olarak hesaplanmıştır.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Ev Kadınlığını Reddetme alt boyutu için aralık 17-49 arasında, çarpıklık= ,572 olarak ve standart hatası=,223 olarak, basıklık=-,529 ve standart hatası=,442 ortalama=29,69 ve standart sapma=8,21 olarak hesaplanmıştır.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Karı-Koca geçimsizliği alt boyutu için aralık 8-22 arasında, çarpıklık= ,540 olarak ve standart hatası=,223 olarak, basıklık=-,945 ve standart hatası=,442 ortalama=13,56 ve standart sapma=4,30 olarak hesaplanmıştır.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Baskı ve Disiplin alt boyutu için aralık 22-55 arasında, çarpıklık=,747 olarak ve standart hatası=,223 olarak, basıklık= -,223 ve standart hatası=,442 ortalama=33,81 ve standart sapma= 8,43 olarak hesaplanmıştır.

Çizelge 3.4: Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Güvenirlik Analizi

Ölçekler	Cronbach's Alfa
Güçler ve Güçlükler Anketi	,652
PARI-Aşırı Annelik	,924
PARI-Demokratik Tutum ve Eşitliği Tanıma	,719
PARI-Ev Kadınlığını Reddetme	,855
PARI-Karı- Koca Geçimsizliği	,714
PARI-Baskı ve Disiplin	,807

Tablo x'te Güçler ve Güçlükler Anketi ile Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği için Cronbach's Alfa güvenilirlik analizi sonuçları verilmiştir. Güçler ve Güçlükler Anketi'nin Cronbach's Alfa güvenilirlik katsayısı ,652 olarak hesaplanmıştır. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği alt boyutlarının Cronbach's Alfa Güvenirlik katsayıları, Aşırı Annelik alt boyutunun, 924; Demokratik Tutum ve Eşitliği Tanıma alt boyutunun, 719; Ev Kadınlığını Reddetme alt boyutunun 0,855; Karı-Koca Geçimsizliği alt boyutunun ,714 ve Baskı ve Disiplin alt boyutunun ,807 olarak hesaplanmıştır

Çizelge 3.5: Araştırmada Kullanılan Ölçekler ve Açık Uçlu Değişkenler Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine Dair Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Ölçekler	Emzirme Süresi
Güçler ve Güçlükler Anketi	r -,237*
	p ,011
PARI-Aşırı Annelik	r ,176
	p ,060
PARI-Demokratik Tutum ve Eşitliği Tanıma	r ,366**
	p ,000
PARI-Ev Kadınlığını Reddetme	r ,154
	p ,101
PARI-Karı- Koca Geçimsizliği	r ,090
	p ,341
PARI-Baskı ve Disiplin	r ,015
	p ,871

* p<0,05; ** p<0,01

Tablo x'te Güçler ve Güçlükler Anketi ile Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği alt boyutları puanları ile emzirme süresi arasındaki ilişkilerin incelenmesine dair Pearson korelasyon analizi sonuçları verilmiştir.

Güçler ve Güçlükler Anketi toplam puanı ile emzirme süresi arasında negatif yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r=-,237$; $p<0,05$). Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitliği tanıma alt boyut puanları ile emzirme süresi arasında pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r=,366$; $p<0,01$).

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Aşırı Annelik, Ev Kadınlığını Reddetme, Karı-Koca Geçimsizliği ve Baskı ve Disiplin alt boyutlarının emzirme süresi ile arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadığı belirlenmiştir($p>0,05$).

Çizelge 3.6: Güçler ve Güçlükler Anketi ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Puanları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine Dair Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Ölçekler	Güçler ve Güçlükler Anketi
PARI-Aşırı Annelik	r ,524**
	p ,000
PARI-Demokratik Tutum ve Eşitliği Tanıma	r ,129
	p ,164
PARI-Ev Kadınlığını Reddetme	r ,465**
	p ,000
PARI-Karı- Koca Geçimsizliği	r ,496**
	p ,000
PARI-Baskı ve Disiplin	r ,571**
	p ,000

* $p<0,05$; ** $p<0,01$

Tablo x'te Güçler ve Güçlükler Anketi ile Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği alt boyut puanları arasındaki ilişkilerin incelenmesine dair Pearson korelasyon analizi sonuçları verilmiştir.

Güçler ve Güçlükler Anketi toplam puanı ile Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Aşırı Annelik($r=,524$; $p<0,01$), Ev Kadınlığını Reddetme($r=,465$; $p<0,01$), Karı-Koca Geçimsizliği($r=,496$; $p<0,01$) ve Baskı ve Disiplin($r=,571$; $p<0,01$) alt boyut puanları arasında pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir

Güçler ve Güçlükler Anketi toplam puanı ile Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitliği Tanıma alt boyut puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadığı belirlenmiştir($p>0,05$).

Çizelge 3.7: Güçler ve Güçlükler Anketi ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Ölçek	Değişken	n	\bar{x}	ss	t	sd	p
Güçler ve Güçlükler Anketi	Kız	71	19,45	5,20	3,278	114,406	,001**
	Erkek	47	16,71	3,86			
PARI-Aşırı Annelik	Kız	71	38,18	13,05	1,421	116	,158
	Erkek	47	34,91	10,87			
PARI-Demokratik Tutum ve Eşitliği Tanıma	Kız	71	26,72	5,65	-,857	116	,393
	Erkek	47	27,55	4,38			
PARI-Ev Kadınlığını Reddetme	Kız	71	29,74	8,78	,072	116	,942
	Erkek	47	29,62	7,35			
PARI-Karı- Koca Geçimsizliği	Kız	71	13,37	4,28	-,596	116	,552
	Erkek	47	13,85	4,36			
PARI-Baskı ve Disiplin	Kız	71	34,42	9,08	,964	116	,337
	Erkek	47	32,89	7,35			

* $p<0,05$; ** $p<0,01$

Tablo x'de Güçler ve Güçlükler Anketi ile Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği alt boyut puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız gruplar t-Testi sonuçları verilmiştir.

Güçler ve Güçlükler Anketi puan ortalamaların cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($t_{(114,406)}=3,278$; $p<0,01$). Kız katılımcıların Güçler ve Güçlükler Anketi puan ortalamaların, erkek katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği alt boyut puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir($p>0,05$).

Çizelge 3.8: Güçler ve Güçlükler Anketi ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ölçek	Değişken	n	SO	H	sd	p	Fark
Güçler ve Güçlükler Anketi	1 Çocuk	43	62,07	3,762	2	,152	-
	2 Çocuk	53	53,41				
	3 Çocuk	22	69,16				
PARI-Aşırı Annelik	1 Çocuk	43	57,42	31,188	2	,000**	1 < 3
	2 Çocuk	53	46,56				2 < 3
	3 Çocuk	22	94,75				
PARI-Demokratik Tutum ve Eşitliği Tanıma	1 Çocuk	43	59,38	1,127	2	,569	-
	2 Çocuk	53	56,88				
	3 Çocuk	22	66,05				

Çizelge 3.8: (devam) Güçler ve Güçlükler Anketi ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ölçek	Değişken	n	SO	H	sd	p	Fark
PARI-Ev Kadınlığını Reddetme	1 Çocuk	43	61,16	13,190	2	,001**	2< 3
	2 Çocuk	53	49,38				
	3 Çocuk	22	80,64				
PARI-Karı- Koca Geçimsizliği	1 Çocuk	43	66,83	12,072	2	,002**	2< 1 2< 3
	2 Çocuk	53	47,75				
	3 Çocuk	22	73,50				
PARI-Baskı ve Disiplin	1 Çocuk	43	63,10	37,303	2	,000**	2< 3 1< 3 2< 1
	2 Çocuk	53	42,08				
	3 Çocuk	22	94,41				

*p<0,05; **p<0,01

Tablo x'de Güçler ve Güçlükler Anketi ile Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği alt boyut puanlarının çocuk sayısı değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal Wallis H testi sonuçları verilmiştir.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Aşırı Annelik alt boyutu puanlarının çocuk sayısı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($H_{(2)}=31,188$; $p<0,01$). Üç çocuğu olan katılımcıların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Aşırı Annelik alt boyutu puanlarının, bir ve iki çocuğu olanlardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Ev Kadınlığını Reddetme alt boyutu puanlarının çocuk sayısı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($H_{(2)}=13,109$; $p<0,01$). Üç çocuğu olan katılımcıların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Ev Kadınlığını

Reddetme alt boyutu puanlarının, iki çocuğu olanlardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Karı-Koca Geçimsizliği alt boyutu puanlarının çocuk sayısı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($H_{(2)}=12,072$; $p<0,01$). Bir çocuğu ve Üç çocuğu olan katılımcıların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Karı-Koca Geçimsizliği alt boyutu puanlarının, iki çocuğu olanlardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Baskı ve Disiplin alt boyutu puanlarının çocuk sayısı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($H_{(2)}=37,303$; $p<0,01$). Üç çocuğu olan katılımcıların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Baskı ve Disiplin alt boyutu puanlarının bir ve iki çocuğu olanlardan, bir çocuğu olanların da iki çocuğu olanlardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Güçler ve Güçlükler anketi toplam puanı ile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitliği Tanıma alt boyutu puanlarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$)

Çizelge 3.9: Güçler ve Güçlükler Anketi ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Çocuk Sırası Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ölçek	Değişken	n	SO	H	sd	p	Fark
Güçler ve Güçlükler Anketi	İlk Çocuk	63	56,05	3,404	2	,182	-
	İkinci Çocuk	42	59,87				
	Üçüncü Çocuk	13	75,04				
PARI-Aşırı Annelik	İlk Çocuk	63	56,49	25,955	2	,000**	2<3
	İkinci Çocuk	42	50,15				1<3
	Üçüncü Çocuk	13	104,27				

Çizelge 3.9: (devam) Güçler ve Güçlükler Anketi ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Çocuk Sırası Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ölçek	Değişken	n	SO	H	sd	p	Fark
PARI-Demokratik Tutum ve Eşitliği Tanıma	İlk Çocuk	63	66,57	9,999	2	,007**	2<1
	İkinci Çocuk	42	46,18				
	Üçüncü Çocuk	13	68,27				
PARI-Ev Kadınlığını Reddetme	İlk Çocuk	63	59,94	6,747	2	,034*	2<3
	İkinci Çocuk	42	52,36				
	Üçüncü Çocuk	13	80,46				
PARI-Karı- Koca Geçimsizliği	İlk Çocuk	63	63,85	11,243	2	,004**	2<1 2<3
	İkinci Çocuk	42	46,86				
	Üçüncü Çocuk	13	79,27				
PARI-Baskı ve Disiplin	İlk Çocuk	63	57,64	24,409	2	,000**	2<3 1<3
	İkinci Çocuk	42	49,08				
	Üçüncü Çocuk	13	102,15				

* p<0,05; ** p<0,01

Tablo x'de Güçler ve Güçlükler Anketi ile Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği alt boyut puanlarının çocuk sırası değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal Wallis H testi sonuçları verilmiştir.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Aşırı Annelik alt boyutu puanlarının çocuk sırası değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($H_{(2)}=25,955$; $p<0,01$). Üçüncü Çocuğu için ölçeği yanıtlayan katılımcıların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Aşırı

Annelik alt boyutu puanlarının, birinci ve ikinci çocuğu için yanıtlayanlardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitliği Tanıma alt boyutu puanlarının çocuk sırası değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($H_{(2)}=9,999$; $p<0,01$). İlk çocuğu için ölçeği yanıtlayan katılımcıların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitliği Tanıma alt boyutu puanlarının, ikinci çocuğu için yanıtlayanlardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Ev Kadınlığını Reddetme alt boyutu puanlarının çocuk sırası değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($H_{(2)}=6,747$; $p<0,01$). Üçüncü çocuğu için ölçeği yanıtlayan katılımcıların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Ev Kadınlığını Reddetme alt boyutu puanlarının, iki çocuğu olanlardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Karı-Koca Geçimsizliği alt boyutu puanlarının çocuk sırası değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($H_{(2)}=11,243$; $p<0,01$). Birinci ve üçüncü çocuğu için ölçeği yanıtlayan katılımcıların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Karı-Koca Geçimsizliği alt boyutu puanlarının, ikinci çocuğu için yanıtlayanlardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Baskı ve Disiplin alt boyutu puanlarının çocuk sırası değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($H_{(2)}=24,409$; $p<0,01$). Üçüncü çocuğu için ölçeği yanıtlayan katılımcıların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Baskı ve Disiplin alt boyutu puanlarının birinci ve ikinci çocuğu için yanıtlayanlardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Güçler ve Güçlükler anketi toplam puanının çocuk sırası değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$)

Çizelge 3.10: Güçler ve Güçlükler Anketi ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Planlı Gebelik Yaşama Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Ölçek	Değişken	n	\bar{x}	ss	t	sd	p
Güçler ve Güçlükler Anketi	Evet	78	17,71	4,91	-	116	,043*
	Hayır	40	19,63	4,61			
PARI-Aşırı Annelik	Evet	78	36,21	13,19	-,901	97,088	,370
	Hayır	40	38,20	10,33			
PARI-Demokratik Tutum ve Eşitliği Tanıma	Evet	78	27,35	5,24	,864	116	,389
	Hayır	40	26,48	5,07			
PARI-Ev Kadınlığını Reddetme	Evet	78	29,58	8,77	-,199	116	,842
	Hayır	40	29,90	7,07			
PARI-Karı-Koca Geçimsizliği	Evet	78	13,15	4,22	-	116	,153
	Hayır	40	14,35	4,39			
PARI-Baskı ve Disiplin	Evet	78	33,35	7,94	-,840	116	,403
	Hayır	40	34,73	9,35			

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$

Tablo x'de Güçler ve Güçlükler Anketi ile Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği alt boyut puan ortalamalarının planlı gebelik yaşama durumu değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız gruplar t-Testi sonuçları verilmiştir.

Güçler ve Güçlükler Anketi puan ortalamaların planlı gebelik durumu yaşama değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($t_{(166)} = -2,042$; $p < 0,01$). Planlı gebelik yaşamayan katılımcıların Güçler ve

Güçlükler Anketi puan ortalamaların, planlı gebelik yaşayan katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği alt boyut puan ortalamalarının planlı gebelik yaşama durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$).

Çizelge 3.11: Güçler ve Güçlükler Anketi ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Medeni Durum Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Ölçek	Değişken	n	SO	ST	U	Z	p
Güçler ve Güçlükler Anketi	Evli	100	56,23	5622,50	572,500	-	,266
	Bekar	14	66,61	932,50		1,113	
PARI-Aşırı Annelik	Evli	100	56,33	5632,50	582,500	-	,310
	Bekar	14	65,89	922,50		1,016	
PARI-Demokratik Tutum ve Eşitliği Tanıma	Evli	100	57,53	5753,00	697,000	-,026	,979
	Bekar	14	57,29	802,00			
PARI-Ev Kadınlığını Reddetme	Evli	100	56,79	5678,50	628,500	-,618	,536
	Bekar	14	62,61	876,50			
PARI-Karı- Koca Geçimsizliği	Evli	100	55,61	5561,00	511,000	-	,101
	Bekar	14	71,00	994,00		1,641	
PARI-Baskı ve Disiplin	Evli	100	55,48	5548,00	498,000	-	,081
	Bekar	14	71,93	1007,00		1,748	

Tablo x’de Güçler ve Güçlükler Anketi ile Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği alt boyut puanlarının medeni durumdeğişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin Mann Whitney U testi sonuçları verilmiştir.

Güçler ve Güçlükler Anketi puanları ile Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği alt boyut puanlarının medeni durum değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir($p>0,05$).

Çizelge 3.12: Güçler ve Güçlükler Anketi ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Gelir Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ölçek	Değişken	n	SO	H	sd	p	Fark
Güçler ve Güçlükler Anketi	1000-3000TL	17	86,65	17,165	2	,000**	3<1
	3000-4000TL	23	67,89				
	4000 TLve Üstü	78	51,11				
PARI-Aşırı Annelik	1000-3000TL	17	91,82	23,376	2	,000**	3<1
	3000-4000TL	23	68,87				
	4000TL ve Üstü	78	49,69				
PARI-Demokratik Tutum ve Eşitliği Tanıma	1000-3000TL	17	82,94	10,325	2	,006**	3<1
	3000-4000TL	23	61,54				
	4000 TLve Üstü	78	53,79				
PARI-Ev Kadınlığını Reddetme	1000-3000TL	17	91,71	17,862	2	,000**	3<1
	3000-4000TL	23	56,83				2<1
	4000TL ve Üstü	78	53,27				
PARI-Karı- Koca Geçimsizliği	1000-3000TL	17	86,59	16,559	2	,000**	3<1
	3000-4000TL	23	67,30				
	4000TL ve Üstü	78	51,29				

Çizelge 3.12: (devam) Güçler ve Güçlükler Anketi ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Gelir Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ölçek	Değişken	n	SO	H	sd	p	Fark
PARI-Baskı ve Disiplin	1000-3000TL	17	81,94	9,090	2	,001**	3<1
	3000-4000TL	23	60,15				
	4000 TLve Üstü	78	54,42				

* p<0,05; ** p<0,01

Tablo x'de Güçler ve Güçlükler Anketi ile Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği alt boyut puanlarının gelir durumu değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal Wallis H testi sonuçları verilmiştir.

Güçler ve Güçlükler Anketi puanlarının gelir durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($H_{(2)}=17,165$; $p<0,01$). 1000-3000 TL aralığında gelire sahip olan katılımcıların Güçler ve Güçlükler Anketi puanlarının, 4000 TL ve üstü gelire sahip katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Aşırı Annelik alt boyutu puanlarının maddi durum değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($H_{(2)}=23,367$; $p<0,01$). 1000-3000 TL aralığında gelire sahip olan katılımcıların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Aşırı Annelik alt boyutu puanlarının, 4000 TL ve üstü gelire sahip katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitliği Tanıma alt boyutu puanlarının maddi durum değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($H_{(2)}=10,325$; $p<0,01$). 1000-3000 TL aralığında gelire sahip olan katılımcıların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitliği Tanıma alt boyutu puanlarının, 4000 TL ve üstü gelire sahip katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Ev Kadınlığını Reddetme alt boyutu puanlarının maddi durum değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı

düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($H_{(2)}=17,862$; $p<0,01$). 1000-3000 TL aralığında gelire sahip olan katılımcıların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Ev Kadınlığını Reddetme alt boyutu puanlarının, 3000-4000TL aralığında gelire sahip ve 4000 TL ve üstü gelire sahip katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Karı-Koca Geçimsizliği alt boyutu puanlarının maddi durum değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($H_{(2)}=16,559$; $p<0,01$). 1000-3000 TL aralığında gelire sahip olan katılımcıların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Karı-Koca Geçimsizliği alt boyutu puanlarının, 4000 TL ve üstü gelire sahip katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Baskı ve Disiplin alt boyutu puanlarının maddi durum değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($H_{(2)}=9,090$; $p<0,01$). 1000-3000 TL aralığında gelire sahip olan katılımcıların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Baskı ve Disiplin alt boyutu puanlarının, 4000 TL ve üstü gelire sahip katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Çizelge 3.12: Güçler ve Güçlükler Anketi ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ölçek	Değişken	n	SO	H	sd	p	Fark
Güçler ve Güçlükler Anketi	İlkokul/Ortaokul	26	64,87	10,637	2	,005**	3<2
	Lise	27	75,11				
	Üniversite	65	50,87				
PARI-Aşırı Annelik	İlkokul/Ortaokul	26	89,67	37,591	2	,000**	3<2
	Lise	27	69,78				
	Üniversite	65	43,16				
PARI-Demokratik Tutum ve Eşitliği Tanıma	İlkokul/Ortaokul	26	74,58	10,639	2	,005**	3<1
	Lise	27	66,41				
	Üniversite	65	50,60				

Çizelge 3.12: (devam) Güçler ve Güçlükler Anketi ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ölçek	Değişken	n	SO	H	sd	p	Fark
PARI-Ev Kadınlığını Reddetme	İlkokul/Ortaokul	26	77,04	10,149	2	,006**	3<1
	Lise	27	60,96				
	Üniversite	65	51,88				
PARI-Karı-Koca Geçimsizliği	İlkokul/Ortaokul	26	74,62	21,490	2	,000**	3<2
	Lise	27	76,44				
	Üniversite	65	46,42				
PARI-Baskı ve Disiplin	İlkokul/Ortaokul	26	83,54	26,958	2	,000**	3<2
	Lise	27	70,52				
	Üniversite	65	45,31				

* p<0,05; ** p<0,01

Tablo x'de Güçler ve Güçlükler Anketi ile Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği alt boyut puanlarının anne eğitim durumu değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal Wallis H testi sonuçları verilmiştir.

Güçler ve Güçlükler Anketi puanlarının anne eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($H_{(2)}=10,637$; $p<0,01$). Lise düzeyinde eğitim gören katılımcıların Güçler ve Güçlükler Anketi puanlarının, üniversite düzeyinde eğitim görenlerden daha yüksek olduğu görülmüştür.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Aşırı Annelik alt boyutu puanlarının anne eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($H_{(2)}=37,591$; $p<0,01$). Annesi ilkokul/ortaokul ve lise düzeyinde eğitim gören katılımcıların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Aşırı Annelik alt boyutu puanlarının, üniversite düzeyinde eğitim gören katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitliği Tanıma alt boyutu puanlarının anne eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel

açından anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($H_{(2)}=10,639$; $p<0,01$). İlkokul/ortaokul düzeyinde eğitim gören katılımcıların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitliği Tanıma alt boyutu puanlarının, üniversite düzeyinde eğitim gören katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Ev Kadınlığını Reddetme alt boyutu puanlarının anne eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($H_{(2)}=10,149$; $p<0,01$). İlkokul/ortaokul düzeyinde eğitim gören katılımcıların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Ev Kadınlığını Reddetme alt boyutu puanlarının, üniversite düzeyinde eğitim gören katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Karı-Koca Geçimsizliği alt boyutu puanlarının anne eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($H_{(2)}=21,490$; $p<0,01$). Annesi ilkokul/ortaokul ve lise düzeyinde eğitim gören katılımcıların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Karı-Koca Geçimsizliği alt boyutu puanlarının, üniversite düzeyinde eğitim gören katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Baskı ve Disiplin alt boyutu puanlarının anne eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($H_{(2)}=26,958$; $p<0,01$). Annesi ilkokul/ortaokul ve lise düzeyinde eğitim gören katılımcıların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Baskı ve Disiplin alt boyutu puanlarının, üniversite düzeyinde eğitim gören katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Çizelge 3.13: Güçler ve Güçlükler Anketi ve Alie Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ölçek	Değişken	n	SO	H	sd	p	Fark
Güçler ve Güçlükler Anketi	İlkokul/Ortaokul	14	59,79	13,664	2	,001	3<2
	Lise	30	77,18				
	Üniversite	72	50,47				
PARI-Aşırı Annelik	İlkokul/Ortaokul	14	81,29	26,190	2	,000	3<2
	Lise	30	77,75				
	Üniversite	72	46,05				
PARI-Demokratik Tutum ve Eşitliği Tanıma	İlkokul/Ortaokul	14	51,50	2,276	2	,321	-
	Lise	30	65,92				
	Üniversite	72	56,77				
PARI-Ev Kadınlığını Reddetme	İlkokul/Ortaokul	14	65,18	5,662	2	,059	-
	Lise	30	69,13				
	Üniversite	72	52,77				
PARI-Karı- Koca Geçimsizliği	İlkokul/Ortaokul	14	64,64	14,123	2	,001	3<2
	Lise	30	76,55				
	Üniversite	72	49,78				
PARI-Baskı ve Disiplin	İlkokul/Ortaokul	14	80,86	14,651	2	,001	3<2
	Lise	30	69,60				
	Üniversite	72	49,53				

* p<0,05; ** p<0,01

Tablo x'de Güçler ve Güçlükler Anketi ile Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği alt boyut puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal Wallis H testi sonuçları verilmiştir.

Güçler ve Güçlükler Anketi puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($H_{(2)}=13,664$; $p<0,01$). Babası lise düzeyinde eğitim gören katılımcıların Güçler ve Güçlükler Anketi puanlarının, üniversite düzeyinde eğitim görenlerden daha yüksek olduğu görülmüştür.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Aşırı Annelik alt boyutu puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($H_{(2)}=26,190$; $p<0,01$). Babası ilkokul/ortaokul ve lise düzeyinde eğitim gören katılımcıların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Aşırı Annelik alt boyutu puanlarının, üniversite düzeyinde eğitim gören katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Karı-Koca Geçimsizliği alt boyutu puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($H_{(2)}=14,123$; $p<0,01$). Babası lise düzeyinde eğitim gören katılımcıların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Karı-Koca Geçimsizliği alt boyutu puanlarının, üniversite düzeyinde eğitim görenlerden daha yüksek olduğu görülmüştür.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Baskı ve Disiplin alt boyutu puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. ($H_{(2)}=214,651$; $p<0,01$). Babası ilkokul/ortaokul ve lise düzeyinde eğitim gören katılımcıların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Baskı ve Disiplin alt boyutu puanlarının, üniversite düzeyinde eğitim gören katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Ev Kadınlığını Reddetme ve Karı-Koca Geçimsizliği alt boyut puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir($p>0,05$).

Çizelge 3.14: Regresyon Modelleri İçin Gerekli Varsayımların İncelenmesi

Model	Çoklu Doğru sal Bağlantı Varsayımı	Otokorelasyon Varsayımı	Artık Değerlerin Normalliği Varsayımı	Artık Değerlerin Ortalaması Varsayımı	Sabit Varyans Varsayımı
	VIF	Tolerans	Durbin Watson		
1	1,000	1,000	1,718	Çarpıklık: ,511 Basıklık: -,538	0,000 $\chi^2(5)=35,99$ -

Regresyon modellerinden doğru sonuçlar elde edebilmek için sınanması gereken bazı varsayımlar bulunmaktadır. Regresyon modellerinin sağlaması gereken varsayımlar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Çoklu doğrusal bağlantı varsayımı
- Otokorelasyon varsayımı
- Artıkdeğerlerin normalliği varsayımı
- Artık değerlerin ortalaması varsayımı
- Sabit varyans varsayımı

Regresyon modellerinin varsayımlarının sınanması sonucunda elde edilen verilere yukarıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo x’de yer alan verilere göre, Güçler ve Güçlükler Anketi puanlarının Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği alt boyut puanlarınca yordanması amacıyla kurulan model çoklu doğrusal bağlantı varsayımını, otokorelasyon varsayımını, artık değerlerin normalliği ve artık değerlerin ortalaması varsayımını karşılamaktadır. Ancak, sabit varyans varsayımının karşılanmadığı görülmüştür. Kurulanan regresyon modeli sabit varyans varsayımının karşılandığı varsayımlar olarak yorumlanmıştır.

Çizelge 3.15: Güçler ve Güçlükler Anketi Puanlarının, Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarıncaya Yordanmasına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	B	Standart Hata B	Beta	t	p
Güçler ve Güçlükler	Sabit	7,186	1,537	-	4,675	,000
	Ev Kadınlığını Reddetme	,330	,044	,571	7,491	,000

R= ,571 R²= ,326 sd:1/116 F: 256,111p=,000

Yapılan regresyon analizi sonucunda Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Ev Kadınlığını Reddetme alt boyutu puanlarının Güçler ve Güçlükler Anketi Puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir. ($F_{(1/116)}= 256,111$; $p<0,001$). Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği, Güçler ve Güçlükler Anketi Puanının %32,6'lık kısmını açıkladığı belirlenmiştir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Ev Kadınlığını Reddetme alt boyutu puanlarındaki 1 birimlik artış Güçler ve Güçlükler anketi toplam puanı ,330 birim artıracaktır.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Aşırı Annelik, Demokratik Tutum ve Eşitliği Tanıma, Karı-Koca Geçimsizliği ve Baskı ve Disiplin alt boyutlarının Güçler ve Güçlükler Anketi Puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamadığı belirlenmiştir($p>0,05$).

4. TARTIŞMA SONUÇ ve ÖNERİLER

4.1 Sonuç Ve Tartışma

Yapılan çalışmada ebeveynlerin, çocuk yetiştirme davranışlarında sergiledikleri tutumlar ve çocuklarda gerçekleşen davranış problemleri, farklı demografik değişkenler üzerinden incelenmiştir. Demografik özellikler, Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği alt boyutları ile Güçler ve Güçlükler Anketi sonuçlarına göre elde edilen bulgular şu şekildedir;

4.2 Aşırı Annelik (Aşırı kontrol) Alt Boyutuna İlişkin Tartışma ve Sonuçlar

Ailelerin sahip olduğu çocuk sayısı değişkeni ve aşırı annelik alt boyutu incelendiğinde ikisi arasında anlamlı bir fark görülmüş ve üç çocuğu olan annelerin bir ve iki çocuğu olan annelerden daha çok aşırı annelik gösterdiği ortaya çıkmıştır. Bu durumda çıkan sonucu değerlendirirken üç çocuğu olan annelerin, anne olma sorumluluğunu daha fazla taşımasından dolayı aşırı kontrolcü tutum sergiledikleri düşünülebilir. Malkoç & Güren (2017)' in yapmış olduğu çalışmada iki çocuklu annelerin tek çocuklu annelere oranla kendilerini daha yalnız hissetmeleri ve bu nedenden dolayı çocuk sayısı arttıkça aşırı annelik boyutunun da artmış olması durumu mevcut araştırmada çıkan bulgularla paralellik göstermektedir. Yine mevcut araştırmamda çocuk sırası değişkenine göre aşırı annelik alt boyutuna bakıldığında, üçüncü çocukları için anketi cevaplayan annelerin iki ve birinci çocukları için anketi cevaplayan annelere oranla daha fazla aşırı annelik gösterdikleri sonucu ortaya çıkmıştır.

Gelir durumu değişkeni ile gelir düzeyi alt boyutuna bakıldığında gelir durumu 1000-3000 TL arasında olan katılımcılarda gelir düzeyi 4000 ve üzeri olan katılımcılara göre aşırı annelik boyutunun daha yoğun olduğu gözlemlenmiştir. Çıkan bu sonuca karşılık yapılan diğer çalışmalarda; Tortumluoğlu (1999) aylık gelir düzeyi fazla, Ömeroğlu (1996) ise düşük olan annelerin aşırı annelik alt

boyut puanı ortalamalarının yüksek olduğunu belirten sonuçlara ulaşmıştır (Şanlı & Öztürk, 2012).

Eğitim durumu değişkeni ile aşırı annelik alt boyutu arasındaki ilişki incelendiğinde, ilkokul/ortaokul ve lise düzeyinde eğitim gören katılımcıların üniversite düzeyinde eğitim gören katılımcılara oranla daha fazla aşırı annelik tutumu sergilediği görülmüştür. Bu sonuç, ülkemizde yapılan diğer çalışmalarla da paralellik göstermektedir. Şanlı & Öztürk (2012) nin yapmış olduğu araştırmaya göre de, Annelerin eğitim düzeyi yükseldikçe aşırı annelik alt boyut puanı ortalamalarının azaldığı görülmüştür.

Babanın eğitim durumu değişkeni ile aşırı annelik alt boyutu arasındaki ilişki incelendiğinde, ilkokul/ortaokul ve lise düzeyinde eğitim gören katılımcıların üniversite düzeyinde eğitim gören katılımcılara oranla daha fazla aşırı annelik tutumu sergilediği görülmüştür.

4.3 Demokratik Tutum ve Eşitlik Tanıma Alt Boyutuna İlişkin Tartışma ve Sonuçlar

Gelir durumu değişkeni ile demokratik tutum ve eşitliği tanıma alt boyutu arasındaki ilişkiye bakıldığında, gelir durumu 1000-3000 TL arasında olan katılımcılarda gelir düzeyi 4000 ve üzeri olan katılımcılara göre demokratik tutum ve eşitliği tanıma alt boyutunun daha fazla olduğu gözlemlenmiştir.

Çocuk sırası değişkeni ile demokratik tutum ve eşitliği tanıma alt boyutuna bakıldığında ilk çocuğu için anketi yanıtlayan katılımcıların iki ve üçüncü çocuğu için anket yanıtlayan katılımcılara oranla daha çok demokratik tutum sergiledikleri ortaya çıkmıştır.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitliği tanıma alt boyut puanları ile emzirme süresi arasında pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

4.4 Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme Alt Boyutuna İlişkin Tartışma ve Sonuçlar

Çocuk sayısı değişkeni ile ev kadınlığı reddetme boyutuna bakıldığında, üç çocuğu olan katılımcıların iki çocuğu olan katılımcılara göre daha fazla ev kadınlığını reddeden tutumlar sergilediği görülmüştür.

Aynı şekilde çocuk sırası değişkeni ile ev kadınlığını reddetme alt boyutu arasında anlamlı bir fark bulunmuş ve üçüncü çocuğu için anketi yanıtlayan katılımcıların iki ve birinci çocuğu için yanıtlayanlara göre daha fazla ev kadınlığı rolünü reddettiği sonucu ortaya çıkmıştır.

Maddi gelir durumu değişkeni ile ev kadınlığını reddetme alt boyutu ilişkisine bakıldığında 1000-3000 tl gelire sahip olan katılımcıların 4000 ve üzeri gelire sahip olan katılımcılara oranla daha fazla aşırı annelik tutumu sergiledikleri gözlemlenmiştir.

Eğitim değişkeni durumu ile ev kadınlığını reddetme alt boyutu arasındaki ilişki incelendiğinde, ilkokul/ortaokul ve lise düzeyinde eğitim gören katılımcıların üniversite düzeyinde eğitim gören katılımcılara oranla daha fazla ev kadınlığını reddetme tutumu sergilediği görülmüştür. Bu durumun sebebi olarak, yüksek tahsilli kişilerin daha bilinçli ve sorumluluk sahibi bireyler olabileceği olasılığı üzerinden değerlendirilmesi sonucu mümkün kılabilir.

4.5 Karı- Koca Geçimsizliği Alt Boyutuna İlişkin Tartışma Ve Sonuçlar

Çocuk sırası ve karı koca geçimsizliği alt boyutu arasındaki farka bakıldığında anlamlı bir fark görülmüş ve birinci ve üçüncü çocuğu için anketi yanıtlayan katılımcıların ikinci çocuğu için anket yanıtlayan katılımcılara göre eşleriyle olan problemlerinin daha fazla olduğu görülmüştür. Çocuk sayısı değişkeni ile karı koca geçimsizliği alt boyutu arasında anlamlı fark bulunmuş ve bir ve üç çocuğu olan katılımcıların iki çocuğu olan katılımcılara göre daha fazla geçimsizlik yaşadığı görülmüştür. Buna göre Malkoç & Güren (2017)'in yapmış olduğu çalışmada iki çocuğu olan eşlerin evlilik uyum düzeylerinin tek çocuğu olan çiftlerin evlilik uyum düzeylerine göre daha mutlu evlilikler olduğu sonucuna varmıştır. Çocuk sayısı üç ve daha fazla olan eşlerin ise evliliklerinde karı koca geçimsizliğinin arttığı yönünde bulgular elde etmişlerdir. Bu durumda malkoç ve gürenin araştırma sonucuna göre eşler arasındaki çift uyumunun çocuk sayısı arttıkça azaldığı ortaya çıkmaktadır. Her iki çalışma değerlendirildiğinde iki çocuklu olan kişilerin diğer gruba göre daha mutlu birliktelik yaşadığı sonucunun ortaya çıktığında sözedilebilir. (Şendil & Korkut, 2012)

Anne ve babanın eğitim durumu ile karı koca geçimsizliği alt boyutu arasındaki ilişki incelendiğinde, ilkokul/ortaokul ve lise düzeyinde eğitim gören katılımcıların üniversite düzeyinde eğitim gören katılımcılara oranla daha fazla karı koca geçimsizliği sergilediği görülmüştür. Bu konuda çıkan sonuçları literatürde bir çok çalışma doğrular niteliktedir. Korkut ve Şendilin yaptığı çalışmada eğitim düzeyi arttıkça çiftler arası uyumunun arttığı, daha mutlu evliliklerin yayıldığı, eğitim düzeyi azaldıkça ise evlilik uyumunun azaldığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu sonuca göre eğitim seviyesi düştükçe eşler arasındaki ilişki kalitesi, birlikte kaliteli zaman geçirme, iletişim gibi faktörlerde çatışma yaşadıklarını ortaya koymaktadır. (Şendil & Korkut, 2012)

Maddi gelir durumu değişkeni ile karı koca geçimsizliği alt boyutu arasındaki ilişki incelendiğinde ise aylık 1000-3000 tl gelir düzeyine sahip katılımcıların aylık 4000 tl gelir düzeyine sahip katılımcılara oranla daha fazla geçim sorunu ile karşılaştıklarından söz edilebilir. Yapılan araştırmaların genelinde ekonomik durum arttıkça çiftler arasındaki iletişim, çift birlikteliği ve eşler arasındaki uyum da arttığı , Ekonomik durum azaldıkça eşler arasındaki uyumun azaldığı görülmüştür . (Şendil & Korkut, 2012).

4.6 .Baskı ve Disiplin Alt Boyutuna Göre Tartışma Ve Sonuçlar

Çocuk sayısı değişkeni ve baskı ve disiplin alt boyutu puanlarına bakıldığında üç çocuğu olanların bir ve iki çocuğu olanlara oranla baskı ve disiplin tutumunu daha çok sergiledikleri görülmektedir. Bununla birlikte bir çocuğu olan katılımcıların iki çocuğu olan katılımcılara göre daha disiplinli tavır sergiledikleri ortaya çıkmıştır. Doğan & Kırman (2017)' in çalışması da bunu destekler nitelikte olup, sentezlenen ortak araştırma sonuçlarında iki ve daha az çocuğa sahip olan ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarına olumlu etkisi olduğu sonucuna varmışlardır.

Çocuk sırası ve baskı ve disiplin alt boyutu arasındaki ilişkide ise üçüncü çocuğu için anketi yanıtlayanların iki ve birinci çocuğu için anket yanıtlayanlara göre daha baskıcı tutum sergiledikleri ortaya çıkmıştır.

Maddi gelir durumu değişkeni ile baskı ve disiplin alt puanı boyutları ele alındığında 1000-3000 tl gelir düzeyine sahip kişilerin 4000 tl ve üzeri gelir

düzeyine sahip kişilere oranla daha fazla baskıcı tutum sergiledikleri görülmüştür. Alpoğuz (2014)'un 2, 3, 4 ve 5. Sınıfa devam eden öğrencilerin algıladığı anne baba tutumlarının incelendiği araştırmasında, çocukların anne baba tutumlarını gelir düzeyi azaldıkça otoriter algıladıkları, gelir düzeyi arttıkça demokratik olarak algıladıkları sonucuna ulaşmıştır.

Eğitim değişkeni durumu ile baskı ve disiplin alt boyutu arasındaki ilişki incelendiğinde, ilkokul/ortaokul ve lise düzeyinde eğitim gören katılımcıların üniversite düzeyinde eğitim gören katılımcılara oranla daha fazla baskıcı tutum sergilediği görülmüştür. Yapılan bir başka çalışmada da eğitim düzeyi yüksek annelerin eğitim düzeyi düşük olan annelere oranla çocuklarını kontrolcü bir tutumla yetiştirme ve disipline etme davranışlarının daha az olduğu belirlenmiştir. (Tudge ve arkadaşlarının, 2000) çalışmasında eğitim düzeyi yüksek olan annelerin düşük olanlara göre çocuklarını kontrol etmeye ve disipline daha az önem verdikleri belirlenmiştir.

Babanın eğitim değişkeni durumu ile baskı ve disiplin alt boyutu arasındaki ilişki incelendiğinde, ilkokul/ortaokul ve lise düzeyinde eğitim gören katılımcıların üniversite düzeyinde eğitim gören katılımcılara oranla daha fazla baskıcı tutum sergilediği görülmüştür. Doğan & Kırman (2017)' in yaptığı çalışmada eğitim seviyesi yüksek babaların babalık yeterliliği, ilgi ve genel tutum puanlarının diğerlerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Yükselen eğitim seviyesi ile birlikte, baskı ve disiplin boyutunda aşağı çekilme, demokratiklik ve eşitlik tutumunda da yükselme olduğu belirtilmektedir.

4.7 Demografik Değişkenler İle Güçler Ve Güçlükler Anketi (GGA) Arasındaki İlişkiye Ait Tartışma Ve Sonuçlar

5-10 yaş arası çocuğa sahip 118 anne ve babanın yanıtladığı anket bulgularına göre cinsiyet değişkeni ile Güçler ve Güçlükler anketi sonucuna dayanarak ortaya çıkan davranış problemleri olgusu arasında kız çocuklarının erkek çocuklarına oranla daha fazla davranışsal problem sergilediği görülmüştür. Yapılan bir başka çalışmada ise erkek çocuklarının kız çocuklarına oranla daha fazla davranış sorunu ortaya koydukları bulunmuştur. (Bolattekin, 2014)

Güçler ve güçlükler anketi puan değerleri ile planlı gebelik olma değişkeni incelendiğinde ikisi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu durumda planlı gebelik yaşamayan kişilerin planlı gebelik yaşayan kişilere oranla çocuklarında daha fazla problem davranış görüldüğü söylenebilir.

1000-3000 TL gelire sahip olan katılımcıların çocuklarının 4000 TL ve üzeri gelire sahip katılımcılara oranla davranış problemleri geliştirmeye daha yatkın olduğu söylenebilir.

Güçler ve güçlükler anketi ve anne eğitim durumu değişkeni arasındaki ilişki incelendiğinde iki ölçek arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Annesi lise düzeyinde eğitim gören çocukların, annesi üniversite düzeyinde eğitim gören katılımcılara oranla daha fazla davranış problemi sergilediği söylenebilir. Ülkemizde bu konuyla alakalı yapılan çalışmalara bakıldığında yine annelerin eğitim düzeyleri arttıkça geçimsizlik alt boyut puanı ortalamasının azaldığı görülmektedir. Bu durum da çıkan sonucu destekler niteliktedir. (Ayyıldız, 2005; Mızrakçı, 1994; Ömeroğlu, 1996).

Güçler ve güçlükler anketi ve baba eğitim durumu değişkeni arasındaki ilişki incelendiğinde aralarında anlamlı bir fark görülmüştür. Babası lise düzeyinde eğitim görmüş çocukların, babası üniversite düzeyinde eğitim görmüş çocuklara oranla daha fazla problemsel davranışlar sergilediği görülmüştür. Babanın eğitim durumu değişkeni ile aşırı annelik alt boyutu arasındaki ilişki incelendiğinde, ilkokul/ortaokul ve lise düzeyinde eğitim gören katılımcıların üniversite düzeyinde eğitim gören katılımcılara oranla daha fazla aşırı annelik tutumu sergilediği görülmüştür.

4.8 Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI) ile Güçler ve Güçlükler Anketi (GGA) Arasındaki İlişkiye Ait Sonuçlar

Güçler ve Güçlükler Anketi toplam puanı ile emzirme süresi arasında negatif yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç üzerinden anne ve çocuğun emzirme sürecindeki güven ilişkisinin çocuğun davranışları üzerinde olumlu bir etki yarattığı tartışılabilir. Burada emzirme süresi arttıkça davranış problemlerinin azalması bulgusu üzerinden çocuğun

anneyle geçirdiği sağlıklı emzirme sürecinin ileriki dönemde davranışlarına etki ettiği olasılığını düşünebiliriz.

Güçler ve Güçlükler Anketi toplam puanı ile Aile Hayatı ve ocuk Yetiştirme Tutum lği Aşırı Annelik, Ev Kadınlığını Reddetme, Karı-Koca Geçimsizliği ve Baskı ve Disiplin alt boyut puanları arasında pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu durumda da ebeveynin ocuk yetiştirme tutumlarını değerlendirdiğimizde, aşırı annelik, ev kadınlığını reddetme, eşler arasındaki geçimsizlik ve baskı gibi olumsuz davranış tutumlarının çocuklardaki davranış problemlerine etki ettiği sonucu ortaya çıkmıştır.

5. ÖNERİLER

Yapılan çalışma İstanbul İli'nde ki 5 – 10 yaş aralığında çocukları ve onların ebeveynlerini kapsamaktadır. Araştırmada sözü geçen çocukların davranış problemleri ve bu davranış problemlerinin anne ve baba tutumları ile nasıl şekillendiği üzerinde durulmuştur. Kullanılan ölçeklerin analizinde çıkan bulgulara göre eğitim seviyesi yüksek bir grup üzerinden değerlendirme yapıldığı ortaya çıkmıştır. Anketleri cevaplayan anne babalardan üniversite mezunu olan anne baba sayısı ilkökul, ortaokul ve lise düzeyinde olan anne babalardan sayıca daha fazladır. Bu durum daha bilinçli bir kesim üzerinden değerlendirme yapıldığı olasılığını bizlere vermektedir. Bu nedenle bundan sonra yapılacak çalışmaların, daha geniş bir kitle üzerinden, eğitim açısından daha karma bir kitle üzerinde yapılarak geliştirilmesinin anlamlı olacağını düşünüyorum. Bununla beraber Türkiye'de yapılan çalışmalarda anne rolünü reddetme alt boyutu ile ilgili literatürde çok fazla kaynağa rastlamamam nedeni ile daha spesifik bir çalışma yapılmak istenirse bu konunun farklı değişkenler üzerinde çalışılmasının da anlamlı olabileceğini düşünüyorum.

KAYNAKLAR

- Achenbach, T. M. and Edelbrock, C.S.** (1978). "The classification of child psychopathology: a review and analysis of empirical efforts." *Psychological bulletin*, vol. 85.(6) 1275-1301. Retrieved from <https://psycnet.apa.org/buy/1979-26083-001>
- Achenbach, T. M., Dümenci, L., Rescorla, L.A. (Editors)** (2000). "Ratings of relations between DSM-IV diagnostic categories and items of the CBCL/1½-5 and C-TRF." *Burlington, VT: Department of Psychiatry, University of Vermont.*
- Alisınanoğlu, F.** (2003). "Çocukların Denetim Odağı İle Algıladıkları Anne Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Çocukların Denetim Odağı İle Anne Tutumları)." *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 1(1),197-107. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tebd/issue/26133/275262>
- Allport and G.W.** (1935). *Handbook of Social Psychology*. C. Murchison, s. 798–844.
- Anthony and J. Benedek, T.** (1970). (Eds), *Parenthood: Its Psychology And Psychopathology*. Boston: Little, Brown Company.
- Arıkan, B. ve Besti Ü.** (2009). "Davranım bozukluğu olan çocuklara psikiyatrik yaklaşımda anne-baba eğitim programları: İki örnek bağlamında bir değerlendirme." *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. Cilt 1.2, Sf. 155-174.
- Aydın, B.** (2002) *Gelişim Psikolojisi*. İstanbul: SFN Baskı.
- Ayyıldız, T.** (2005). *Zonguldak İl Merkezinde 0-6 Yaş Çocuğu Olan Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karaelmas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Zonguldak.
- Bakırcıoğlu, R.** (2015). *Çocuk ve ergende ruh sağlığı*. Anı Yayıncılık
- Barling, J., MacEwen, E.K. and Nolte, M.L** (1993) "Homemaker role experiences affect toddler behaviors via maternal well-being and parenting behavior." *Journal of Abnormal Child Psychology*. Cilt 21.2, Sf. 213-229.
- Barlow, D.** (2002) "The origins of anxious apprehension, anxiety disorders, and related emotional disorders: Triple vulnerabilities." *Anxiety and its disorders: The nature and treatment of anxiety and panic*. Sf. 252-291.
- Baumrind, D.** (1967). "Child care practices anteceding three patterns of preschool behavior." *Genetic psychology monographs*. Cilt 75, Sf. 43-88.
- Baumrind, D.** (1967). "Child Care Practices Anteceding Three Patterns of Preschool Behavior." *Genetic Psychology Monographs*. Cilt 75, Sf. 43-88.
- Baumrind, D.** (1971) "Current patterns of parental authority." *Developmental psychology*. Cilt 4.1, Sf. 1-103.

- Baumrind, D.** (1978). "Parental disciplinary patterns and social competence in children. *Youth and Society*. Cilt 9, Sf. 239-276.
- Baumrind, D.** (1991) "The influence of parenting style on adolescent competence and substance use." *The Journal of Early Adolescence*. Cilt 11.1, Sf. 56-95.
- Beardslee, W., Bemporad, J., Keller, M.B., Klerman, G.L.** (1983) "Children Of Parents With Major Affective Disorder: A Review". *American Journal Of Psychiatry*. Cilt 140, Sf. 825- 832.
- Beck, A.T., Emery G, and Greenberg, R.L.** (2005) "Anxiety disorders and phobias: A cognitive perspective". *Basic Books*.
- Belsky, J.** (1984). "The determinants of parenting: A process model." *Child development*. Sf. 83-96.
- Bernstein, G.A., and Borchardt, C.M.** (1991) "Anxiety disorders of childhood and adolescence: A critical review." *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*. Cilt 30.(4), Sf. 519-532.
- Blehar, M.C., and Oren, D.A.** (1995) "Women's increased vulnerability to mood disorders: Integrating psychobiology and epidemiology." *Depression*. Cilt 3.1-2 Sf.3-12.
- Boer, J.A., Sitsen, J. M. A and Kaspar, S.** (2003). *Handbook of depression and anxiety (2nd ed., rev. and expanded)*. Marcel Dekker Inc, New York.
- Bolattekin, A.** (2014) "Anne-babanın bağlanma stilleri, anne-baba tutumları ve çocuklarındaki davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi." Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bornstein, M.H., Hahn, C.S, and Haynes, O.M.** (2011). "Maternal personality, parenting cognitions, and parenting practices." *Developmental psychology*. Cilt 47.3, Sf. 658.
- Bowlby, J.** (1976). *Separation: Anxiety and anger*. New York. NY: *Basic Books*.
- Boyle, M.H. and Pickles,A.R.** (1997) "Influence of maternal depressive symptoms on ratings of childhood behavior." *Journal of abnormal child psychology*. Cilt 25.5 Sf.399-412.
- Brar, Sh.** (2003) *Child temperament, parenting style and externalizing and internalizing behavior of young children of Indian immigrants in Canada*. (Doctoral dissertation, University of Massachusetts). [Online] Available: <http://proquest.umi.com>
- Breslau, N, Davis, G.C and Prabucki, K.** (1988). "Depressed mothers as informants in family history research—are they accurate?." *Psychiatry Research*. Cilt 24.3, Sf.345-359.
- Briggs-Gowan, M.J., Carter,A.S. and Schwab-Stone, M.** (1996) "Discrepancies among mother, child, and teacher reports: Examining the contributions of maternal depression and anxiety." *Journal of abnormal child psychology*. Cilt 24.6, Sf.749-765.
- Campbell, S.** (1989). "Developmental Perspectives". In T.H. Ollendick & M. Hersen (Eds.), *Handbook Of Child Psychopathology (2nd Ed.)*. New York: Plenum Press.
- Campbell, S.B., Szumowski, E.K., Ewing, L.J., Gluck,D.S., Breaux, A.M** (1982). "A multidimensional assessment of parent-identified

- behavior problem toddlers." *Journal of Abnormal Child Psychology*. Cilt 10.4, Sf.569-591.
- Campbell, SB, Cohn, JF ve Meyers, T.** (1995). "Depression in first-time mothers: mother-infant interaction and depression chronicity." *Developmental Psychology*. Cilt 31.3 , Sf.349–357.
- Carey, G.** (1981). "Twin and family studies of anxiety, phobic and obsessive disorders." In D. F. Klein & J. Rabkin (Eds.), *Anxiety: New research and changing concepts*.Sf. 117–136. New York: Raven Press.
- Carter, S.** (2002). *The Impact of Parent /Family Involvement on Student Outcomes: An Annotated Bibliography of Research from the Past Decade*, <https://oaklandliteracycoalition.org/wp-content/uploads/2016/12/Impact-Family-Involvement.pdf>.
- Cartwright-Hatton, S. McNally, D., White, C., Verduyn, C.** (2005). "Parent skill training: An effective intervention for internalizing symptom in younger children." *Journal of child and adolescent Psychiatric Nursing*. Cilt 7, Sf.128-139.
- Clark, D.A., Beck, A.T & Stewart, B.L.** (1990) "Cognitive specificity and positive-negative affectivity: Complementary or contradictory views on anxiety and depression?." *Journal of Abnormal Psychology*. Cilt 99.2, Sf. 148-163.
- Clark, D.A., Beck, A.T. & Beck, J.S.** (1994). "Symptom differences in major depression, dysthymia, panic disorder, and generalized anxiety disorder." *The American journal of psychiatry*. Cilt 151.2, Sf. 205-220.
- Connell, A.M. & Goodman, S.H.** (2002). "The association between psychopathology in fathers versus mothers and children's internalizing and externalizing behavior problems: a meta-analysis." *Psychological bulletin*. Cilt 128.5, Sf. 746-773.
- Conrad, M. & Hammen, C.** (1989). "Role of maternal depression in perceptions of child maladjustment." *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. Cilt 57.5, Sf. 663-672.
- Cotton, K. & Wiklund, K.R.** (2001). "School improvement research series: Parental involvement in education." *Northwest Regional Educational Laboratory*.<http://multiculturaleducole.pbworks.com/w/file/fetch/55317746/ParentInvolvementiEducation.pdf>.
- Coulacoglou, C. & Saklofske, D.H.** (2017). *Psychometrics and psychological assessment: Principles and applications*. Academic Press.
- Cummings, E. M., Iannotti,R.J. & Zahn-Waxler, C.** (1985). "Influence of conflict between adults on the emotions and aggression of young children." *Developmental Psychology*. Cilt 21.3, Sf. 495-508.
- Cummings, E. M., Iannotti,R.J. & Zahn-Waxler, C.** (1989). "Aggression between peers in early childhood: Individual continuity and developmental change." *Child development*. Cilt 60. Sf. 887-895.
- Cummings, E. M., Zahn-Waxler, C.** (1992). "Emotions And The Socialization Of Aggression: Adults' Angry Behavior And Children's Arousal And Aggression". In A.Fraczek & H. Zumkley (Eds), *Socialization And Aggression* (Sf.61-84). New York And Heidelberg: Springer.
- Çelik, H.** (2006). *Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin saldırganlık tepkileri, bağlanma tarzları ve kişilerarası şemalarının incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

- Dalziel, D. & Henthorne, K.** (2005), Parents'/Carers' Attitudes Towards School Attendance, *TNS Social Research, Research Report Rr. 618*, <https://dera.ioe.ac.uk/5548/1/RR618.pdf>.
- Darling, E., McCartney, K., & Taylor, B.A.** (2006). "Within-child associations between family income and externalizing and internalizing problems." *Developmental Psychology*. Cilt 42, Sf. 237-252.
- Davies, P.T. & Cummings, E.M.** (1994). "Marital conflict and child adjustment: An emotional security hypothesis." *Psychological bulletin*. Cilt 116.3, Sf.387-397.
- Delvecchio, E., Riso D.D. & Salcuni, S.** (2016). "Self-perception of parental role, family functioning, and familistic beliefs in Italian parents: Early evidence." *Frontiers in psychology*. Cilt 6, Sf.1983-1997.
- Derogatis, R.** (1977). *Scl-90-R Manual*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Dizman, H.** (2003) "Anne-babası ile yaşayan ve anne yoksunu olan çocukların saldırganlık eğilimlerinin incelenmesi." *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*.
- Dobson, K.S.** (1985). "The relationship between anxiety and depression." *Clinical Psychology Review*. Cilt 5.4, Sf. 307-324.
- Doğan, İ.** (1990). "Bilgi Toplumu ve Ailenin Çocuk Üzerindeki Değişen İşlevi", Türkiye Aile Yıllığı. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları.
- Downey, G. and Coyne, J.C.** (1990) "Children of depressed parents: an integrative review." *Psychological bulletin*. Cilt 108.1, Sf. 50-76.
- Downing, R.W., and Karl Rickels, K.** (1974) "Mixed anxiety-depression: Fact or myth?." *Archives of General Psychiatry*. Cilt 30.3, Sf. 312-317.
- Dumenci, E, N, Achenbach, T., Simsek, Z.** (2004). "Measurement structure of the Turkish translation of the Child Behavior Checklist using confirmatory factor analytic approaches to validation of syndromal constructs." *Journal of Abnormal Child Psychology*. Cilt 32.3, Sf. 335-340.
- Durmuş, R.** (2006). "3-6 Yaş Arası Çocuğu Olan Ebeveynlerin Kişilik Özellikleri İle Anne Baba Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi." *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Enstitüsü*.
- Ekşi, A.** (1990). *Çocuk, Genç Ana-Babalar*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Elings, J.R.**, (1988). "The Effects of parenting Styles on Children's Self- Esteem: A Developmental Perspective ", Doctoral Research Paper ,Biola University, California.
- Epstein, J.L.** (2018). *School, family, and community partnerships: Your handbook for action*. Corwin Press.
- Erdinç, S.** (2009). "Okul öncesi dönem çocuklarında fiziksel ve ilişkisel saldırganlığın çeşitli değişkenler açısından incelenmesi." *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara*.
- Eripek, S.** (1982). "Kuramsal Açından Çocuklardaki Problem Davranışların Nedenleri ve Bir Sınıflandırma", Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi Cilt: 15, Sayı: 2, Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.

- Erol, N., Şimşek, Z.** (2005). "Behavioral and emotional problems among Turkish children at ages 2 to 3 years." *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*. Cilt 44.1, Sf.80-87.
- Ersoy, Ö and Şahin, F.** (1999). "0-6 yaş döneminde anne-baba eğitiminin önemi." *Mesleki Eğitim Dergisi*. Cilt 1.1 Sf.58-62.
- Eysenck, H.** (1953). *The Structure Of Human Personality*. London: Methuen Press,
- Eysenck, H. and Himmelweit, H.** (1947). *Dimensions of Personality: A Record of Research Carried Out in Collaboration with H.t. Himmelweit[et Al]*. London: K. Paul, Trench, Trubner.
- Farrington, D.P.** (1995) "The development of offending and antisocial behaviour from childhood: Key findings from the Cambridge Study in Delinquent Development." *Journal of Child psychology and psychiatry*. Cilt 6.36, Sf. 929-964.
- Fendrich, M., Warner, V. and Weissman, M.M.** (1990). "Family risk factors, parental depression, and psychopathology in offspring." *Developmental psychology*. Cilt 26.1, Sf. 40-50.
- Fletcher, A.C., Walls J.K., Cook, E.C., Madison, K.J., & Bridges, T.H.** (2008). "Parenting style as a moderator of associations between Maternal disciplinary strategies and child well-being." *Journal of family issues*. Cilt 29, 12-41.
- Freud, A.** (1970). "The concept of the rejecting mother." *Parenthood: Its psychology and psychopathology*. Sf. 376-386.
- Fromm, E.** (1993). *İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri*. İstanbul: Payel Yayınları.
- Gaensbauer, T., Harmon, R.J., Cytryn, L., Mcknew, D.H.** (1984). "Social And Affective Development In Infants With Manic-Depressive Parent". *American Journal Of Psychiatry*. Cilt 141, Sf. 223-229.
- Gelfand, D.M. and Teti, D.M.** (1990) "The effects of maternal depression on children." *Clinical psychology review*. Cilt 10.3, Sf. 329-353.
- Gençtan, E.,** (1993). "Psikanaliz ve Sonrası", Hür Yayınları, İstanbul.
- Ginsburg, G.S., Grover, R.L. and Ialongo, N.** (2005). "Parenting behaviors among anxious and non-anxious mothers: Relation with concurrent and long-term child outcomes." *Child & Family Behavior Therapy*. Cilt 26.4, Sf. 23-41.
- Gonzalez, A., Greenwood, G. & WenHsu, J.** (2001). Undergraduate Students'goal Orientations and Their Relationship to Perceived Parenting Styles. *College Student Journal*, 35(2), 182-182.
- Goodman, S.H.** (1987). "Emory University project on children of disturbed parents." *Schizophrenia Bulletin*. Cilt 13.3, Sf. 411-423.
- Goodman, S.H., and Gotlib, I.H.** (1999). "Risk for psychopathology in the children of depressed mothers: a developmental model for understanding mechanisms of transmission." *Psychological review*. Cilt 106.3, Sf. 458-490.
- Gök, D.** (2010) "Anne tutumlarının öğrencilerin başarıları ve yetenekleri üzerindeki etkisinin incelenmesi." *Yüksek lisans tezi. İnönü Üniversitesi*.
- Grietens, H.O., P., Prinzie, P., Gadeyne, E., Van Assche, V., Ghesquiére, P., Hellinckx, W.** (2004). "Comparison of mothers', fathers', and teachers' reports on problem behavior in 5-to 6-year-old children."

Journal of psychopathology and behavioral assessment. Cilt 26.2, Sf. 137-146.

- Griffith, A., Nelson, J. R., Epstein, M. & Pederson, B.** (2008). Convergent Validity Of The Early Childhood Behavior Problem Screening Scale, Special Education And Communication Disorders. Faculty Publications. <http://digitalcommons.unl.edu/specedfacpub/1>
- Grych, J.H. & Fincham, F.D.** (1990). "Marital conflict and children's adjustment: A cognitive-contextual framework." *Psychological bulletin. Cilt 108.2, Sf. 267-290.*
- Güleç, Y.** (2002). "Ergenlerin öfke yaşantıları, benlik algıları ve akademik başarı ilişkileri. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.*
- Gürşimşek, İ., Girgin, G., Harmanlı, Z. ve Ekinci, D.** (2004). "Annenin ruhsal belirtileri ile 5-6 yaş dönemi çocuklarının davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi." *Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi. Kongre Kitabı. Cilt 3, Sf. 359-369.*
- Hanımoğlu, E. and İnanç, B.Y.** (2010). "Seviye Belirleme Sınavına Girecek Olan ilköğretim ikinci Kademe Öğrencilerinde Sınav Kaygısı Mükemmeliyetçilik Ve Anne baba Tutumu Arasındaki ilişkinin incelenmesi." *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Cilt 20.1, Sf. 351-366.*
- Harper, S. E.** (2010). "Exploring the role of Filipino fathers: parental behavior and child outcomes." *Journal of family issues. Cilt 3 (1), Sf. 66-89.*
- Hauser Kunz, J. and Grych, J.H.** (2013). "Parental psychological control and autonomy granting: Distinctions and associations with child and family functioning." *Parenting. Cilt 13.2, Sf. 77-94.*
- Hemphill, S.A.** (1996). "Characteristics of conduct—disordered children and their families: A review." *Australian Psychologist. Cilt 31.2, Sf. 109-118.*
- Herbert, M.** (2008). Conduct Disorders and Delinquency. In *Developmental Problems of Childhood and Adolescence*, John Wiley & Sons Ltd. Sf. 215-226.
- Hirshfeld, D.R., Biederman, J., Brody, L., Faraone, S.V., Rosenbaum, J.F.** (1997). Associations Between Expressed Emotion And Child Behavioral Inhibition And Psychopathology: A Pilot Study. *Journal Of The American Academy Of Child And Adolescent Psychiatry. Cilt 36, Sf. 205-213.*
- Hisli, N.** (1988). "Beck Depresyon Envanterinin geçerliliği üzerine bit calisma (A study on the validity of Beck Depression Inventory)." *Psikoloji Dergisi. Cilt 6, Sf.118-122.*
- Hood, C.** (1975). *Child Care And Development*. London: Mills & Boon Limited.
- Hudson, J. and Rapee, R.** (2001). "From Anxious Temperament To Disorder: An Etiological Model Of Generalized Anxiety Disorder". In R. G. Heimberg, C. L. Turk, & D. S. Mennin (Eds.), *Generalized Anxiety Disorder:Advances In Research And Practice*. Sf. 51–76. New York: Guilford Press.
- Jensen, P., Traylor, J. Xenakis, S., Davies, H.** (1988). "Child psychopathology rating scales and interrater agreement: I. Parents' gender and psychiatric symptoms." Sf. 442-450.

- Johnson, J.G., et al.** (2006). "Associations of parental personality disorders and axis I disorders with childrearing behavior." *Psychiatry: Interpersonal and Biological Processes*. Cilt 69.4, Sf. 336-350.
- Kabakçı, Ö.F. ve Korkut, F.** (2010). "6-8. Sınıftaki Öğrencilerin Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerilerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi." *Eğitim ve Bilim*. Cilt 33.148, Sf. 77-86.
- Kağıtçıbaşı, Ç.** (1989). "Aile-İçi Etkileşim ve Çocuk Gelişimi". Türkiye'de Çocuğun Durumu. 1990ların Çocuk Politikası Kongresi Unicef. Ankara: Ziraat Bankası Yayınlan.
- Kağıtçıbaşı, Ç.** (1998). İnsan ve İnsanlar. *İstanbul: Evrim Basım Yayın Dağıtım*.
- Karasar, N.** (2003). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (Scientific Research Methods). Nobel Yayınları, Ankara.
- Kargı, E. ve Erkan, S.** (2004). "Okul öncesi dönem çocuklarının sorun davranışlarının incelenmesi (Ankara il örneği)." *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt 27.27., Sf. 135-144.
- Kaya, A.** (2010). "İlköğretim öğrencilerinin anne-babalarının çocuk yetiştirme tutumlarının kişilik özelliklerine göre değişkenliğinin incelenmesi." *Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul*.
- Kaya, A. Bozaslan, H. ve Genç, G.** (2012). "Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarının problem çözme becerilerine, sosyal kaygı düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi". *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 18, Sf. 208-225.
- Kaya, İ.** (2003). "Evlilik Uyumları İle Çocuklardaki Davranış Problemleri Arasındaki İlişkide Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Rolü." *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul*.
- Kazdin, A.E.** (2008). *The Kazdin method for parenting the defiant child*. Houghton Mifflin Harcourt.
- Kırman, A. & Doğan, Ö.** (2017). "Anne-Baba Çocuk İlişkileri: Bir Meta-Sentez Çalışması".
- Kimelberg, S.M. & Billingham, C.M.** (2013). "Attitudes toward diversity and the school choice process: Middle-class parents in a segregated urban public school district." *Urban Education*. Cilt 48.2 198-231.
- Kramer, G. P., Bernstein, D.A and Phares, V.** (2014) *Introduction to clinical psychology*. Cambridge University Press.
- Krol, N., Morton J. & De-Bruyn E.** (2004). "Theories of conduct disorder: a causal modelling analysis." *Journal of Child Psychology and Psychiatry*. Cilt 45.4, Sf. 727-742.
- Kupst, M.J. & Schulman, J.L.** (1988). "Long-term coping with pediatric leukemia: A six-year follow-up study." *Journal of pediatric psychology*. Cilt 13.1, Sf. 7-22.
- Lackovic, G.K. & Deković, M.** (1990). "The Contribution of Significant Others to Adolescents, Self-esteem. *Adolescence* 25 (Winter), Sf. 839-845
- LaPiere, R.T.** (1934). "Attitudes vs. actions." *Social forces*. Cilt 13.2, Sf. 230-237.
- Lee, C.M. & Gotlib, I.H.** (1989). "Maternal depression and child adjustment: A longitudinal analysis." *Journal of Abnormal Psychology*. Cilt 98.1, Sf. 78-90.

- Levy, D.M.** (1970). "The concept of maternal overprotection." *Parenthood*. 387-409.s. 390.
- Lovejoy, C. Graczyk, P.A., O'hare, E., Neuman, G.** (2000). "Maternal depression and parenting behavior: A meta-analytic review." *Clinical psychology review*. Cilt 20.5, Sf.561-592.
- Maccoby, E.E. & Martin, J.A.** (1983). Socialization In The Context Of The Family: Parent-Child Interaction. In: E.M. Hetherington (Ed.), *Socialization, Personality And Social Development, Vol. Iv. Handbook Of Child Psychology* (4th Ed. Pp.1-101). New York: Wiley.
- Malkoç, G. & Güren, A.S.** (2017). "Evli ve Çocuk Sahibi Çiftlerin Evlilik Uyumu, Evlilik Çatışması, Yakın, İlişki Düzeyi ve Yalnızlık Düzeylerinin Çocuk Yetiştirme Tutumları İle İlişkisi". Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Sayı 33, Sf. 225-239.
- Marchand, J.F. & Hock, E.** (2003). "Mothers' and fathers' depressive symptoms and conflict-resolution strategies in the marriage and children's externalizing and internalizing behaviors." *The Journal of Genetic Psychology*. Cilt164.2, Sf.227-239.
- McConaughy, S.H., Stanger,C. & Achenbach,T.M.** (1992). "Three-Year Course of Behavioral/Emotional Problems in a National Sample of 4- to 16-Year-Olds: I. Agreement among Informants." *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*. Cilt 31.5, Sf. 932-940.
- McKenna, M.K., & Millen, J.** (2013). "Look! Listen! Learn! Parent Narratives and Grounded Theory Models of Parent Voice, Presence, and Engagement in K-12 Education." *School Community Journal*. Cilt 23.1, Sf. 9-48.
- Mercer, J.** (2006). *Understanding attachment: Parenting, child care, and emotional development*. Greenwood Publishing Group.
- Messer, S.C. & Beidel,D.C.** (1994). "Psychosocial correlates of childhood anxiety disorders." *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*. Cilt 33.7, Sf. 975-983.
- Mevlüt, K.** (1997). "Ailede anne-baba tutumlarının çocuğun kişilik ve benlik gelişimindeki rolü." *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. Cilt 9.9, Sf. 193-204.
- Mızrakçı, Ş.** (1994). *Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarına Etki Eden Faktörler: Demografik Özellikleri, Kendi Yetiştiriliş Tarzları, Çocuk Gelişimine İlişkin Bilgi Düzeyleri ve Çocuğun Mizacına İlişkin Algıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir.
- Middleton, M., Scott, S.L. & Renk,K.** (2009). "Parental depression, parenting behaviours, and behaviour problems in young children." *Infant and Child Development: An International Journal of Research and Practice*. Cilt 18.4, Sf. 323-336.
- Moore, D. & Arthur J.L.** (1989). "Juvenile Delinquency". In T.H. Ollendick & M. Hersen (Eds.), *Handbook Of Child Psychopathology* (2nd Ed.). New York: Plenum Press.
- Moore, P.S., Whaley, S.E. and Sigman, M.** (2004) "Interactions between mothers and children: impacts of maternal and child anxiety." *Journal of Abnormal Psychology*. Cilt 113.3, Sf. 471-476.

- Morgan, J. Robinson, D. & Aldridge, J.** (2002). "Parenting stress and externalizing child behaviour." *Child & Family Social Work*. Cilt 7.3, Sf. 219-225.
- Mullins, L., Olson, R. A., Reyner, S., Bernardy, N., Husztic, H. C., & Volk, R. J.** (1991). "Risk and resistance factors in the adaptation of mothers of children with cystic fibrosis." *Journal of Pediatric Psychology*. Cilt 16.6, Sf. 701-715.
- Nass, E.W.** (1991). "Familial Influences an Children's Self- Esteem", Dissertation Abstracts International.
- Natsuaki, M., Shaw D.S., Neiderhiser J.M., Ganiban J.M., Harold G.T., Reiss D., Leve L.D.** (2014). "Raised by depressed parents: is it an environmental risk?." *Clinical child and family psychology review*. Cilt 17.4, Sf. 357-367.
- Nelson, G.** (1984). "The relationship between dimensions of classroom and family environments and the self-concept, satisfaction and achievement of grade 7 and 8 students." *Journal of Community Psychology*. Cilt 12, Sf. 276-287.
- Odubote, B.A.** (2008). "Parenting style, race and delinquency: A comparative study of European American, African American and Nigerian families." *Doctoral dissertation, University of Minnesota*.
- O'Hara, M.W.** (1986). "Social support, life events, and depression during pregnancy and the puerperium." *Archives of General Psychiatry*. Cilt 43.6, Sf. 569-573.
- Oktay, A.** (1986) "Bağımsızlık", *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, Sayı: 1, 25-42
- Ollendick, T. & Hersen, M.** (1989). *Handbook Of Child Psychopathology* (2nd Ed.). New York: Plenum Press.
- Ollendick, T. H.** (2013). *Handbook of child psychopathology*. Springer Science & Business Media.
- Ömeroğlu, F.** (1996). *Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Terbiyesinde Annenin Rolü ve Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumları (Anne Tutumlarının Demografik Bilgilere Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bir Araştırma)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Öner, N.** (1997). *Türkiye'de Kullanılan Psikolojik Testler*. Boğaziçi Üniversitesi Yayınları. İstanbul.
- Öztürk, N.** (2008). "Ortaöğretim 9. Sınıf Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi". Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özyürek, A.** (2004). "Kırsal bölge ve şehir merkezinde yaşayan 5-6 yaş grubu çocuğa sahip anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının incelenmesi." *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara*.
- Palmer, C. D.** (2009). *Parenting style and self control skills*. (Doctoral dissertation. University of Hawaii).
- Pekşen A.R.,** (2012). "Ana-babaların çocuk yetiştirmede aşırı koruyucu olmaları", *Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*. Cilt 29, Sf. 1-13.
- Pellerin, L. A.** (2005) "Applying Baumrind's Parenting Typology to High Schools: Towards a Middle-range Theory of Authoritative Socialization." *Social Science Research*. Cilt 34, Sf. 283-303.

- Prinz, R.J. & Dumas, J.E.** (2004). "Prevention of oppositional defiant disorder and conduct disorder in children and adolescents." *Handbook of interventions that work with children and adolescents: From prevention to treatment*. 475-488.
- Querido, J.G., Eyberg, S.M. & Boggs, S.R.** (2001). "Revisiting the accuracy hypothesis in families of young children with conduct problems." *Journal of Clinical Child Psychology*. Cilt 30.2, Sf. 253-261.
- Ralph A., Toumbourou J.W., Grigg M., Mulcahy R., Carr-Gregg M., Sanders MR.** (2003). "Early intervention to help parents manage behavioural and emotional problems in early adolescents: What parents want." *Australian e-Journal for the Advancement of Mental Health*. Cilt 2.3, Sf. 156-168.
- Richters, J.E.** (1992). "Depressed mothers as informants about their children: a critical review of the evidence for distortion." *Psychological bulletin*. Cilt 112.3, Sf. 485-499.
- Rodriguez, R.J., Blatz, E.T & Elbaum, B.** (2014). "Parents' views of schools' involvement efforts." *Exceptional Children*. Cilt 81.1, Sf. 79-95.
- Rohner, R.P., Abdul Khaleque, A. & Cournoyer, D.E.** (2005). "Parental acceptance-rejection: Theory, methods, cross-cultural evidence, and implications." *Ethos*. Cilt 33.3, Sf. 299-334.
- Sak, R. Şahin Sak, S.İ.T., Atli, S. ve Şahin, B.K.** (2015). "Okul Öncesi Dönem: Anne Baba Tutumları." *Mersin University Journal of the Faculty of Education*. Cilt 11.3, Sf.972-991.
- Sanders M.R., Markie-Dadds C., Rinaldis M., Firman D., Baig N.** (2007). "Using household survey data to inform policy decisions regarding the delivery of evidence-based parenting interventions." *Child: care, health and development*. Cilt 33.6, Sf. 768-783.
- Sanders, M.R., & Woolley, M.L.** (2005). "The relationship between maternal self-efficacy and parenting practices: Implications for parent training." *Child: care, health and development*. Cilt 31.1, Sf. 65-73.
- Sarı, E.** (2007). "Anasınıfına Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocukların, Annelerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarının, Çocuğun Sosyal Uyum ve Becerilerine Etkisinin İncelenmesi" *Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Schaefer, E.S. & Bell, R.Q.** (1958). "Development of a parental attitude research instrument." *Child Develop.* Cilt 29, Sf.339-61.
- Sertbaş, N.Ç.** (2006) "İlköğretim öğrencilerinde davranış problemleri ve yordayan değişkenler." *Doktora tezi*. DEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2006.
- Sommer, K.L.** (2007). *The relationship between parenting style, parental reading involvement, child behavior outcomes, child classroom competence and early childhood literacy*. (Master thesis, University of Oklahoma state). [Online] Available: <http://proquest.umi.com>
- Synder, J.R.** (1998). "Marital conflict and child adjustment: What about gender?" *Developmental Review*. Cilt 18.3, Sf. 390-420.
- Şanlı, D. & Öztürk, C.** (2012) "Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarını Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi" *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt 32, Sf. 31-48.

- Şendil, G & Korkut, Y .** (2012). "Evli Çiftlerdeki Çift Uyumu Ve Evlilik Çatışmasının Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi." *Psikoloji Çalışmaları*. Cilt 28 (0), Sf.15-34.
- Sendoğdu, M.C.** (2000) *Anaokuluna Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklarının Anne Babalarını Algulamaları İle Anne Babaların Kendi Tutumlarını Algulamaları Arasındaki İlişki*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Tabak, N.** (2007). *İlköğretim birinci kademedede davranış sorunları olan çocukların anne baba tutumları*.Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Afyon .*
- Tatlilioğlu, K.** (2012). "Okul öncesi dönemde anne-baba tutumunun çocuğun kişilik gelişimine etkisi." *Turan-Sam*. Cilt 4.15, Sf. 83-91.
- Thompson Jr., Gustafson, R.J., Kathryn E.** 1996. *Adaptation to chronic childhood illness*. Washington, DC, US: American Psychological Association.
- Thompson, A., Hollis, C. and Richards, D.** (2003). "Authoritarian parenting attitudes as a risk for conduct problems." *European Child & Adolescent Psychiatry*. Cilt 12.2, Sf. 84-91.
- Tortumluoğlu, G.** (1999). *Annelerin Aile Kavramını Algulaması ve Bunun Çocuk Yetiştirme Tutumuna Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Erzurum.
- Trapolini, T., Ungerer, J.A. & McMahan,C.A** (2008). "Maternal depression: Relations with maternal caregiving representations and emotional availability during the preschool years." *Attachment & Human Development*. Cilt 10.1, Sf.73-90.
- Treutler, C.M., & Epkins, C.C** (2003). "Are discrepancies among child, mother, and father reports on children's behavior related to parents' psychological symptoms and aspects of parent-child relationships?." *Journal of abnormal child psychology*. Cilt 31.1, Sf. 13-27.
- Tronick, E.Z.** (1989)."Emotions and emotional communication in infants." *American psychologist*. Cilt 44.2 112.
- Tudge, J., Hogan, D., Snezhkova, I., Kulakova, N., & Etz, K.** (2000). "Parent's child-rearing values and beliefs in the United States and Russia: The impact of culture and social class." *Infant and Child Development*. Cilt 9, Sf. 105-121.
- Tutumları İle İlişkisi." *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı:33, Sf. 225- 239.
- Uğur, E. & Murat, M.** (2014)."Lise Öğrencilerinin Kişilerarası İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmaları Ve Saldırganlık Tepkileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi." *Gaziantep University Journal of Social Sciences*. Cilt 13(2), Sf. 525-543.
- Ulusavaş, M.** (2001). *Eğitimin Niteliğinin Geliştirilmesinde Devlet, Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Ana-Babanın Rollerini*. Eğitimde Arayışlar I. Sempozyumu Bildiri Metinleri İstanbul: Kültür Koleji Yayınlan, No: 1.
- Uysal, H. & Dinçer, Ç.** (2013). "Okul öncesi dönemde karşılaşılan fiziksel ve ilişkisel saldırganlığın bazı değişkenler açısından incelenmesi." *Eğitim ve Bilim*. Cilt 38(169), Sf. 328-345.
- Velez, C.N., Johnson, J. I. M. & Cohen, P.** (1989). "A longitudinal analysis of selected risk factors for childhood psychopathology." *Journal of*

the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry. Cilt 28.6, Sf. 861-864.

- Wallander, J.L. & Thompson, R.J.** (1995). "Psychosocial Adjustment Of Children With Chronic Physical Conditions." In M. C. Roberts (Ed.), *Handbook Of Pediatric Psychology* (2nd Ed., Pp. 124±141). New York: Guilford Press.
- Watson, D. & Tellegen, A.** (1985). "Toward a consensual structure of mood." *Psychological bulletin*. Cilt 98.2, Sf. 219-235.
- Watson, D., Clark, L.A. & Carey, G.** (1988). "Positive and negative affectivity and their relation to anxiety and depressive disorders." *Journal of abnormal psychology*. Cilt 97.3, Sf. 346-353.
- Watson, D., Clark, L.A., Carey, G.** (1988). "Positive And Negative Affectivity And Their Relation To Anxiety And Depressive Disorders." *Journal Of Abnormal Psychology*. Cilt 97, Sf. 346-353.
- Webster-Stratton, C. & Hammond, M.** (1988)."Maternal depression and its relationship to life stress, perceptions of child behavior problems, parenting behaviors, and child conduct problems." *Journal of abnormal child psychology*. Cilt 16.3, Sf. 299-315.
- West, A.E. & Newman, D.L.** (2003). "Worried and blue: Mild parental anxiety and depression in relation to the development of young children's temperament and behavior problems." *Parenting: Science and Practice*. Cilt 3.2, Sf. 133-154.
- Whaley, S.E., Pinto,A. & Sigman,M.** (1999). "Characterizing interactions between anxious mothers and their children." *Journal of consulting and clinical psychology*. Cilt 67.6, Sf. 826–836.
- Williams, L. R., Degnan, K. A., Perez-Edgar, K. E., Henderson, H. A., Kenneth, R. H., Pine, D. S., Steinberg, L., & Nathan, A.F.** (2009). Impact of behavioral inhibition and parenting style on internalizing and externalizing problems from early childhood through adolescence. *Journal of spring science and Business media, LLC*, <http://dx.doi.org/10.1007/s10802-009-9331-3>
- Woodruff-Borden, J.** (2002). et al. "The behavior of anxious parents: Examining mechanisms of transmission of anxiety from parent to child." *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*. Cilt 31.3, Sf. 364-374.
- Wu, M.** (2009). *The relationship between parenting styles, career decision self-efficacy, and career maturity of Asian American college students*. (Doctoral dissertation. University of Southern California). [Online] Available: <http://proquest.umi.com>
- Yamaoğlu, Ü.** (2009). "Çocuk Yetiştirilmede Aile Modeli." Yayınlanmamış lisans tezi, Newport International University Davranış Bilimleri Anabilim Dalı.
- Yavuzer, H.** (1984). "Çocuğun Duygusal ve Toplumsal Gelişiminde Ailenin Rolü." *Aile ve Çocuk 1982-1983 Seminer Konferansları*. İstanbul: Ak Yayınlan
- Yavuzer, H.** (1990). *Ana-baba okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H.** (1993). *Ana-Baba ve Çocuk*. 8. Basım.İstanbul: Remzi Yayınevi.
- Yavuzer, H.** (2005). *Ana Baba ve Çocuk* (16.Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H.** (2008). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Yeşilyaprak, B.** (1999). "Anne-Baba Tutumlarının Kşilik Gelişimi Üzerindeki Etkisine İlişkin Bir Araştırma", Ya-Pa 6. Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Yıldız, S.A.** (2004). "Ebeveyn tutumları ve saldırganlık." *Polis Bilimleri Dergisi*. Cilt 6.3-4, Sf. 131-150.
- York, M.**, (1994). "Self-Esteem of Children in Fourth through Sixth Grades With Working and Non-Working Mothers". *Master of Science Thesis*. Fort Hays State University, Kansas.
- Young, M.D., Rodríguez, C. & Lee, P.** (2015). "The Role of Trust in Strengthening Relationships Between Schools and Latino Parents." *Journal of School Public Relations*. Cilt 36.4, Sf. 357-392.
- Yörükoglu, A.** (1987). *Çocuk Ruh Sağlığı*. Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları, 13. Baskı
- Yurduşen, S.** (2004). *The Effects of mother's parental attitudes on their preschool children's internalizing and externalizing behavior problems: The mediator role of mothers' psychological adjustment*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yurduşen, S., Erol, N. & Gençöz, T.** (2013). "The effects of parental attitudes and mothers' psychological well-being on the emotional and behavioral problems of their preschool children." *Maternal and child health journal*. Cilt 17.1, Sf. 68-75.
- Yücedağ, Ş.** 1994. *Ergenlik Dönemi Problemleri İle Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Zahn-Waxler, C., Iannotti, R.J., Cummings, E.M., & Denham, S.** (1990). "Antecedents of problem behaviors in children of depressed mothers." *Development and Psychopathology*. Cilt 2.3, Sf. 271-291.

EKLER

Ek1: Kişiselsel Bilgi Formu

Ek2: Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği – (Parı)

Ek3: Güçler Ve Güçlükler Anketi

Ek4: Etik Kurul Raporu

Ek1: Kişisel Bilgi Formu

Değerli ebeveynler, araştırmanın güvenilirliği açısından soruların içtenlikle ve eksiksiz cevaplandırılması önem arz etmektedir. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

1. Çocuğunuzun cinsiyeti: Kız () Erkek ()
2. Kaç çocuğunuz var: 1 () 2 () 3 () 4 ve üstü ()
3. Kaçınıcı çocuğunuz: İlk () İkinci () Üçüncü ()
Diğer ()
4. Planlı bir gebelik mi: Evet () Hayır ()
5. Hamilelikte yaşanan sağlık problemi: Evet ise açıklayınız () Hayır ()
6. Çocuğu emzirme süresi: ()
7. Çocukla kim ilgilendi: Anne () Bakıcı () Anneanne-
Babaanne () Yakın Akraba ()
8. Ekonomik Durum: 1000-2000 () 2000-3000 () 3000-4000 () 4000 ve
üzeri ()

Anne Baba

9. Yaş: () ()
10. Eğitim Durumu: () Yüksek Lisans () Yüksek
() Üniversite () Üniversite
() Önlisans () Önlisans
() Lise () Lise
() Ortaokul () Ortaokul
() İlkokul () İlkokul
11. Meslek: () ()
12. Evlilik Durumu: () Eşimle yaşıyorum () Eşimle
() Ayrı yaşıyoruz () Ayrı yaşıyoruz
() Boşandık () Boşandık
() Diğer- belirtiniz () Diğer- belirtiniz

Ek2: Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği – (Parı)

Görüşünüzü bu sayılardan birini daire içine alarak bildiriniz. Bu ifadelerde doğru veya yanlış yoktur, sadece kendi görüşünüzü işaretlemeniz gerekmektedir. Araştırma için, bütün soruların cevaplandırılması çok önemlidir. Bu yüzden ifadeler birbirine benzer olsa bile cevaplandırmanızı rica ederim.

Aşağıda verilen ifadeleri okuyup, şu şekilde değerlendiriniz:

4-Çok Uygun Buluyorum
3-Oldukça Uygun Buluyorum 2-
Biraz Uygun Buluyorum
1-Hiç Uygun Bulmuyorum

1. Çocuk yorucu ve zor işlerden korunmalıdır.	4	3	2	1
2. Anne ve babalar, çocuklarını dertlerini anlatmaya teşvik ederler. Fakat bazen çocukların dertlerinin hiç görülmemesi gerektiğini anlayamazlar.	4	3	2	1
3. Çocuk boşa geçen dakikaların bir daha hiç geri gelmeyeceğini ne kadar çabuk öğrenirse, kendisi için o kadar iyi olur.	4	3	2	1
4. Bir anne çocuğunun düş kırıklığına uğramaması için elinden geleni yapmalıdır.	4	3	2	1
5. Çocuk ne kadar erken yürümeyi öğrenirse o kadar iyi terbiye edilebilir.	4	3	2	1
6. Çocuk yetiştirmek sinir bozucu, yıpratıcı bir iştir.	4	3	2	1
7. Çocuğun hayatta öğrenmesi gereken o kadar çok şey vardır ki zamanını boşa geçirmesi affedilemez.	4	3	2	1
8. Babalar biraz daha şefkatli olsalar, anneler çocuklarını daha iyi yönetebilirler.	4	3	2	1
9. Çocuk yetiştirmenin kötü taraflarından biri de, anne ya da babanın istediğini yapabilmesi için vateri derecede özgür olmasıdır.	4	3	2	1

10.Sıkı kurallarla yetiştirilen çocuklardan en iyi yetişkinler çıkar.	4	3	2	1
11.Bir anne çocuğunun mutluluğu için kendi mutluluğunu feda etmesini bilmelidir.	4	3	2	1
12.Daima koşuşturan, hareketli bir çocuk büyük bir olasılıkla mutlu bir kişi	4	3	2	1
13.Büyükler çocukların Şakalarına güler, onlara eğlendirici öyküler anlatırsa,	4	3	2	1
14.Çocuğun en gizli düşüncelerini kesinlikle bilmek bir annenin görevidir.	4	3	2	1
15.Anne- babalar çocuklarına, sorgusuz sualsiz kendilerine sadık kalmalarını	4	3	2	1
16.Bütün genç anneler, bebek bakımında beceriksiz olacaklarından	4	3	2	1
17.Eğer bütün gününü çocuklarla geçirmek zorunda kalırsa hangi anne olursa	4	3	2	1
18. Anne ve babalar her zaman çocuklarının kendilerine uymasını beklememeli,	4	3	2	1
19.Eğer anneler dileklerinin kabul edileceğini bilselerdi, babaların daha anlayışlı olmalarını dilerlerdi.	4	3	2	1
20.Bir çocuğa ne olursa olsun dövüşmekten kaçınması gerektiği	4	3	2	1
21.Çocuklar bencil olduklarında, hep bir Şeyler istediklerinde annenin tepesinin	4	3	2	1
22.Eğer çocuklar ailedeki kuralları uygun bulmuyorlarsa, bunu anne babalarına	4	3	2	1
23.Anneler çoğu zaman çocuklarına bir dakika daha dayanamayacakları duygusuna kapılırlar.	4	3	2	1
24.Çocuğu sıkı terbiye ederseniz sonra size teşekkür eder.	4	3	2	1
25.Küçük bir çocuk cinsiyet konusundan sakınmalıdır.	4	3	2	1
26.Bir annenin çocuğunun hayatı hakkında her Şeyi bilmesi hakkıdır. Çünkü	4	3	2	1
27.Uyanık bir anne baba, çocuğunun tüm düşüncelerini öğrenmeye çalışmalıdır.	4	3	2	1
28.Çocuklar anne babalarının kendileri için neler feda ettiklerini düşünmelidirler.	4	3	2	1
29.Eğer çocukların dertlerini söylemelerine izin verilirse büsbütün	4	3	2	1

30. Sert terbiye, sağlam ve iyi karakter geliştirir.	4	3	2	1
31. Genç bir kadın henüz gençken yapmak istediği pek çok şey olduğu için,	4	3	2	1
32. Anneler çocukları için hemen hemen bütün eğlencelerini feda ederler.	4	3	2	1
33. Babalar daha az bencil olsalar kendilerine düşen görevi yaparlardı.	4	3	2	1
34. İyi bir anne çocuğunu ufak tefek güçlüklerden korumalıdır.	4	3	2	1
35. Bir çocuğa, anne ve babasını herkesten üstün görmesi öğretilmelidir.	4	3	2	1
36.Çocuk hiçbir zaman ailesinden sır saklamamalıdır.	4	3	2	1
37.Çocuklardan sık sık kendilerinden ödün vermelerini, anne babaya uymalarını istemek doğru değildir.	4	3	2	1
38.Çoğu anne bebeklerine bakarken onu inciteceklerinden korkarlar.	4	3	2	1
39. Bir çocuğa başı derde girdiğinde dövüşmek yerine büyüklerine başvurması	4	3	2	1
40. Anne- baba arasındaki bazı konular hafif bir tartışma ile çözümlenemezler.	4	3	2	1
41.Ev bakımında ve idaresinde en kötü şeylerden biri de, kisinin kendi evinde tutuklanmış gibi hissetmesidir.	4	3	2	1
42. Hiçbir kadından yeni doğmuş bir bebeğe tek başına bakması beklenmemelidir.	4	3	2	1
43. Oğlan ve kız çocuklarının birbirlerini soyunurken görmemeleri gerekir.	4	3	2	1
44. Çocukların sorunlarına eğilerseniz, sizi oyalamak için bir çok masal uydururlar.	4	3	2	1
45. Eğer anne-babalar çocukları ile şakalaşıp beraber eğlenirlerse çocuklar onların öğütlerini dinlemeye daha çok yönelirler.	4	3	2	1
46. Anneleri kendileri yüzünden zorluk çektiği için çocuklar onlara karşı daha anlayıcı olmalıdırlar.	4	3	2	1
47. Bir çocuk eninde sonunda anne-babasınıkinden daha üstün bir akla sahip olamayacağını öğrenir.	4	3	2	1
48. Eğer bir anne çocuklarını iyi yetiştiremiyorsa belki de bu, babanın evde kendine düşen görevi iyi yapmamasından kaynaklanıyordur.	4	3	2	1
49. Genç bir anne için bebeğin bakımı sırasında yalnız kalmaktan daha kötü bir şey olamaz.	4	3	2	1

50. Bir çocuğun diğer bir çocuğa vurması hiçbir şekilde hoşgörü ile karşılanamaz.	4	3	2	1
51. Anne-babalar çocuklarına hayatta ilerleyebilmeleri için hep bir şeyler	4	3	2	1
vermeleri ve boş zaman gecirmemeleri gerektiğini öğretmelidirler				
52. Akıllı bir kadın yeni bir bebeğin doğumundan önce ve sonra yalnız kalmamak için elinden geleni yapar.	4	3	2	1
53. Evde olup bitenleri sadece anne bildiği için ev hayatını onun planlaması	4	3	2	1
lazımdır				
54. Kendi haklarına sahip olabilmesi için bazen bir kadının kocasını terslemesi	4	3	2	1
gerekir				
55. Bütün zamanını çocuklarıyla geçirmek, bir kadına kanadı kopmuş kuş duygusunu verir.	4	3	2	1
56. Eğer anne kollarını sıvar, bütün yükü sırtına alırsa tüm aile rahat	4	3	2	1
eder				
57. Anne babalar çocuklarını, kendi kendine oluşturdukları güveni sarsabilecek	4	3	2	1
bütün gücülerden sakınmalıdırlar				
58. Çocuklar aslında sıkı disiplin içinde mutlu olurlar.	4	3	2	1
59. Çocukların toplantılarıyla, kız- erkek arkadaşlıklarıyla ve eğlenceleriyle	4	3	2	1
ileilenen anne babalar onların iyi yetişmelerini sağlarlar				
60. Anne ve babaya sadakat her şeyden önce gelir.	4	3	2	1

Ek3: Güçler Ve Güçlükler Anketi

Her cümle için, Doğru Değil, Kısmen Doğru, Tamamen Doğru kutularından birini işaretleyiniz. Kesinlikle emin olamasanız ya da size anlamsız görünse de elinizden geldiğince tüm cümleleri yanıtlamanız bize yardımcı olacaktır. Lütfen yanıtlarınızı çocuğunuzun son 6 ay içindeki davranışlarını göz önüne alarak veriniz.

Çocuğunuzun Adı:Kız / Erkek
Doğum Tarihi:

	Doğru Değil	Kısmen Doğru	Kesinlikle Doğru
Diğer insanların duygularını önemser.			
Huzursuz ve aşırı hareketlidir, uzun süre kıpırdamadan duramaz.			
Sıkça baş ağrısı, karın ağrısı ve bulantı şikayetleri olur			
Diğer çocuklarla kolayca paylaşır. (yiyeceğini, oyuncasını, Kalemini v.s.)			
Sıkça öfke nöbetleri olur yada aşırı sinirlidir.			
Daha çok tek başınadır, yalnız oynama eğilimindedir.			
Genellikle söz dinler, büyüklerin isteklerini yapar.			
Birçok kaygısı vardır. Sıkça endişeli görünür.			
Eğer birisi incinmiş, morali bozulmuş yada kendini kötü hissediyor ise ona yardımcı olur.			
Sürekli elleri ayakları kıpır kıpırdır yada oturduğu yerde kıpırdanıp durur.			
En az bir yakın arkadaşı vardır.			
Sıkça diğer çocuklarla kavga eder yada onlarla alay eder.			
Sıkça mutsuz, kederli yada ağlamaktadır.			
Genellikle diğer çocuklar tarafından sevilir.			
Dikkati kolayca dağılır. Dikkatini toplamakta güçlük çıkar.			
Yeni ortamlarda gergin yada huysuzdur. Kendine güvenini kolayca kaybeder.			
Kendinden küçüklere iyi davranır.			
Sıkça yalan söyler yada hile yapar.			

	Doğru Değil	Kısmen Doğru	Kesinlikle Doğru
Diğer çocuklar ona takarlar yada onunla alay ederler.			
Sıkça başkalarına (anne baba, öğretmen, diğer çocuklar) yardım			
Bir şeyi yapmadan önce düşünür.			
Ev, okul yada başka yerlerden çalar.			
Büyüklerle çocuklardan daha iyi geçinir.			
Pek çok korkusu var. Kolayca ürker.			
Başladığı işi bitirir, dikkat süresi iyidir.			

Belirtmek istediğiniz başka düşünce ya da duygunuz var mı?

Genel olarak, çocuğunuzun aşağıdaki alanların birinde ya da daha fazlasında güçlükleri olduğunu düşünüyor musunuz:

Duygular, dikkati toplama, davranışlar, başkaları ile geçinebilme?

Hayır Evet-Biraz Evet-Oldukça Ciddi Evet-Çok Ciddi

Eğer yanıtınız "evet" ise, lütfen aşağıdaki bu güçlüklerle ilişkin soruları yanıtlayınız.

- Bir önceki soruda bahsettiğiniz bu güçlükler ne zamandır var?
1 aydan az 1 - 5 ay 6-12 ay Bir yıldan fazla
- Bu güçlükler çocuğunuzu sıkıntıya sokuyor yada moralini bozuyor mu?
Kesinlikle Hayır Biraz Oldukça Fazla Çok Fazla
- Bu güçlükler aşağıdaki alanlarda, çocuğunuzun günlük yaşamını etkiliyor mu?
Kesinlikle Hayır Biraz Oldukça Fazla Çok Fazla

Ev yaşamı

Arkadaş ilişkileri

Sınıf içi öğrenme

Boş zaman etkinlikleri

- Bu güçlükler size ya da ailenize zorluk yaşıyor mu?
Kesinlikle Hayır Biraz Oldukça Fazla Çok Fazla

İmza:Tarih:

Anne / Baba / Diğer (lütfen belirtiniz):

Ek4: Etik Kurul Raporu

Evrak Tarih ve Sayısı: 26/08/2019-4949

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 88083623-020
Konu : Eda Tuğçe EROL'un Etik Onayı Hk.

Sayın Eda Tuğçe EROL

Tez çalışmanızda kullanmak üzere yapmayı talep ettiğiniz anketiniz İstanbul Aydın Üniversitesi Etik Komisyonu'nun 20.08.2019 tarihli ve 2019/12 sayılı kararıyla uygun bulunmuştur.

Bilgilerinize rica ederim.

e-imzalıdır
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin KAZAN
Müdür V.

Evrakı Doğrulamak İçin : <https://evrakdogrula.aydin.edu.tr/enVision.Dogrula/BelgeDogrulama.aspx?V=BENF35FZV>

Adres: Beşyol Mah. İnönü Cad. No:38 Sefaköy , 34295 Küçükçekmece / İSTANBUL
Telefon: 444 1 428
Elektronik Ağı: <http://www.aydin.edu.tr/>

Bilgi için: NESLİHAN KUBAL
Unvanı: Enstitü Sekreteri

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Eda Tuğçe Erol

Doğum Yeri ve Tarihi: İstanbul, 10/10/1992

E- mail: tugcee.blt@gmail.com

Eğitim Bilgileri

Fatih Üniversitesi Lisans (Sosyoloji) 2010-2014

İş Deneyimi

Deniz Yıldızı Anaokulu Ekim 2018, **Çocuk Test ve Değerlendirmesi**

Kavram Eğitim Vakfı Eylül 2016, Aralık 2017 **Rehberlik ve Psikoloji Danışmanı**

Dinamik Terapi Haziran 2016, Devam **Aile Danışmanı**

Dört Mevsim Gelişim Anaokulu Eylül 2015, **Çocuk Test ve Değerlendirmesi**

Getup Üstünzeka Haziran 2015 **Aile Danışmanı**

Sevda Eğitim ve Danışmanlık Temmuz 2014, **Aile Danışmanı**

Bilgisayar Bilgisi:

Word, Excel, Powerpoint

Yabancı Dil Bilgisi

İngilizce: Orta